

49. møde.

Fredag den 29. marts kl. 9.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om meddelelse af orlov til folketingsmedlem Tillisch.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at den ønskede orlov meddeles fra og med den 1. april d. å. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om indkaldelse af stedfortræderen for folketingsmedlem Tillisch.

Formanden:

Dersom ingen gør indsigelse, vil jeg betragte det som vedtaget, at stedfortræderen indkaldes. (Ophold). Det er vedtaget. Stedfortræderen vil herefter blive indkaldt som midlertidigt medlem af folketinget fra og med den 1. april d. å.

Den næste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af tredje behandling af forslag til finanslov for finansåret 1. april 1974-31. marts 1975.

(Foregående del af tredje behandling af lovforslaget (nr. 1) findes i tidenden sp. 4373).

Lovforslaget som helhed sættes til forhandling.

Heinesen (S):

Ved denne debat om de økonomiske udsigter og de hertil svarende nødvendige politiske foranstaltninger, herunder det finanslovsforslag, som vi skal vedtage senere i dag, finder jeg det naturligt at tage udgangspunkt i den udmærkede oversigt fra

det økonomiske sekretariat, som vi modtog i forgårs.

I denne økonomiske oversigt gentages det hyppigt, at vurderingen af det økonomiske forløb gennem 1974 er præget af betydelig usikkerhed, ikke mindst på grund af vanskelighederne ved at bedømme den internationale konjunkturudvikling. Jeg finder derfor ikke nogen anledning til at diskutere, om det skøn, vi har fået, er lidt for optimistisk eller lidt for pessimistisk. Det er der så meget mindre anledning til, som der jo ikke består nogen usikkerhed om, at de to væsentligste problemer i vor økonomi, nemlig den kraftige inflation og det store underskud på betalingsbalancen, vil blive forstærket i indeværende år. Der er ingen grund til at referere oversigtens analyse, men for den politiske stillingtagen er det dog af betydning at få fastslået, hvad der er årsag til problemerne, og hvad der ikke er det.

Det fremgår af oversigten, at de to problemer har den samme i hvert fald igangsættende årsag, nemlig den internationale prisopgang, især olieprisstigningerne, som oven i købet endnu ikke fuldt ud er slået igennem i det indenlandske pris- og omkostningsniveau. Olieprisernes fordobling og en kraftig stigning i andre råvarepriser indebærer en sådan forringelse af bytteforholdet, at det, alt andet lige, vil belaste betalingsbalancen med ca. 6 mia kr. i 1974, hvoraf alene stigningen i brændselspriserne tegner sig for 4½-5 mia kr. samt for over 1/3 af de prisstigninger, som netop har udløst 3 dyrtidsportioner.

Det andet forhold, jeg vil pege på, er, at den økonomiske oversigt især fremhæver udlandsefterspørgslen og erhvervsinvesteringerne som de konjunkturdrivende kræfter i 1973. Erhvervenes faste nyinvesteringer steg således med ikke mindre end 17 pct. i løbet af dette år, og det understreges samtidig, at den offentlige sektors køb af varer og tjenester i 1973 viste en væsentlig langsommere opgang end i de foregående år, ligesom det siges, at meget tyder på, at der i samme år er sket en svækkelse i den reale vækst i de offentlige driftsudgifter og det offentliges personaleforbrug. For 1974 forventes den samme lave vækst i det offentliges forbrug af varer og tjenester som i 1973. Som stabiliserende faktorer nævnes også bygge- og anlægsstoppet i den offentlige sektor, igang-

[Heinesen.]

sættelsesreguleringen af privat byggeri og stramningen af realkreditlånereglerne, som blev indført under den tidligere regering.

Om den omkostningsdæmpende ydelse siger den økonomiske oversigt, at den vil skære toppen af prisstigningerne. Hvis den omkostningsdæmpende ydelse kan forhindre udløsningen af den fjerde dyrtidsportion til oktober, så har den alene herigennem tjent sit formål.

I denne forbindelse nævner oversigten også, at der må påregnes sådanne skærpede konkurrencevilkår for industrieksporten og for byerhvervene på hjemmemarkedet, at disse erhverv må regne med en svagere indkomstfremgang end i de foregående år trods den omkostningsdæmpende ydelse. Ja men det betyder jo på jævnt dansk, at den omkostningsdæmpende ydelse har et klart formål i den foreliggende situation, og at den formentlig ikke vil blive omsat i stigende indkomster. Den aftagende vækst i efterspørgslen skulle understøtte denne tendens.

Vurderingen af udviklingen i 1974 i væsentlige økonomiske størrelser er så, at forbrugerpriserne vil stige ca. 14 pct., at væksten i pengeindkomsterne vil overstige en 16-17 pct., og at betalingsbalanceunderskuddet vil vokse til ca. 7 mia kr. Der skal ikke bestå nogen tvivl om, at socialdemokratiet betragter denne udvikling som værende meget alvorlig, og at vi vil bidrage til, at den ændres.

Men ikke mindst foranlediget af konservative udtalelser i den sidste tid vil jeg dog gerne på hele den baggrund, som jeg her har fremdraget, give udtryk for, at det er en illusion at tro, at vi kan klare økonomiske vanskeligheder af den størrelsesorden, vi her står over for, alene ved kortsigtede nedskæringer på statens budget. Mulighederne for kortsigtede besparelser på det nuværende grundlag er ved at være udtømt, hvilket jeg også mener at den konservative spareplan giver udtryk for. Det vil heller ikke ændre udviklingen afgørende at jage flere kortsigtede besparelser igennem.

Endvidere vil jeg fremhæve det forhold, at finanslovsforslaget for 1974-75 er udtryk for en stabilisering i statens nettoudgifter, regnet i faste priser og lønninger. Jeg tror, at finansministeren i går sagde, at der oven i købet var tale om et vist fald i nettoudgif-

terne. Jeg forstår udmærket det konservative folkeparti og andre partiers trang til at drille finansministeren — det var vist Erik Eriksen, der engang sagde, at vi jo alle skal have vore stuer tapetseret — men det er jo ikke finanslovsforslaget for 1974-75, der er vort væsentligste problem. Udviklingen i budgetoverslagstallene, altså udviklingen i de kommende 3 år, er langt mere alvorlig. Disse overslag afspejler årlige udgiftsstigninger på omkring 3½ pct., regnet i uændrede priser og lønninger, og en sådan udgiftsstigning med tillæg for forventede stigninger i offentlige lønninger og indkomstoverførsler indebærer, at statens udgifter vil stige en del mere end erhvervenes produktionsstigning. Det mener vi er helt uholdbart. Det er uden afgørende betydning for den videre økonomiske udvikling, om vi kan file et par hundrede millioner kroner mere på finanslovsforslaget for 1974-75 eller ej. Problemet er ikke finanslovsforslaget for 1974-75, men finanslovsforslagene for de kommende år. Det er dem, vi skal koncentrere vore kræfter om i de kommende måneder, og hvis disse anstrengelser også kan medføre yderligere besparelser allerede for 1974-75, ja, så er det udmærket, men det er ikke på nogen måde afgørende. Fremfor alt mener jeg, vi skal undgå flere kortsigtede nedskæringer, som det er umuligt at leve med i flere år, og som det kan være vanskeligt nok at leve med i bare ét finansår.

Det, vi har brug for, er konstruktive og holdbare omlægninger, som kan ændre forløbet ikke blot i statens, men også i kommunernes udgifter i de kommende år. Det er også kun sådanne omlægninger, der kan give et holdbart grundlag for en skatterreform.

Sandheden om finanslovsforslaget for 1974-75 er simpelt hen, at hvis vi kan tilvejebringe den samme stabilisering i statens nettoudgifter, regnet i faste priser og lønninger og med en udvikling i kommunernes udgifter for hele budgetoverslagsperioden parallel med den, vi har oplevet for det kommende finansår, så har vi sørget for, at den offentlige sektor yder det bidrag, som er nødvendigt for at genoprette balancen i vor økonomi.

Det konservative folkeparti har med henblik på de videre overvejelser peget på, at en gennemgang af fremskridtspartiets spare-

[Heinesen.]

program kunne være et udgangspunkt. Som jeg har sagt ved tidligere lejligheder, deltager vi gerne i en belysning af fremskridtspartiets program, men — som det vist også lykkedes mig diskret at antyde i går — det er uden illusioner om de praktiske resultater. Vi tror, at de drøftelser og undersøgelser, der skal efterfølge økonomiministerens redegørelse om PP II vil være nok så givende, og dette arbejde vil vi gå aktivt ind i med henblik på at opnå resultater så hurtigt som muligt.

Til slut vil jeg gerne understrege, at vi har noteret os oversigtens betragtninger om risikoen for en, om end forholdsvis moderat, stigning i ledigheden i anden halvdel af indeværende år. Risikoen berører særlig byggesektoren. Vi håber naturligvis, at især eksporterhvervene kan opsluge ledig arbejdskraft fra bygge- og anlægssektoren, men skulle det vise sig ikke at være tilfældet, vil jeg understrege, at socialdemokratiet naturligvis under ingen omstændigheder kan acceptere, at vore økonomiske vanskeligheder løses ved hjælp af arbejdsløshed.

Lindholt (FP):

„Hvad du ævner kast av i det nærmeste krav“. Sagen er jo den, at det er særdeles uforpligtende at love, at vi om 5 og 10 og 100 år nok skal sørge for, at vi får lavet disse besparelser på statsbudgettet. Det var det, den forrige taler var inde på. Vi er snart trætte af det politiske hykleri, der foregår, om, at man gerne vil være med til at foretage besparelser, men man vil naturligvis ikke være med til at foretage besparelser i det omfang og på den måde, som fremskridtspartiet har forelagt det. Kan vi ikke snart blive fri for det, og var det ikke snart på tide, at vi prøvede på at samarbejde om netop disse besparelser, som nu er nødvendige?

Med vedtagelsen af finanslovsforslaget træffer folketinget beslutning om 4 ting. For det første hvor mange penge, varer og tjenesteydelser staten og til dels også kommuner og selvejende institutioner kan forbruge i det kommende finansår, i 1974-75. For det andet hvorledes disse udgifter skal finansieres. For det tredje hvorledes indkomstfordelingen skal påvirkes af skatterne og tilskudssystemerne. Og for det fjerde hvilken

indflydelse statsbudgettet skal have på den samfundsøkonomiske balance.

På denne baggrund skal jeg prøve på at give fremskridtspartiets vurdering af det foreliggende forslag til finanslov for 1974-75, således som det er blevet ændret i løbet af gårsdagens få afstemninger.

Så godt som alle partier gik til valg på, at nu skulle der spares i den offentlige husholdning. Også regeringspartiet, den smalle regering venstre, Danmarks liberale parti, gik til valg på dette spørgsmål, og hvad blev vi så præsenteret for? Det første, der skete, efter at det socialdemokratiske finanslovsforslag var blevet fremsat, var, at der lød trøsterige ord fra det liberale parti venstre: nu skal der nok komme besparelsesforslag. Og de lagde ud i stor stil. Der blev forelagt et forslag på 3 mia kr. den 14. januar 1974. Men da dette forslag var kommet under behandling i forligsblokken og til dels med velvillig assistance, som vi har set det i går, fra det radikale venstres side, ja, så faldt beløbet meget nemt til 1,5 mia kr. pr. 14. marts 1974.

Derudover fandt man så anledning til at foretage nogle reguleringer, og det viste sig, at indtjeningen på grund af stigninger i lønninger osv. ville blive så stor, at vort skatteprovenu ville blive ca. 3 mia kr. større. Så kunne man jo have troet, at denne spareregering, der så dagens lys, nu kunne give nogle af de skattebesparelser, som var blevet stillet befolkningen i udsigt, men ok nej, det var ikke tilfældet. Tværtimod blev talene jo nærmest brugt til at sige: her kan I se, hvilke besparelser vi har opnået, men det var besparelser, som simpelt hen skyldes en forøgelse af skatterne. Det var naturligvis ikke regeringens skyld, at skatterne steg på det grundlag, som var givet, men det er regeringens skyld, at man ikke brugte disse 3 mia kr. til nogle indkomstskattelettelser.

Finanslovsforslaget viser en stigning på 25 pct. i sammenligning med det foregående år, og det tør nok siges, at det er en stigning i sparetider. Vi skal ikke kritisere hele tiden, det er så trist, for vi kan nævne et enkelt forsøg fra regeringens side på tilbageholdenhed. Det var en tilbageholdenhed med hensyn til ansættelse af højere embedsmænd inden for amt, stat og kommune, et forslag, som gik ud på, at man skulle holde igen med disse ansættelser indtil 1. august 1974.

[Lindholt.]

Dette forslag kan vi tiltræde, og vi kan oven i købet foreslå statsministeren og finansministeren, at det udvides, således at det gælder hele året, og at det kommer til at gælde for flere funktionærer og tjenestemænd.

Vi har jo hørt snakken i går om, at fremskridtspartiets forslag vil medføre, at sygehuset i Fjerritslev skulle nedlægges, fordi man ikke skulle ansætte flere sygeplejersker og ikke flere læger, hvis de nuværende holdt op deroppe. Det er simpelt hen forkert. Meningen er selvfølgelig den, at samfundsmaskineriet skal fungere videre, og fremskridtspartiet har naturligvis ikke andre hensigter, end at der skal ske besparelser, men vi ved, at bureaukratiet har taget et opsving som ingen sinde før, og at der er ingen, der holder igen. Det skal være sådan, at der sættes en bremse for dette.

Man kunne jo have troet, at regeringen nu havde gjort sig nogle forestillinger om, hvad sådan et ansættelsesstop ville betyde. Men nej, det ved man ingen verdens ting om; der foreligger ikke et tal for, hvor store besparelser der eventuelt skulle være. Vi kan få lidt snak om, at man nok skal have noget mere overarbejde og sådan noget. Det er ubegribeligt, at regeringen ikke foretager sig noget i den henseende, når man dog har et embedsmandsmaskineri til at finde ud af det. Vi har foretaget beregninger over, hvilke besparelser der kan opnås ved dette, og de lyder på 1,2 mia kr. Regeringen har ikke påvist, at det er umuligt at foretage disse besparelser. Det er åbenbart stadig væk en gåde for den siddende regering.

Hvorledes finansieres statens udgifter? Ja, der er nogle, det er gået op for, at man nok bruger skatterne til at finansiere udgifterne med. Der er efterhånden nogle i dette land, der er blevet klar over, at der opkræves indkomstskatter. De stiger og stiger, og det går efterhånden sådan, at de indtægtsforøgelser, befolkningen får, på det nærmeste forvandles til et nettounderskud, når henses til, at de store offentlige tilskud, der

ydes, formindskes i samme takt og hurtigere.

Det tredje problem var spørgsmålet om, hvorledes indkomstfordelingen skal påvirkes af skatterne og tilskudssystemerne. Ja, det er da klart, det har været et mål for alle socialistiske partier at få tømt borgernes lommer, således at de selv — det vil selvfølgelig sige socialdemokrater, kommunister og folkesocialister — kan bestemme, hvordan man skal bruge pengene, også sådan at man kan få foretaget yderligere omfordelinger af pengemidlerne fra én samfundsgruppe til en anden og så tilbage igen.

Denne politik har to følger, nemlig en forøgelse af bureaukratiet og en formindskelse af forbrugernes frie forbrugsvalg. At det ikke går så godt i alle lande, hvor der hersker socialisme, har vi set eksempler på i Østeuropa, hvor der har været strejker under socialistiske styre.

Jeg tror, at det tidspunkt nu er kommet, hvor befolkningen ikke længere vil være med til en omfordeling, som støtter Jesusfilm og kulturelt plattenslageri med ituskarne hestehoveder o. lign.

I PP II er det slået fast, og fremskridtspartiet har sagt det, før PP II kom, at de høje indkomstskatter fremmer skattesnyderiet, fremmer naturaløkonomien og borttager arbejdslysten. Hvis vi fortsætter ad denne vej, vil vi medvirke til at få et samfund bestående af bureaukrater, kontrollanter, selvbyggere, tuskhandlere og legetanter i kulturhuse i et samfund, hvor penge ikke længere er værdimålere. Er det det, der skal forstås ved livets kvalitet?

På trods af, at alle har indset de uheldige virkninger af vort tilskudssystem, og på trods af, at alle ved, at den bundne opsparring er en bastard i skattejungen, og på trods af, at ingen kender den virkelige indkomstfordeling i dette samfund, så har forligsblokken naturligvis udskrevet en ny bastard inden for skattejungen, nemlig tvangsopsparringen, som man ved er behæftet med store svagheder.

[Lindholt.]

Det sidste punkt er spørgsmålet om, hvilken indflydelse statsbudgettet skal have på den samfundsøkonomiske balance. Vi må da forlange, at statsbudgettet, at finanslovsforslaget for 1974-75, skal bidrage til at sikre beskæftigelsen, skaffe bedre ligevægt på valutabalancen og selvfølgelig dæmpe inflationen. Mon der er nogen i denne sal, der tror på, at det foreliggende finanslovsforslag bidrager hertil? Det kan jo være, men i hvert fald ikke de, som har læst det økonomiske sekretariats oversigt. Det er dokumenteret, at vor velstand og beskæftigelse er i den alvorligste fare. Vort valutaunderskud vokser i år til 7-8 mia kr., og inflationen bliver betydelig kraftigere i dette land end i de øvrige vesteuropæiske lande.

Og hvem er det, der skal bære byrderne ved denne uligevægt? Ja, det skal murerne, det skal tømrerne, det skal alle beskæftigede i den private sektor, men ikke musikerne ved de statsunderstøttede symfoniorkestre, hvis bevillinger oven i købet blev forhøjet ved de sidste ændringsforslag til finanslovsforslaget.

De 100 dage er gået, og hvis man skal vurdere dem i et historisk lys — det ynder man jo — så kan vi vel gøre det med den samme kommentar som om Columbus' rejse. Da han rejste ud, hr. statsminister, vidste han ikke, hvor han skulle hen, og da han kom tilbage, vidste han ikke, hvor han havde været.

På denne baggrund mener fremskridtspartiet ikke, at det foreliggende finanslovsforslag overhovedet kan bruges til styring af vort samfund. Det instrument duer simpelt hen ikke. Man har ikke villet tage hensyn til de indtrængende appeller fra fremskridtspartiets side om de besparelser, der skulle til, om de skattelettelser, der skulle til. Det har man overhovedet ikke villet høre på. På denne baggrund må fremskridtspartiet mene, at man ikke kan tiltræde finanslovsforslaget for 1974-75, men må i stedet henviser regeringen til at få udfærdiget en midlertidig bevillingslov, da vi jo ikke kan forvente, at man i den korte tid, der går inden 1. april, vil kunne foretage de ændringer af det foreliggende finanslovsforslag, som skal til. Vi stemmer altså imod dette lovforslag.

Jeg skal lige sluttelig omtale et par kommentarer fra i dag. Det er bl. a. en fra Gros-

serer-Societetets formand, der udtaler, at finanslovsforslaget direkte peger frem mod økonomisk kaos og en uoverskuelig stor arbejdsløshed. Jyllands-Postens leder i dag siger, at når spørgsmålet om besparelser og offentlige udgifter behandles med den letsindighed, som finanslovdebatten var udtryk for, må borgerne i sandhed skræmmes ved udsigterne til, hvordan der skal kureres på inflationen, handelsbalancen og beskæftigelsen.

Berlingske Tidende skriver i dag, at nøglen til økonomisk opretning ikke er brugt. Grundige offentlige besparelser ønskes ikke foretaget. Er der nogen tvivl?

Christophersen (V):

Siden førstebehandlingen af finanslovsforslaget er der på væsentlige punkter sket en afklaring af den usikkerhed, der dengang herskede omkring vore økonomiske forhold i det år, vi nu er godt begyndt på. Vi ved i dag, at oliekrisen ikke udviklede sig til en virkelig forsyningskrise, og at den derfor heller ikke ramte produktion og beskæftigelse sådan, som der ellers var god grund til at frygte det i de første uger af 1974.

Vi ved også, at krisen til gengæld førte en prisstigningsbølge ikke alene ind over vort eget land, men over alle de industrialiserede lande, og i kølvandet heraf kommer nogle valutaproblemer af en hidtil ukendt størrelsesorden. For de vesteuropæiske lande betyder de stigende energipriser, at de sammen med Japan vil opleve et betalingsbalanceunderskud i 1974 på mellem 175 og 200 mia kr. mod et overskud på 60-65 mia kr. i 1973. Det betyder jo, at alle de større europæiske industrinationer nu stilles over for en periode af økonomisk usikkerhed, og de metoder, hvormed disse lande i de kommende måneder vælger at løse deres problemer, vil uundgåeligt øve en afgørende indflydelse også på vilkårene for den økonomiske politik, der skal føres her i landet.

For Danmarks vedkommende betyder de ændrede energipriser, at prisstigningerne i år bliver langt større end i fjor, 14 pct. mod en halv snes procent sidste år, og vort betalingsbalanceunderskud bliver knap 7 mia kr. mod et sted mellem 3 og 3½ mia kr. sidste år. Heraf tegner den dyre brændselsimport sig jo for langt størstedelen, men også andre råvareprisstigninger har vist betydelige

[Christophersen.]

virksomheder, og disse kendsgerninger sætter jo automatisk målene for den økonomiske politik, ikke alene i år, men også i de næste par år. Disse mål må være at bremse prisstigningerne og at nedbringe underskuddet på betalingsbalancen.

Disse mål nås imidlertid kun ved en sej og tidkrævende indsats, og mens den står på, bliver det nødvendigt for os at optage betydelige lån i udlandet. Regeringen har da også opstillet et meget omfattende låneprogram, som vil sikre, at vore valutareserver ikke angribes alt for voldsomt i de kommende måneder.

Finansieringen af vort underskud over for udlandet vil imidlertid blive vanskeligere, end vi hidtil har været vant til. Europas forvandling til et valutarisk underskudsområde medfører jo, at store lande som England, Frankrig og Italien nu går ud på lånemarkedet og deltager i konkurrencen om kapitalen. Derfor må vi se i øjnene, at det kan blive vanskeligt for os at låne os gennem vanskelighederne, medmindre vi forholdsvis hurtigt ved egen indsats nedbringer vort lånebehov og dermed også blandt långivere skaber tillid til, at Danmark har viljen til at gøre en indsats. Den økonomiske politik må derfor tilrettelægges sådan, at den er præget af en passende stramhed, og den må til stadighed underkastes nye vurderinger i lyset af internationale forandringer af den art, jeg talte om tidligere.

Arbejdet med dette års finanslovsforslag har efter venstres opfattelse været en god begyndelse på denne politiske opgaves løsning, også når den betragtes i sammenhæng med de øvrige foranstaltninger, der allerede er gennemført eller står foran deres gennemførelse, og som var et led i det økonomiske forlig.

Det er imidlertid kun en start, og dette kan ikke pointeres tydeligt nok. Regeringen har da også allerede meddelt, at den har til hensigt at fremlægge forslag til en udgiftsreform, der dels kan muliggøre en skattereform, dels medvirke til yderligere opbremsninger i den offentlige aktivitet, så arbejdskraft og andre ressourcer i højere grad kan stilles til rådighed for de eksporterende og importkonkurrerende erhverv.

Der har været rettet en del kritik mod den økonomiske aftale, der blev truffet for

en måneds tid siden, og mod de besparelser, som nu gennemføres. Nogle finder, at de rammer for hårdt, andre mener, at de er alt for beskedne, og jeg kunne forstå på hr. Lindholts seneste oplæsning af gårsdagens og dagens avisartikler, at han hørte til den gruppe, som mente, man kunne være gået langt mere drastisk til værks. Men jeg vil sige, at begge synspunkter er præget af en vis mangel på realisme, og det tror jeg også at forløbet af gårsdagens afstemninger, gårsdagens debat, understregede. Eksempelvis har der jo ikke været mange realiteter i de fantasibesparelser, fremskridtspartiet har foreslået.

Det skal imidlertid erkendes, at netop de offentlige udgifters vækst er et alvorligt problem, og at venstre gerne ser større besparelser gennemført end dem, vi allerede er kommet i gang med. Men man bør ikke glemme, at af de oprindelige forslag til besparelser var der jo en del, som måtte opgives, fordi bl. a. nogle af de partier, som nu taler så meget om betydningen af besparelser, lagde hindringer i vejen. En del af regeringens oprindelige spareforslag var jo forslag til begrænsninger af refusionerne til amter og kommuner, og forudsætningen for disse spareforslag på omkring 1/2 mia kr. var jo, at regeringens oprindelige dyrtidsforslag var blevet til en realitet, men da det drejede sig om at sikre dette, ja, da var der som bekendt ikke andre end regeringspartiet, som var villig til at gøre en sådan indsats. Jeg vil altså godt sige til nogle af dem, som nu taler om, at det er forfærdeligt, at regeringens oprindelige spareprogram ikke fuldt ud blev realiseret, at det kan de bl. a. takke sig selv for. Hvis de havde haft en anden indstilling til antiinflationspolitikken for 1 1/2 måned siden, så var resultatet måske blevet bedre.

En anden gruppe besparelser, som ikke i denne omgang kunne realiseres, var besparelser på overførselsindkomster af forskellig art, men i stedet for den begrænsning af befolkningens købekraft, som lå i, at man på den måde indskrænkede tilskud og lån til de private husholdninger i et omfang af vel omkring 735 mill. kr., gennemføres der som bekendt en bunden opsparring på 1,1 mia kr. I begge tilfælde — det vil jeg godt understrege — er der tale om indgreb over for de private husholdningers efterspørgselsmulig-

[Christophersen.]

heder, og efter mit skøn er en bunden opsparring på 1,1 mia kr. i sine samlede økonomiske virkninger ikke så vældig fjernt fra virkningerne af de oprindelige besparelsesforslag på 735 mill. kr. på dette område.

Tilbage bliver regeringens oprindelige forslag til ressourcebesparelser, og jeg skal blot gentage det, jeg sagde i går, at det er med tilfredshed, jeg kan konstatere, at disse forslag er gennemført i næsten hele deres oprindelige omfang. De besparelsesforslag, som nu er vedtaget, betyder, at staten begrænser sit personaleforbrug, sit varekøb, sit forbrug af tjenesteydelser, sine bygge- og anlægsarbejder m. v. i et omfang, som vel stort set svarede til, hvad regeringen tilsigtede med sit oprindelige forslag.

Hvis man vil vurdere stramheden i den økonomiske politik, der nu er lagt op til, så bør man bemærke, at vi til det, vi kalder kasseoverskuddet, skal føje de forbrugsbegrænsende virkninger af den bundne opsparring; det beløb figurerer jo ikke på finansloven, idet den bundne opsparring går ind i private banker og pengeinstitutter. Den samlede stramning vil derfor i 1974-75 komme op på et sted mellem 2 og 3 mia kr. Hertil skal vi så lægge virkningerne af ansættelsesstoppet i staten og i de kommuner, hvor det er blevet fulgt op, samt den indflydelse, som de stigende energipriser naturligvis får på befolkningens forbrugsmuligheder.

Over for disse stramninger står der så visse ekspansive virkninger. Lønmodtagerne får fuld kompensation for prisstigningerne, og takket være den omkostningsdæmpende ydelse beskæres denne pristalsregulering ikke af nye efterfølgende prisstigninger. Der bliver altså som følge af indgrebet over for prisudviklingen tale om en mindre forbrugsudvidelse.

Alt i alt må jeg konkludere, at der i det økonomiske forlig samt i de yderligere foranstaltninger, regeringen allerede har gennemført, ligger en stramhed, der ikke afviger væsentligt fra det, der var tilsigtet i regeringens oprindelige udspil. Det fremgår da også af de oplysninger, vi har fra det økonomiske sekretariat, at væksten i den samlede efterspørgsel i 1974 vil blive usædvanlig beskeden, og at der i andet halvår af 1974 bliver mulighed for, at vi for alvor kan over-

føre ressourcer af forskellig art til valutaindtjenende erhverv. Den afdæmpning af bygge- og anlægsvirksomheden, der finder sted i øjeblikket, skulle sammen med bestræbelserne på at bremse prisstigningerne i årets anden halvdel også kunne føre til et noget mere normalt renteniveau, selv om jeg vil understrege, at der i øjeblikket ikke er nogen baggrund for at forvente en mærkbar ændring af det danske renteniveau. Det, jeg altså sigter til, er mere normale forhold, mere normale udbuds- og efterspørgselsforhold på obligationsmarkedet.

Jeg skal til slut blot understrege behovet for, at vi i de kommende måneder arbejder videre med den offentlige udgiftspolitik. Det er venstres forventning, at regeringen i sin tilrettelæggelse af udgifts- og skattepolitikken for det kommende år vil videreføre den linje, som der nu på forskellige områder er lagt op til, og som får et af sine udtryk i det finanslovsforslag, vi vedtager i dag.

Udfaldet af en sådan økonomisk politik og det omfang, som en kontrol med væksten i de offentlige udgifter kan få, samt de muligheder, der hermed åbner sig, også for at ændre vor skattepolitik, vil — det vil jeg godt understrege her — også kunne få en afgørende betydning for de rammer, der i den kommende vinter kan lægges for indkomststigningerne i de næste to år; også her er der en ganske klar sammenhæng i tingene og et perspektiv i den politik, som regeringen nu — med tilfredshed, tror jeg — kan se blive realiseret. Det er altså regeringspartiets forhåbning, at de intentioner, som nu er virkeliggjort, også i de kommende måneder kan få lov til at præge folketingets arbejde med de økonomiske problemer.

Grethe Philip (RV):

Regeringen venstres første 100 dage bragte et firkantet forlig i stand. Det er dette forlig, regeringen indtil nu skal bedømmes efter og måske også engang skal dømmes på. Her ved finanslovens tredje behandling møder vi nu, hvad jeg vil kalde det tredje ben af forliget, nemlig besparelserne og en bevillingsudgiftspost på 1,9 mia kr. til finansiering af den omkostningsdæmpende ydelse.

I relation til dette finanslovsforslag, som vi nu ser det, må vi spørge: er det så overhovedet realistisk? Reserverne er jo under-

[Grethe Philip.]

gået betydelige forandringer, og der er på lovreserven kun 125 mill. kr. tilbage, hvoraf de 100 mill. kr. allerede er øremærket til boligformål, mens der er fremsat lovforslag, der vil beslægtede 15 mill. kr. ud af de 25 mill. kr., der er tilbage. Det radikale venstre har tilsluttet sig regeringens forslag om lovreservens størrelse, men vi må jo nok sige, at den er overordentlig beskedent. Vi vil gøre opmærksom på, at denne exceptionelt lave lovreserve stiller meget store krav til regeringen om tilbageholdenhed med lovinitiativer, og det går jo heller ikke, hvis regeringen lader en forligspartner køre frihjul og fremsætte og måske også få vedtaget lovgivning, der sprænger denne lovreserve. Regeringen og dens forligspartnere har efter min mening et fælles ansvar for, at lovreserven slår til, og det kan intet af disse partier smyge sig uden om.

Er det så de rigtige poster, kan man spørge, regeringen har sparet på? Bortset fra et enkelt forslag vedrørende nedskæring af u-landshjælpen har det radikale venstre kunnet tiltræde de foreslåede besparelser. Men set under ét finder vi besparelserne utilstrækkelige og navnlig alt for kortsigtede. Byggestop og ansættelsesstop. Ja, det kan være hensigtsmæssigt på et tidspunkt, hvor der er fuldt blus under konjunkturkedlen, som der er nu, men der er jo ikke meget langtidsperspektiv i det. Det er ikke besparelser, der gentager sig i det næste år. Ja, man kan vel næsten sige snarere tværtimod, idet der sker en ophobning af påtrængende krav om byggeri og personaleansættelser. Helt konkret i dette tilfælde skal det jo nok vise sig, at vi næste år vil stå over for meget øgede krav om helt påtrængende byggeri, der nu har været stoppet i år.

Det radikale venstre har under de tidligere drøftelser omkring det økonomiske forlig taget afstand fra den løsning, forligspartnerne endte med. Vi mener ikke, at der er et rimeligt forhold mellem den prisdæmpning, der vil vise sig at blive resultatet af den omkostningsdæmpende ydelse, og den store belastning på 1,9 mia. kr., den påfører skatteborgerne. Regeringen siger jo, at denne omkostningsdæmpende ydelse skærer toppen af prisstigningerne. Men bliver det, når vi skal være ærlige, mere end hårtoppen,

der klippes af? I så fald kan man jo nok sige, at det er en meget kostbar hårklipping.

Det radikale venstre finder, at den tvungne opsparing er forfejlet, og at den rammer i flæng, hvor den overhovedet rammer. Vi har foreslået, at man foretager den forbrugsstramning, der tilsigtes med den bundne opsparing, gennem større besparelser på statens budget. Vi har ud over de nu vedtagne regeringsspareforslag stillet forslag om besparelser af en størrelsesorden på op imod knap 1/2 mia. kr.

Flere af disse spareforslag er af langsigtet karakter, det vil sige, at de kommer igen som besparelser og endda ofte med stigende beløb i de kommende år. Jeg tænker bl. a. på, at vi her ved finanslovforslagets tredjebehandling har vovet pelsen og foreslår en ændret dyrtidsregulering af børnetilskudene under hensyn til, at de er skattefrie. Med den inflation, vi nu er inde i, er det et forslag, der indebærer meget store fremtidige besparelser, og jeg regner da også med, at regeringens tidligere velvilje over for dette forslag vil vågne op igen, når vi nu snart skal til at drøfte langtidsparelserne.

Det helt afgørende spørgsmål her i dag bliver: er regeringens besparelser nu tilstrækkelige, når de sammenholdes med de øvrige dele af forliget, altså med ydelsen til arbejdsgiverne og den bundne opsparing?

Venstre startede med meget store spareambitioner. Man kan vel nok sige, at de sprang op som en løve og talte om besparelser på op imod 3 mia. kr., og at de nu er kommet ned som noget i retning af et forpjusket lam med en besparelse på knap 1 1/2 mia. kr. Jeg ved da udmærket godt, at den store besparelse på 3 mia. kr. forudsatte en ændring af dyrtidsreguleringen, men tilbage står alligevel, at reelt blev slutresultatet kun en ekstrabesparelse på 700 mill. kr. ud over det, der allerede lå i det finanslovforslag, der blev fremsat af socialdemokratiet. Jeg har derfor meget vanskeligt ved at forstå det, når venstres ordfører, hr. Christophersen, siger, at den stramning, man nu har fået alt i alt i det, man endte med i forliget, i virkeligheden var af nogenlunde samme omfang som det, man oprindeligt foreslog. Jeg havde i hvert fald opfattet det oprindelige forslag som langt mere radikalt og langt mere indgribende. At organisationerne så

[Grethe Philip.]

gik imod det, det er en anden sag, men vi må da erkende, at det, man nu er endt i, er noget meget svagt i forhold til det, man oprindeligt forestillede sig fra regeringens side.

Jeg er helt opmærksom på, at der, da dette finanslovsforslag blev fremsat af den tidligere regering, allerede var foretaget betydelige beskæringer. Men derfor er det jo alligevel et centralt spørgsmål, som vi ikke slipper udenom: er det nok, det, vi gør nu, har vi holdt tilstrækkeligt igen på presset opad i det offentliges udgifter?

Jeg tror ikke, der er nogen af os — og heller ikke nogen andre — der i dag præcis kan sige, hvor stort et beløb der tilsammen burde spares. Vismændenes betragtninger om virkningerne af en finanspolitisk stramning fortæller, at det er helt afgørende for de videre virkninger på forbruget, hvilke finanspolitiske midler vi anvender. Der er altså ikke ét eneste ganske bestemt tal, man skal nå frem til. Det afhænger meget af, hvordan dette tal er sammensat. Der er også inden for udgiftsbudgettet store variationer fra post til post med hensyn til virkningerne på forbruget af arbejdskraft.

Jeg tager alligevel ikke i betænkning at sige, at vi nu står ved et skæringspunkt, hvor vi må og skal ind i helt anderledes dybtgående overvejelser end før for at dæmme op for det offentliges forbrug af ressourcer, således at vi kan overføre arbejdskraft til produktionen uden for den offentlige sektor — den produktion, som er med til at gøre det muligt for os at opretholde vort velstandssamfund, og som også er basis for hele den udveksling af varer med andre lande, som vi har baseret meget af vores velstand på. Når vi får den planlagte debat her i folketinget om PP II-redegørelsen, vil vi komme nærmere ind på hele dette vigtige spørgsmål.

I dag må vi blot konstatere, at denne problematik er blevet meget ubehageligt aktuel med de seneste oplysninger om et forventet underskud på betalingsbalancen i 1974 på 8 mia kr., og hvad værre er: så vidt jeg kan se, er der ikke nogen som helst grund til at tro, at dette er et engangsfænomen, hvis vi bare lader stå til. Kombinationen af udgiftseksplosion i det offentliges udgifter — i hvert fald i de kommende år, hvis der ikke sker ændringer — af oliepriser på et

langt højere prisleje end hidtil og af en inflation, der løber hurtigere, end vi ser det i de øvrige lande, det gør tilsammen hele situationen yderst alvorlig. Vi må gøre os klart, at vi lever livet meget farligt, og vi skal ikke skjule for os selv, at vi vælter de byrder, som vi i dag unddrager os, over på vore efterkommere. Vi må nødvendigvis, hvis vi skal handle ansvarsbevidst, foretage en kursændring. Dertil skal mange medvirke, både uden for dette hus og i dette hus. Det bliver nødvendigt igen at tage det vanskelige spørgsmål om indkomstpoltik op. Jeg har en vis forhåbning om, at de helt forrygende prisstigninger, vi nu ser, har gjort jordbunden mere egnet for nye drøftelser. Men her i folketinget bliver det i første række vor opgave at gennemgå og drøfte hele det offentliges udgiftspolitik.

Jeg tror ikke, der er meget mere at hente ved at skære lidt her og dér af nogle af udgiftsfrynserne, og jeg tror heller ikke, det er nogen særlig god løsning at foretage den nødvendige stramning ved at tage nogle, lidt færre eller flere, procenter over hele linjen af de allerede meget snævre rammebevillinger på finansloven. Det, vi har brug for, er en helt anderledes dybtgående ændring i hele det system, vi efterhånden har filtret os ind i med at bevilge penge til hinanden og med at lade det offentlige give gratis serviceydelser, der fører til betydelige forbrugsforvridninger. Der skal en stærk politisk vilje — fra mange partier — til for at komme igennem her, for der findes ingen enkle løsninger. Vil nogen påstå det, så vil jeg sige, at det drejer sig om paradeforslag, som vi jo har set et enkelt parti komme frem med.

Jeg har med glæde konstateret, at det socialdemokratiske partis ordfører, hr. Heinesen, sagde, at der ikke skulle være nogen tvivl om, at socialdemokratiet betragter situationen som meget alvorlig og vil bidrage til, at den ændres, og senere i sin tale tilføjede, at han var klar over, at udgiftsstigningerne i de kommende 3 år var så store, at vi nødvendigvis måtte tage spørgsmålet om langtidsbesparelser op.

Det radikale venstre har ingen illusioner om, at de forestående langtidsovervejelser bliver lette og ukomplicerede, når vi stadig skal fastholde de grundlæggende sociale hensyn i vort velstandssamfund, som vi i

[Grethe Philip.]

det radikale venstre går ind for, og som jeg også har forstået mange andre partier går ind for. Vi for vort vedkommende er imidlertid villige til at medvirke ved drøftelser, og vi er også villige til at overveje de tabuer, som vi i det radikale venstre, såvel som i alle andre partier, går rundt med. Jeg opfordrer regeringen til hurtigst muligt at tage initiativ til at starte reelle drøftelser af langsigtede løsninger.

Regeringen fik sit forlig på en kortsigtet løsning inden for de første 14 dage. Regeringens liv blev reddet, og det har jo sine fordele. Et valg, der var kommet hurtigt, lige efter det foregående, ville ikke i sig selv have løst de økonomiske vanskeligheder, og vi ville endnu en gang være blevet forsinket. Men jeg finder, at det forlig, der er indgået, er meget magert. Det indebærer ingen virkelig kurative indgreb. Jeg synes, vi kører videre nogenlunde som hidtil; ja, på boligområdet vil jeg endda sige at venstre i første omgang har modvirket de bestræbelser, der har været i gang for en normalisering.

Nu venter vi spændt på det næste udspil, der går mod langsigtede mål. På partiet venstres vilje og politiske formåen til her at komme igennem vil partiets eftermæle bero.

Haustrup Clemmensen (KF):

Statsfinanserne har jo en vældig indflydelse på godt og ondt på landets økonomi, og derfor er det kun en naturlig og en god tradition, at tredje behandling af finanslovsforslaget også benyttes til at komme med nogle bemærkninger om landets økonomiske situation. Det er egentlig overraskende i betragtning af den uenighed, der har været om de midler, der skulle anvendes, at der stort set er enighed om selve den økonomiske situation, landet befinder sig i. Vi har jo fra en række sagkyndige og uvildige sider fået en sådan vurdering. Nationalbankens direktion har i sin årsberetning givet sin alvorlige vurdering. Internationale organisationer har også udtalt sig om Danmarks økonomi. Det økonomiske råds formandskab har som sædvanlig fremsat sine synspunkter. Det økonomiske sekretariat har givet sin vurdering, senest den, vi fik i forgårs aften — det var da godt, at den konservative gruppes formand fik spurgt, om vi kunne få den, for det har dog en smule be-

tydning at få vurderinger netop forud for denne debat.

Jeg synes, det er opmuntrende, at både socialdemokratiets, venstres og det radikale venstres ordførere her allerede har givet udtryk for, med hvilken alvor man bedømmer landets økonomiske situation. Der er ingen grund til altid at male med mørke farver, hvis der er lyse toner i billedet, men der er ikke skygge af tvivl om, at landets økonomiske situation må betragtes med megen alvor. Vi ved, hvordan vi er kommet igennem 1973 med et betalingsbalanceunderskud på 3 mia kr., vi ved, hvordan vi ved årsskiftet havde en nettogæld til udlandet på ca. 21 mia, vi ved, hvordan prognoserne for indeværende år tyder på et yderligere meget kraftigt betalingsbalanceunderskud, vel af størrelsesordenen 7-8 mia kr. I hele den jongleren med milliarder er alle formentlig enige om, at vi altså ved udgangen af indeværende år når op på en udenlandsk gæld netto af en størrelsesorden på ca. 30 mia kr. Selv om vi vel alle sammen næsten er blevet for vant til at tale om store tal, er disse tal i sig selv højst urovækkende og overordentlig bekymringsvækkende. Der er ikke skygge af tvivl om, at alene renter og afdrag på denne vældige gæld — det er jo ikke filantroper, der har lånt os pengene, desværre — er en meget betydelig belastning adskillige år fremover. Endnu værre er det — det forstår vi regeringen er enig i — at når vi nærmer os årsskiftet næste gang, er vi vel i den situation, at vi simpelt hen ikke har mulighed for at få en fortsat finansiering af blot tilnærmelsesvis så store betalingsbalanceunderskud. Derfor er vi overbevist om, at situationen er alvorlig.

Dertil kommer, at den inflationsagtige udvikling, der går over næsten hele verden, er særlig stærk i Danmark. Hvis blot vi havde brev på, at andre havde det lige så uheldigt på dette område som vi, var det dog en trøst, om end måske en fattig trøst, men i forhold til en lang række af de lande, vi samhandler med, er Danmark værre stillet, har en kraftigere inflationsrate, end disse lande. Også det må naturligvis give anledning til bekymring. Det er klart erkendt også fra det konservative folkepartis side, at en væsentlig årsag til denne inflation er udefra kommende årsager, men det er ikke den eneste grund. Alle må være enige om, at

[Haunstrup Clemmensen.]

der i høj grad — desværre kun — også er selvskabte plager.

Dertil kommer yderligere, at udviklingstendenserne på lidt længere sigt også giver anledning til bekymring. Vi ved, hvordan PP II på en saglig og overbevisende måde har understreget, at blot i løbet af en 12-13 år risikerer vi at være kommet dertil, at yderligere 700.000 mennesker i dette samfund er afhængige af udbetalinger fra det offentlige, og at der formentlig så vil være ca. 85.000 færre i den private sektor. Hvis ikke også dette må give anledning til bekymring, er der overhovedet ingen forudsætning for at drøfte den økonomiske politik fremover.

Spørgsmålet er naturligvis, hvordan vor reaktion er over for disse alvorlige udsigter. Jeg vil gerne — hvis det ikke overrasker den socialdemokratiske ordfører for meget — sige, at han har misforstået det konservative folkeparti, hvis han tror, at det kun er kortsigtede besparelser, vi er ude på. Naturligvis ikke. Vi erkender, at det er først og fremmest langsigtede indgreb, der skal gennemføres, og med al ære og respekt for denne finanslovdebat tror vi derfor, at det er en endnu vigtigere debat, der skal foregå i dette høje ting om en måneds tid, når PP II skal debatteres. Det er netop, som det også i PP II er understreget, strukturomlægninger i den offentlige sektor, der er den eneste forudsætning for virkelig tilstrækkelig effektivt at ændre udviklingen. Der skal ikke være skygge af tvivl om den sag. Vi mener, at det er aldeles afgørende, at man nu begynder på denne omlægning, netop fordi der går år, inden den slår igennem med tilstrækkelig kraft.

Men den omstændighed, at det er den langsigtede ændring, der er den vigtigste, skal naturligvis ikke føre til, at ikke også de kortsigtede muligheder bliver udnyttet fuldt ud. Det vil fremgå af det indlæg, jeg kom med i går, at det konservative folkeparti ikke mener, at de kortsigtede indgreb er tilstrækkelig store, men også her er det min tunge pligt over for den socialdemokratiske ordfører at gøre opmærksom på, at han har gjort sig skyldig i en fejltagelse. Det kan jo ske for enhver. Jeg forstod det nærmest således, at han mente, det var fremskridtspartiets forslag, det konservative folkeparti her

ville lægge til grund for sin aktivitet og sit virke. Det er en misforståelse, lykkeligvis. Vi har den indstilling, at ethvert sagligt forslag, ligegyldigt fra hvilken side det kommer, naturligvis skal overvejes og gennemdrøftes, men jeg understreger: ethvert sagligt forslag. Hvis den socialdemokratiske ordfører tror, at hr. Lindholt med sit indlæg her i dag står som vor åndelige bagmand, så har han misforstået situationen, og hvis han tror, at den stemmeføring, som fremskridtspartiet også fra denne talerstol, bruger, ikke mindst i dag — en så aggressiv stemmeføring, som formentlig kun en mor kan elske — hvis han tror, at det er det, der er udgangspunktet for os, så har han i hvert fald misforstået situationen. Jeg håber, det er sagt så tydeligt, så det ikke kan misforstås.

Jeg vil gerne i denne forbindelse understrege, at det konservative folkeparti både i november 1972, i januar-februar 1973, i november 1973 og nu igen her i begyndelsen af 1974 selv har stillet sine forslag og givet udtryk for sine synspunkter. Jeg erindrer, at vi ud over fuldt ud at acceptere de 1.550 mill. kr., som forligspartierne har foreslået i besparelser, altså disse ca. 700 mill. kr. mere end den tidligere regering foreslog, derudover har stillet nettobesparelsesforslag på ca. 2½ mia kr., så vi derved når op på 4 mia kr. og at vi yderligere er modstandere af de ca. 1,9 mia kr., der vedrører den omkostningsdæmpende ydelse. Vi har altså foreslået besparelser på ca. 6 mia kr.

Jeg vil gerne yderligere erindre om, at det konservative folkeparti har stillet forslag om, at vi straks skabte udveje for en virkelig opmuntring af den private opsparing. Jeg vil ikke påstå, at hele tinget fulgte os, men det behøver ikke at være vor fejl, og jeg er overbevist om, at hvis man ikke får forøget den private opsparing, kommer vi til at mangle den kapital, der er en forudsætning for at bevare og udbygge landets konkurrencedygtighed og dermed forudsætningen for at sikre beskæftigelsen.

Vi må også tilføje, at hvis vi ikke får gennemført tilstrækkelig store besparelser tilstrækkelig hurtigt, har vi heller ikke mulighed for at få gennemført de skattnedsættelser inden for de direkte statsskatter, som det konservative folkeparti ønsker i 1975. Det burde være således, at næsten enhver kvindefødt kunne forstå, at når lønindkom-

[Haustrup Clemmensen.]

sterne i 1974 forventes at stige med ca. 20 pct., hvorimod selve muligheden for i faste priser at forøge efterspørgslen kun er en mulighed med et par procent, så er der et sådant skrigende misforhold mellem de pengeindkomststigninger, der gives, og de virkelige muligheder for forbrugsudvidelser, der sagligt er, at det er uholdbart, og disse voldsomme pengeindkomststigninger er jo med til i høj grad at forringe landets konkurrenceevne og svækker derved beskæftigelsen.

Jeg er derfor ganske enig med fru Grethe Philip i, at indkomstpolitik må med ind i billedet, hvor vanskeligt det end er; det er ikke til fordel for nogen at få pengeindkomster, der stiger med ca. en snes procent, og kun reelle muligheder for at forøge købekraften i faste priser med et par procent. Det burde enhver kunne indse.

Vi mener altså, at der både skal langsigtede og kortsigtede beslutninger til. Vi er skuffede — det håber jeg fremgår også af dette indlæg — over, at de kortsigtede beslutninger er blevet så beskedne fra flertallets side i denne sal; det er så endnu mere nødvendigt, at de langsigtede beslutninger træffes hurtigt og med tilstrækkeligt politisk mod.

Brusvang (CD):

Mit partis ordfører meldte forfald her til morgen, hvorfor jeg med ret så kort varsel har måttet overtage jobbet.

Jeg vil gerne foretage et kort tilbageblik over den arbejdsperiode, som vi har haft glæden af at være med i her i tinget.

For mig er der ingen tvivl om konklusionen for mit partis vedkommende. Dette parti, centrum-demokraterne, har ikke været nogen misforståelse, som det har været hævdet bl. a. fra hr. Anker Jørgensens side. Jeg har fuld forståelse for nødvendigheden af, at hr. Anker Jørgensen må sige dette. Jeg kan også sige, at det måske kan være vanskeligt for andre at forstå den styrke og den tro, vi stadig væk har, når man ser de

Galluptal, vi har været ude for, når man ser det resultat, vi havde ved kommunevalget.

Men se, det afgørende er jo ikke for et parti, om man markerer sig i de første 3 måneder, det afgørende er, om man har den fornødne tillid til sig selv til at vente med at markere sig til det tidspunkt, der er det rette, og på det sted, der er det rette. Det havde ikke været realistisk her i den meget korte tid, der har været; der har ikke været et realistisk flertal for at komme videre end de resultater, vi er nået til.

Så har vi i øvrigt markeret os på forskellig vis, som jo slet ikke er så ringe endda, og som viser, at vi har en eksistensberettigelse. Vi har optrådt i denne sal som katalysatoren; det er os, der har udløst de forlig og disse tendenser til forlig, som vi har oplevet. Det er os, der har måttet lægge ryg til, og det har vi gerne gjort til det firepartiforlig, der er afsluttet, fordi det netop viser et nyt samarbejdsmonster her i salen. Vi ser det igen nu på boligområdet, hvor der er forhandlinger mellem socialdemokrater og radikale, hvor venstre er kommet med sit udspil, hvor vi er kommet med vort udspil; igen her er der ganske klart et nyt samarbejdsmonster, hvor vi har fået sat stop effektivt for den ensidighed, som prægede det tidligere flertal, hvor det var SF, der dominerede over socialdemokratiet. Ikke et ondt ord om SF som parti, men stadig væk dette, at samarbejdet imellem S og SF var præget af ensidighed.

Jeg vil gerne om det storpolitiske forlig, som vi var med til at afslutte, sige, at selvfølgelig var der punkter i dette, som for os var meget vanskelige at bære, at gå ud til vore vælgere med. Uanset at den bundne opsparring ikke er nogen skat — den bliver tilbagebetalt, og den bliver forrentet — er der ingen tvivl om, at den af mange af vore vælgere blev opfattet som en skat. Derfor var vi også meget stærke modstandere af den, men hvad var den politiske realitet? Det var jo denne, at det var den pris, vi måtte betale, det var socialdemokratiet

[Brusvang.]

først og fremmest, der måtte fastholde at få dette med. Heller ikke for socialdemokratiet var det forlig nemt, når de skulle ud på arbejdspladserne, men det gjorde det noget nemmere, når de kunne gå ud på arbejdspladserne og sige: vi fik med i forliget en bunden opsparing, som stort set ikke kommer til at berøre jer på arbejdspladserne, fordi den først starter ved en skattepligtig indkomst på ca. 70.000 kr.

Men se, efter at dette storpolitiske forlig, som gav os en korttidsløsning — og jeg mener dog også at kunne se af den beretning, vi har fået fra det økonomiske sekretariat, at nogen virkning har det haft i den retning vi gerne ville — efter at det er blevet en realitet og vi nu derefter har fået lidt bedre arbejdsro og lidt bedre tid til at gå i gang med opgaverne, når det mest presserende er fra hånden, ja, så passer jo netop ind her det forslag, som vi fra centrumdemokraternes side netop har fremsat her i tinget, forslag til folketingsbeslutning om at nedbringe personbeskatningen og fremme den private opsparing. Hvorfor? Jo, for det forlig, vi havde, var en korttidsløsning, og alle erkender, at nu skal der komme noget mere varigt herefter. Og det, der skal komme herefter, er bl. a. foranstaltninger, som kan sætte efterspørgselspresset ned, som kan nedbringe trækprocenten, og som kan fremme den private opsparing. Derfor vil jeg gerne have lov til at citere de centrale dele af dette forslag.

Det går ud på, at folketetinget opfordrer regeringen til at fremkomme med forslag om 1) en ændring af indkomstskattelovgivningen, hvorved det muliggøres, at personer kan fritages for indkomstbeskatning for 50 pct. af al ekstraindkomst fra 1. januar 1975 at regne for et beløb på indtil 10.000 kr. på betingelse af, at beløbet bindes på nærmere angivne vilkår; tillige friholdes renten af det opsparede beløb for beskatning, og 2) en forhøjelse af momsens, hvorved det ekstra provenu anvendes til nedsættelse af udskrivningsprocenten pr. 1. januar 1975 og dermed også af trækprocenten.

Vi må gøre os klart, at medmindre vi træffer foranstaltninger, der dæmper efterspørgselspresset, kan vi ikke holde priserne i ave, og medmindre vi gennem en momsforhøjelse skaffer de fornødne penge hertil, har

vi ikke virkelig realistiske muligheder for en kraftig nedsættelse af trækprocenten, og det er vel alle efterhånden enige om er noget af det, der trænger sig mest på.

I forbindelse med dette forslag til folketingsbeslutning vil jeg også pege på, at den hensigtserklæring, som vi fik med ind i forliget, naturligvis har været meget vigtig for os. Jeg har været inde på den tidligere fra denne talerstol, men den er for mig så vigtig, og den har været kommenteret på en sådan måde fra socialdemokratiets side, at jeg føler mig foranlediget til at gentage mit synspunkt her. Det var for os aldeles afgørende, at vi i forliget fik en passus ind, der hed:

Flertallet er også enig om, at der allerede i indeværende folketingssamling bør indledes et dybtgående arbejde med henblik på en offentlig udgiftsreform, der kan nedbringe de statslige udgifter i det følgende finansår og dermed muliggøre en sænkning af indkomstskattetrykket.

Jeg citerer denne passus her, fordi den jo passer glimrende sammen med det forslag, vi nu har fremsat. Jeg ved godt, at hr. Per Hækkerup under den sidste debat sagde til mig: ja men det er jo ikke andet, end hvad vi har lovet før, det er ikke andet, end hvad der har stået i vores programmer, og hvad der har stået i vores regeringserklæringer. All right, den hensigt, som man på sit partis vegne tilkendegiver på den måde, som hr. Per Hækkerup citerede det, er ét, og noget helt andet er, at man ganske håndfast er gået med til i et forlig, hvor vi er 4 der har skrevet under, at erklære sig villig til at gennemføre denne politik. Det mener jeg må binde på en ganske kraftig måde, og jeg synes også, det falder ganske godt i tråd med, hvad den socialdemokratiske ordfører sagde her til formiddag, hvor jeg forstod, at han erklærede sig meget positiv i spørgsmålet om at medvirke til besparelser ud over de 1.500 mill. kr., når den periode var forløbet, for hvilken aftalen med de 1.500 mill. kr. er gældende.

På boligområdet mener jeg også at kunne konstatere, at vi har været med til at sætte noget i gang. Jeg nævnte lige før dette med aftalen, der er kommet imellem oplægget fra socialdemokratiet og fra de radikale. Nu har vi set udspillet fra venstre, og vi har set CDs udspil på dette område. Vi gav under valg-

[Brusvang.]

kampen løfte om, at der skulle ske noget her, og vi må konstatere, at udviklingen går i den retning, at vi får resultater, der svarer til de løfter, som vi har givet. Det, vi skal frem til nu, er, at disse forhandlinger, som jo i øjeblikket alene finder sted i boligudvalget, kommer ned her i salen. Nu er kontakterne kommet i gang, udspillet har fundet sted, men nu skal vi have det herved.

Lad mig lige her gentage de synspunkter, som er vore på boligområdet. Vi ønsker, at boligen skal ud af selvangivelsen, vi ønsker, at skatten på bebyggede grunde skal aftrappes over 15 år, og vi ønsker, at rentefradraget skal nedtrappes også over en 15 års periode; vi mener, der bør sættes et maksimum på 25.000 kr., og det skal nedtrappes til ca. 10.000 kr.

Men tidspunktet er kommet til, at parcelhusfolket må have besked. De må nu have en klar besked på: hvad bliver virkningen af den 15. almindelige vurdering for indtægssiden på selvangivelsen? Vi kan ikke lade dem svæve fortsat i uklarhed med hensyn til dette punkt. Det er ikke rimeligt. Det var rimeligt, vi ventede dermed, så længe de storpolitiske forhandlinger fandt sted med hensyn til dyrtidsekspllosionen. Det var rimeligt, at vi lod det vente en stund, mens vi afsluttede forhandlingerne om finanslovsforslaget, men nu hvor disse to store ting er til side, er der ingen rimelighed i at vente længere. Vi forlanger ikke fra CDs side, at vi omgående skal have en totalløsning af boligproblematikken, boligsikringen og alt, hvad dertil hører, men det, vi kræver, er, at vi får afgjort spørgsmålet om, hvilken virkning vi får af den 15. almindelige vurdering.

Besparelsesplanerne. Vi har ikke fra CDs side under valgkampen givet noget løfte om særlig store besparelser, vi har villet være meget realistiske og sige, at på forhånd vil vi i hvert fald ikke love det. Men vi har heller ikke på forhånd sagt, at vi ikke vil medvirke. Nu var vi jo her op til finanslovdebattens afslutning ved tredje behandling bundet af det forlig af 8. februar, hvor besparelserne lå inden for en bestemt ramme af 1.500 mill. kr. All right, det har vi respekteret, men det ændrer ikke noget; jeg vil gerne på mit partis vegne gøre opmærksom på, at en række af de forslag, som vi i går var med

til at stemme ned, kunne vi godt have stemt for under andre forhold.

Lad mig lige gøre det klart: vi tager afstand fra disse fuldstændig urealistiske besparelsesforslag, som er fremkommet fra fremskridtspartiets side, også fordi selv på de områder, hvor der kunne være tale om en besparelse, er forslagene fremsat på en sådan måde, at de er politisk uacceptable, de er ikke gennemarbejdede, der er ingen konsekvensberegninger, og de ville ramme på må og få, om man benyttede dem, som de forelå. Det kan vi naturligvis ikke acceptere.

Men vi betragter det stykke papir, der hedder tillægsbetænkningen, som et udmærket katalog over en række sparemuligheder, som vi meget gerne efter den 1. april vil være med til at analysere, og jeg kan på forhånd sige, at der sandsynligvis er en række af disse ting, som vi kan stemme ja til. Der stod i Berlingske Tidende her til morgen, at besparelserne — og det var altså dem, man var gået udenom — var nøglen til løsning af samfundets konflikt i øjeblikket. Ja, jeg vil ikke bestride, at det er en meget væsentlig del af problematikken, men jeg tror, der er tale om to nøgler. Det er ikke bare den nøgle, der hedder besparelse; den nøgle, der hedder besparelse, ligger i en særlig boks, og den boks hedder socialdemokratiet. Det er nøglen til den boks, vi skal have fat i. Der er i dette parti en, så vidt vi kan skønne det, meget kraftig intern splittelse, ikke bare den der gav sig udtryk i, at hr. Erhard Jakobsen gik og dannede sit eget parti, men at socialdemokratiet endnu ikke rigtig har fundet sine egne ben at stå på. Vi føler os overbevist om, efter de erfaringer vi har gjort under firepartiforhandlingerne, at vi i virkeligheden godt kunne være nået meget længere med socialdemokratiet i besparelser på andre områder, kunne have undgået den bundne opsparing, hvis socialdemokratiet indadtil ikke havde haft de konflikter, det har. Jeg skal ikke harcelere over, at det har disse konflikter. Jeg har fuld forståelse herfor. Jeg respekterer det. Jeg er helt indstillet på, at der selvfølgelig ikke kan regeres hen over hovedet på socialdemokratiet, det skal der heller ikke; men vi andre må håbe og bede til, at den modningsproces i socialdemokratiet, som vi føler efterhånden er på vej, må

[Brusvang.]

komme til ende og komme så langt til ende, at vi kan få socialdemokratiet med på langt mere fornuftige forlig end dem, vi afsluttede den 8. februar i dette år.

CD har ikke mistet troen på sig selv. Vi har troen på os selv, og vi har mod til også at vente med at komme med forslag på rette tid og på det tidspunkt specielt, hvor vi mener der er den fornødne realistiske udsigt til, at vi kan komme igennem med dem. Vi ønsker ikke at være det parti, der bare kommer med den gølge kritik. Vi ønsker at være det parti, der yder en positiv indsats, også når der skal lægges ryg til noget, der er upopulært.

Til slut vil jeg sige, at det økonomiske sekretariats redegørelse for os at se ikke er udtryk for, at Danmark befinder sig i et ragnarok. Det er et udtryk for, at Danmark står med ganske betydelige vanskeligheder, men intet er så galt, uden at det er godt for noget, og jeg tror, at netop disse betydelige vanskeligheder måske kan fremme den modningsproces, der er brug for i socialdemokratiet, og det ville være lykkeligt for os alle.

Poul Dam (SF):

Jeg skal undlade at komme med mange betragtninger om, hvad andre partier burde have gjort; visse af de betragtninger kan komme til at minde én om ægget, der lærer hønen — hvad man måske skal undgå.

Der er et udtryk, der er kommet frem flere gange i denne debat: at den økonomiske situation er yderst alvorlig. Jeg er ganske enig i det, og jeg er navnlig enig i det, hvis man ikke alene siger det, men også tager sagen som en alvorlig sag. Det økonomiske sekretariats forudsigelser eller betragtninger om 1974 er jo præget af ganske betydelig usikkerhed. Man formulerer sig den ene gang efter den anden sådan, at man må sige, at her er en stor uklarhed om, hvordan det egentlig vil gå. Det kan gå sådan, og det kan gå sådan, men igennem det hele går der nogle ganske alvorlige trusler imod dansk økonomi.

Det drejer sig om det meget store betalingsbalanceunderskud, som vi får af mange forskellige grunde, naturligvis også på grund af de stigende oliepriser, men jo ikke alene på grund af disse, og det siges af det økono-

miske sekretariat, at et sådant betalingsbalanceunderskud vil fremkalde en situation, der rummer en alvorlig trussel mod velstandsudviklingen og den fulde beskæftigelse.

Der er altså noget, der virkelig bør gøres noget ved. Det siges også videre — og det er jo allerede sagt i det citat, jeg lige er kommet med — at beskæftigelsessituationen vil være truet, der er en meget betydelig risiko for en stor arbejdsløshed i slutningen af 1974. Nu er det naturligvis sådan, at økonomer meget ofte spår en arbejdsløshed, og så kommer den ikke alligevel; det bidrager til, at man får mindre tillid til økonomers forudsigelser, men det behøver ikke at medføre, at man helt hører op med at lægge mærke til, hvad de siger.

Den begrundelse, der er givet for, at vi kan frygte en stor arbejdsløshed, er efter min mening så stærk, at man er nødt til at tage det alvorligt og gøre sig klart, at vi kan få en udvikling inden for det nærmeste år, som vil være ganske overordentlig uhyggelig, ja, som vil have visse træk, der kan sammenlignes med 1930'erne, det spøgelse, som for alle os, der er gamle nok til at kunne huske tiden, ikke er til at mane i jorden.

I den forbindelse er det væsentligt, at vi med den meget store finanslov og med de meget store offentlige udgifter, vi har, har en meget stiv økonomi. De marginaler, der er at spille på, er meget små. Der skal ske forholdsvis små udsving i produktion og i eksport- og importforhold, førend den forudsete stigning i forbruget på 3 pct. bliver til 1 pct. eller bliver til en nedgang på 1 pct. Marginalerne bliver meget små, fordi vi har denne meget store og meget stive finanslov. Det er svært at se, hvad der nøjagtigt kan gøres ved det, men at det er en kendsgerning, er i hvert fald ubestrideligt.

I denne situation har man talt meget om besparelser, og i det småpolitiske forlig, der blev lavet her for et par måneder siden, blev der jo gennemført nogle besparelser på alt i alt ca. 700 mill. kr. — jeg ved godt, at man ved forskellige regnestykker får det op til 1.500 mill. kr., men det er altså kun 700 mill. kr. i egentlige nye besparelser. Det er ikke særlig meget. Der er ingen, der tror på, at der kan opnås nogen større økonomisk virkning ved dem, men det hindrer ikke, at

[Poul Dam.]

denne række af besparelser, som er kortsigtede, også virker meget generende og byrdefuldt — byrder, der altså pålægges befolkningen og de grupper og de institutioner, der rammes, uden at det virkelig hjælper på den samlede økonomiske situation.

Vi har hørt, at man i det føromtalte forlig fremsatte nogle smukke betragtninger om, at der nu skulle komme et langsigtet arbejde for at holde igen på de offentlige udgifter eller, som jeg hellere vil udtrykke det, for at prioritere den offentlige indsats.

Disse løtter kender vi. De er fremsat igenem adskillige år, jeg ved ikke, hvor mange år det er, vi har arbejdet med denne problemstilling, hvor flere medlemmer her i salen har talt om nødvendigheden af en prioritering, om nødvendigheden af, at de offentlige udgifter blev fordelt på en fornuftig måde og havde en rimelig størrelse, men det er år efter år endt med en kortsigtet barbering af nogle forskellige steder, man kunne finde, uden at prioriteringen er kommet efter. Der begynder at komme ganske små ansatser til en administrationsreform: indenrigsministerens forslag om dobbeltadministrationens afskaffelse på en række områder er en første svale, og man kan jo håbe, at den efterfølges af mange andre, men tale om en virkelig kamp for at nedsætte bureaukratiet kan man jo endnu ikke. Vi har stadig væk den langsigtede prioritering til gode, vi har et stort arbejde, der skal udføres, og det skal udføres uden alt for mange små partipolitiske hensyn.

Da vi i går nedstemte en række ændringsforslag fra forskellige partier, skete der jo en foreløbig henlæggelse af disse, men jeg tror, at der i mange af disse partiets forslag er tanker, der bør overvejes, fordi man har sat fingeren på områder, hvor man på den ene eller den anden måde vil kunne gøre en indsats.

Jeg skal i denne forbindelse understrege, at det er mit skøn, at befolkningen ikke har noget imod en sparepolitik under den ganske klare forudsætning, at besparelserne rammer rimeligt, retfærdigt, uden social skævhed, og under den lige så klare forudsætning, at disse besparelser føles at kunne nytte noget, at de virkelig kan yde bidrag til en økonomisk stabilisering af samfunds-

økonomien til sikring af beskæftigelse og til sikring af befolkningens levestandard.

Der er ikke megen sympati i befolkningen for det utålelige skattetryk, vi har fået, men man vil på den anden side heller ikke kaste sig ud i nedskæringer, som rammer asocialt, og som vil hindre en fornuftig udvikling af samfundet, som vil hindre en mulighed for, at vi, når de vanskelige perioder er overstået, kan nå op på det velstandsniveau og det offentlige serviceniveau, som alle ønsker.

Skattetrykket fører jo, som alle ved, til surhed i betydelige kredse, og man rammer med stor forkærlighed både i forskellige kredse i befolkningen og i pressen småsager, som man kan overskue, og hvis urimelighed alle kan se, eller måske mindre sager, som politikerne har fået gennemført uden at kunne motivere dem tilstrækkeligt godt over for befolkningen.

Der er først og fremmest ét område, som er overordentlig kostbart, og som befolkningens flertal ikke er i stand til at se nogen mening med, og dette er — det skal siges endnu en gang, og det skal nok siges mange gange endnu — militærudgifterne. Der er ingen i denne sal, der tror på nytten af et dansk militær. Der er aldrig nogen, der har turdet stå op her og sige, at de troede på den. Der er ingen i befolkningen, der tror på nytten af et dansk militær; det er i hvert fald en forsvindende minoritet. Befolkningen anser militærudgifterne for at være den værste ødslen med statens penge, der overhovedet forekommer, og den kan ikke få nogen tillid til dette folketing, så længe man opretholder disse af alle som unyttige ansete militærudgifter. Derfor bliver vi fra socialistisk folkepartis side ved med at køre denne sag. Vi ved, at dette er udtryk for et bredt ønske i befolkningen, og så længe vi har den sidste rest af militæret tilbage, vil vi fortsætte kampen mod militærudgifterne.

Jeg mener, at den finanslov, der nu skal vedtages, er uegnet i den eksisterende økonomiske situation; den binder os i alt for høj grad, den giver alt for store byrder på befolkningen, den giver alt for mange problemer, når vi kommer hen i slutningen af 1974, og når vi kommer hen i 1975 — og finansloven indeholder jo beslutninger, der får betydning så langt.

Der er urimelige byrder på den brede be-

[Poul Dam.]

folkning i denne finanslov, og der er gaver uden mening. Først og fremmest den såkaldte omkostningsdæmpende ydelse, som blev stemt igennem i går med et acceptabelt, men dog ikke overvældende flertal, en gave på 1,9 mia kr. til et erhvervsliv, som ikke selv tror på nytten af den. De 1,9 mia kr. skal altså betales af skatteyderne, først og fremmest af lønmodtagerne, og det er meget svært at finde nogen, der har nogen som helst fornemmelse af, at dette har nogen virkning, at der bliver noget resultat af det, at det altså indgår som led i en økonomisk planlægning.

Naturligvis indgår det ikke som led i en økonomisk planlægning. Det indgår som led i det føromtalt småpolitiske forlig, som de 4 partier traf i februar, et forlig, som havde rent partitaktiske formål, hvor alle opgav deres principielle standpunkter og strikkede noget sammen, der kun havde det ene formål at vise, at man altså kunne blive enig, at man kunne lave noget. Og det er jo utvivlsomt — det ser opinionsundersøgelserne ud til at vise — at det har vakt nogen sympati i befolkningen, og det er naturligvis godt at få sympati i befolkningen, navnlig hvis den ikke er alt for kortvarig. Men det drejer sig jo om andet og mere end at vinde sympati i en eller anden kort eller længere periode i befolkningen. Det drejer sig her om ganske overordentlig alvorlige økonomiske problemer, som forliget ikke har bidraget til at løse. Man kunne spørge: hvor letsindigt vil regeringen drive sin politik blot for at få sig et bedre valggrundlag? Jeg har megen sympati for partiet venstre, og jeg ønsker det mange gode valg, men jeg ønsker endnu bedre for samfundet, og jeg er bange for, at man her har ofret samfundet på venstres alter.

Vi tror altså ikke, at finansloven, som den foreligger, kan bruges til noget, og vi vil derfor stemme imod den.

Jens Møller (KrF):

I kristeligt folkeparti er vi klar over, at Danmark befinder sig i en vanskelig situation, vi kan godt sige en alvorlig situation, bl. a. med det store betalingsbalanceunderskud, men det er dog en ting, vi kan spare os ud af.

Det, der måske i virkeligheden er det

største problem i øjeblikket, er den voldsomme inflation, vi er kommet ind i. Den truer ganske enkelt med at slå fødderne væk under hele vort økonomiske system. Når vi er kommet dertil, hvor en rente på 16 pct. i realiteten er en negativ rente for den, der får den, når vi er kommet dertil, at en forøgelse af indkomsten for mange mennesker betyder en begrænsning i forbrugsmulighederne, og når vi ser på den forvridning i priserne på fast ejendom, der er sket i de senere år, ja, så er man klar over, at denne inflation vel nok er vor største fjende. Så både for at få den standset og for at få betalingsbalanceunderskuddet ud af verden er det nødvendigt, at forbruget sættes ned, og dér må der nok først og fremmest tænkes på det offentlige forbrug, det er de fleste mennesker i dette land enige om.

Men der er en fare her, der er den fare, at man bruger udtrykket, at staten skal spare. Staten, det er sådan et dejlig upersonligt udtryk: man føler, at det er nogle andre, der skal spare, at det ikke er én selv, det går ud over, og derfor kunne jeg godt tænke mig at fremføre lige et par af de spareforslag, der blev forkastet i går, som eksempler på, hvad det vil sige, at staten skal spare.

Det vil f. eks. sige, at erhvervene selv skal betale deres konsulenter og deres eksportfremmende foranstaltninger, det vil f. eks. sige, at en masse sociale ting ville falde væk. Jeg kan nævne et par ting tilfældigt plukket ud: centralkontoret for hjemløse mænd, KFUMs fritidshjem, landsforeningen for kronisk syge, og jeg kan også nævne u-lands-hjælpen, der er skåret ned til ukendelighed i nogle af forslagene. Det vil altså sige, at hvis vi stadig vil være et land, der vil være os selv bekendt, ja, så måtte disse ting betales af private. Disse besparelser er altså kun tilsyneladende besparelser for samfundet som helhed; det gælder også en ting som nedskæringerne på børnehaverne. Det vil jo igen sige, at forældrene selv må betale. Når vi siger, at staten skal spare, vil det altså meget ofte betyde, at de enkelte borgere skal give flere penge ud på anden måde.

Så nævner man andre ting; en ting, det er meget populært at sige, er, at vi skal spare på kulturstøtten. Ja, det er selvfølgelig en politisk afgørelse, hvorvidt man skal have en støttet kultur eller ej i dette land, men man skal bare gøre sig klart, hvad det egentlig er

[Jens Møller.]

for størrelsesordener, der er tale om. En af de ting, der har været meget fremme, er spørgsmålet om det kongelige teater, som nogen mener man burde nedlægge, for dér vil man spare en forfærdelig bunke penge. Det drejer sig, hvis vi regner det ud, om 14 kr. om året pro persona i dette land; 14 kr. om året, det er det, der kan spares.

Så er der administrationen. Dér hører vi også store tal om, hvad der kan spares. Jeg tror, man skal se i øjnene, at det er ikke de store tal i forhold til de udgifter, staten og det offentlige i øvrigt har. Naturligvis skal der spares på de områder, spares så meget, som der kan, men det skal gøres på den rigtige måde, og som jeg sagde allerede i går, vil det tage tid.

Nu er det afgørende i og for sig ikke, hvor meget der spares i kroner og øre. Det afgørende er forholdet imellem forbruget og produktionen, den produktion, som vi alle sammen skal leve af. Derfor har kristeligt folkeparti sat sin spareplan op på en sådan måde, at vi siger: det er ikke et spørgsmål om at sætte forbruget ned med så og så mange procent; det er forholdet mellem forbruget og nationalindkomsten, der er det afgørende. Dér ligger det offentlige forbrug i øjeblikket på omkring 50 pct. af nationalindkomsten, og vi ønsker, at det skal ned på 40 pct., sådan som det var i 1967. Men det er ganske vist en ting, der skal ske over nogle år, måske 10 år eller deromkring. Hvis vi kan lave virkelig fornuftige besparelser og få en passende stigende produktion, kan det nemlig lade sig gøre, uden at der sker ulykker for de enkelte grupper i befolkningen.

En af de vigtigste ting for at få produktionen til at stige er den skattereform, som vi forhåbentlig snart skal i gang med. Dér er det vigtigt, at proportionalstrækket bliver forlænget, sådan at, skal vi sige mennesker med en almindelig indkomst skal betale den samme procent af den sidste krone, de tjener, som af den første. Det vil i høj grad være med til, at folk igen ønsker at arbejde, ønsker at tjene penge, det vil være med til, at produktionen går videre og virkelig forøges.

Vi mener også, en vigtig ting her er, at vore pensionister trækkes helt ud af skattesystemet, sådan at folkepensionen bliver skattefri. Det vil gøre, at mange af dem vil

tage et ekstrajob — hvad mange af dem i og for sig gerne vil — fordi det så ikke bliver beskattet så urimelig hårdt, som det bliver i dag.

Vi må have en effektivisering af ligningsarbejdet, sådan at der ikke bliver mennesker, der kan slippe for at betale skat, samtidig med at de har et stort forbrug, og endelig, efterhånden som tingene begynder at virke, må vi have en virkelig nedsættelse af skatterne. I den forbindelse kan jeg sige, at vore beregninger viser, at hvis dette her gennemføres over en 10-årig periode, skulle indkomstskatten kunne sænkes med ca. 20 pct., det er dog en ret væsentlig nedgang.

Det foreliggende finanslovsforslag er naturligvis ikke ideelt på alle områder. Der var også ting i det, som vi kunne have ønsket ændret, men der er jo bare det, at man har været nødt til at tage hensyn til kendsgerningerne. Der er f. eks. kommet forslag om besparelser på uddannelsesstøtten, og det er da sikkert også rigtigt, at der kunne spares en hel del penge på det område, men der er forskellige ting at sige til sådan et forslag. For det første er det for sent, hvis det skal gælde i år, det er allerede i edb-maskinerne, og det kan ikke ændres nu. For det andet kan man ikke komme med en sådan ændring på så sent et tidspunkt som nu, det vil slå budgettet i stykker for den, der har regnet med gældende lov. Endelig må vi sige, at hvad uddannelsesstøtten angår, er det primære formål ikke at skære den ned, men at få den lagt om, så den kommer til at virke mere rimelig. Kan vi så i den forbindelse få nogle besparelser frem samtidig, er det jo kun godt.

Men denne finanslov må altså betragtes som et første skridt på vejen, og det er da også sådan, at med den vil efter alt at dømme det offentliges udgifter ikke komme til at stige i forhold til nationalindkomsten, men derimod falde lidt, og det er den rigtige vej.

I de kommende måneder skal det så vise sig, om der kan skaffes et flertal af ansvarlige partier her i dette ting, som vil være med til en gennemgribende, langsigtet sanering af den offentlige sektor, sådan at den danske befolkning kan blive klar over, at det nu for alvor er begyndt at gå i den rigtige retning, sådan at den surhed, som i og for sig er forståelig, og som i dag præger store

[Jens Møller.]

dele af befolkningen, kan blive afløst af håb, af optimisme, den optimisme, der i sig selv er så vigtig for at nå frem til det resultat, vi stiler efter.

Knud Jespersen (DKP):

Ja, det er jo lidt af et paradoks, at folketinget gang på gang diskuterer de alvorlige problemer, men i realiteten nægter at løse dem med det flertal, der er i øjeblikket.

I går var der betingelser for igennem en række af de ændringsforslag, der var fremlagt, at løse problemerne både på en ny måde og med en ny byrdefordeling, og ikke bare en kortsigtet affære, men langsigtet med det perspektiv virkelig at få økonomisk tryghed, at sikre beskæftigelsen, at foretage de besparelser, der var nødvendige i det offentlige forbrug, hvad enten det var militærpolitikken, NATO-politikken eller fællesmarkedet. Det blev også dokumenteret bl. a. fra kommunisternes side, hvordan det var muligt at sikre sig nye indtægter ved at beskutte de millionindtægter, der i dag undrager sig beskatning, et beløb, der svarer til ca. 17 mia kr. for 1973.

Vi var beskedne i vores forslag, alligevel sagde man nej. Vi dokumenterer også, hvordan folketinget, hvis man ikke griber ind over for det, der fører til betalingsbalancevanskelighederne: belåning af inflationsindtægter, giver afkald på at styre det halve af landets økonomi, fordi det, der her står i værdistigninger, svarer til ca. 60 pct. af de indtægter, som er noteret på nationalbudgettet.

Men som sagt var der ikke mange, der var interesseret i at finde en langsigtet løsning, og på den baggrund skal man ikke være meget spåmand for at finde ud af, at den finanslov, der bliver vedtaget i dag, næppe kan holde hverken i sit skøn eller i sine vurderinger bare frem til den 5. juni.

For det er jo rigtigt, at vi befinder os i en ganske alvorlig situation, i en situation, hvor alle økonomiske barometre fortæller om stormvejr, hvor man ikke bare, sådan som økonomiministeren gjorde forleden i fjernsynet, kan erklære, at nu må befolkningen spare mere, arbejde mere og så alligevel betale mere i skat. Det går jo ikke. Det nærmer sig en udfordring, og en udfordring,

der ikke har ført til surhed, men ført til en bevidst modstand, og også af dette vokser jo denne tillidskrise mellem folketinget og befolkningen, fordi vi taler om problemerne, men ikke viser den nødvendige vilje til at løse dem.

Hvad angår barometret for prisstigningerne, regner det økonomiske sekretariat med prisstigninger i 1974 på 14 pct. Der er ingen, der har kunnet beskyldte dem for at måle det så nøjagtigt, at det altid kunne passe. Jeg skønner, det er i underkanten, jeg vil tro, at prisstigningerne kommer til at ligge nærmere 18-20 pct.

Man taler om skattetrykket, men med hensyn til skattetrykket har regeringen jo også skønnet i finansloven, at det kunne man godt lade vokse, og under debatten har centrum-demokraterne fastslået, at de som forligspartnere også i fremtiden vil stå på kravet om en forhøjelse af moms. Jeg ved ikke, hvilke forestillinger finansministeren har, om man virkelig tror, at man ustraffet kan blive ved med at sige til folk: arbejd mere, spar mere, og vi skal have en større andel af jeres indtægt.

Videre siger barometret jo også, at gennem bolig- og anlægsstoppet har vi faktisk fået likvideret det meste af boligbyggeriet i Danmark, og vi vil i løbet af et halvt års tid ikke alene opleve en situation med mange arbejdsløse, men også at dette igangsættelsesstop betyder vanskeligheder i planlægning og projektering.

På alle måder er det, ligesom man er kørt fast i den økonomiske politik, fordi man stædigt holder ved at prøve de løsninger, der har vist sig gennem 24 år ikke at være det papir værd, de er skrevet på.

Kigger vi så på de vanskeligheder, der er opstået, ja, så er det sådan, at de fleste, der var tilhængere af fællesmarkedet, tilsyneladende glemmer, at det er det år, vi gør regnskab for, og giver al skylden til den olieafpresningskrise, som oliemonopolerne gennemførte i 1973 og i begyndelsen af dette år. Det er da rigtigt, at vi får et betalingsbalanceunderskud også i kraft af monopolernes afpresning, men var det rigtigt af det høje ting, at man bare videresendte regningen herfor til forbrugerne, at man bare lod stå til i stedet for at sætte ind med selvstændige initiativer? Vi fandt som bekendt, at det var for-

[Knud Jespersen.]

kert, og pegede på, at man skulle have nationaliseret og bragt disse foretagender under kontrol.

Men det er utilladeligt bare at tale, som om de problemer, vi står over for, er fremkaldt af energikrisen, sådan som den blev kaldt. Man må jo ikke glemme, at landbrugsindtjeningsmuligheder er forbedret med 3 mia kr. Det var noget af fællesmarkedet, og nu napper man en milliard kr. til: de nye prisforhøjelsr, som forbrugerne også kommer til at betale. Alligevel er det endt galt, alligevel er det sådan, at man står økonomisk hjælpeløs, og at man forbander mørket uden i virkeligheden at gøre forsøg på at tænde lys eller bare håb hos befolkningen.

Når vi pegede på fællesmarkeds-, NATO- og militæruddgifterne i går, er det ingen tilfældighed. Hvis man hvert år bruger 3½ mia kr. til et nytteøst og farligt militær, gør man det ikke ustraffet, og når man så samtidig i folketinget gør det næsten til en lovmæssighed, at man ikke må røre ved de udgifter, ja, så skal man jo tvinges over til at tage fra folke- og invalidepensionisterne og lade stagnere her, til at tage fra de uddannelsessøgende eller lade stagnere her, til at begrænse adgangen til universiteterne osv. Altså, igen er det befolkningen, som man vender sig imod, fordi man har nogle tabuer her, tabuer, der aldeles ikke er anerkendt uden i befolkningen.

Men hvad er det da, vi står over for, hvad er finansloven et bevis på? Det er en afspejling af den krise, der gennemryster hele det kapitalistiske system. Det er en afspejling, der også viser, at man naturligvis kan regere i en periode imod befolkningsflertallet — det er muligt, at den nuværende regering kan sidde til oktober, til november — men at føre en politik, sådan at man får garantier for, at man skulle kunne fortsætte imod befolkningens interesser, det vil næppe føre til succes hverken ved det kommende eller de videre valg, man måtte have.

Hvad agter man at gøre over for den forventede ledighed? Ja, vi ved jo alle sam-

men, at her kan man ikke klare det med at sige, at nu må forbruget skrues ned. Hvis ikke forbruget sættes op, bliver ledigheden endnu større end de 8-10 procent, man taler om. Alligevel vil man ikke gøre noget ved den side af sagen. Man taler om problemerne, siger, at det er også forfærdeligt, at det sker, men i sin politiske handlemåde er man med til at fremkalde katastroferne for de arbejderhjem, der bliver ramt af ledigheden.

Omkostningsdæmpende ydelse, det er et nyt navn for erhvervstilskud. Det stemte vi også om før. Det var 2 mia kr., dem kunne vi have sparet. Alle de store virksomheder havde indregnet de nye prisstigninger, alligevel fandt regeringen og et flertal, herunder beklageligvis også socialdemokratiet, det mere forsvarligt at give ØK 65 mill.kr., at give Christiani & Nielsen 21 mill. kr. osv. Og så sad man i går og skar lidt af til musik-konservatoriet og talte om, at her måtte der spares, og her måtte man have begrænsninger osv. Ja men hvorfor i alverden er det altid sådan, at man tager de små ting, som i virkeligheden bør have og også har et overvejende flertals interesse i vores befolkning? Det er her, man griber ind. Igen er det de samme, der bliver straffet. Igen er det dem, der skaber værdierne, der skal have pisken over nakken.

Tvangsopsparingen, hvem er den rettet til? Er det for at tage penge tilbage fra ØK? Nej, den er rettet til de folk, der er ansat på ØKs kontorer, og som har lige så lidt at sige over for ØK, som regeringen, den nuværende regering, har.

Vi kan lige så godt acceptere det. Hvis vi vil holde os til kendsgerningerne, viser de, at den økonomiske politiks problemer ikke kan løses efter traditionelle og kapitalistiske metoder. Man kan ikke manipulere, overføre og overflytte og stadig væk på en sådan måde, at den arbejdende befolknings værdimæssige andel af nationalindtægten falder.

Det var den omlægning, vi tilsigtede, der er nødvendig. Nogle har kaldt den en kursændring, hvor man skulle opsuge de sorte penge, hvor man skulle standse inflationen,

[Knud Jespersen.]

ophæve de belåningsmuligheder, der var, bringe kontrol over bank- og finansvæsenet og samtidig sikre, at de nye indtægter ved besparelser på militæret og på fællesmarkedet blev anvendt til at sikre forbedringer for folke- og invalidepensionister, forbedringer for de unge under uddannelse, sikkerhed i beskæftigelsen og en miljøvenlig politik, der kunne gøre vore byer mere menneskevenlige at leve i.

Vore forslag blev afvist, og derfor står tilbage, at når man klamrer sig til en politik, der har lidt skibbrud, vil vi naturligvis ikke tage nogen form for medansvar over for denne finanslov. Når man klamrer sig til, at tabuerne: militarismen, NATO og fællesmarkedet, kan man ikke røre ved, man kan ikke sætte kontrol på de store finansområder, på de store finansmonopoler, og man kan ikke sikre en mere demokratisk byrdefordeling, ja, da ser vi os ikke i stand til at stemme for, men må stemme imod det finanslovsforslag, der foreligger.

Perspektivet for os i at stemme imod dette finanslovsforslag er at forstærke indsatsen for en økonomi og en økonomisk politik, som er mulig, og som der er behov for, hvor man sikrer, at reallønnen ikke stadig falder, hvor man ikke rystes af prisstigninger, hvor der ikke er tale om momsforhøjelser, men om fritagelse for madmoms, hvor der er tale om prisstop og prissænkninger, hvor der kommer gang i boligbyggeriet, og hvor ikke de, der har den arbejdsfrie tilværelse, skal tilegne sig frugterne af de arbejdendes resultater.

Jeg tror, at det flertal, der vil vedtage denne finanslov, allerede før juni vil blive stillet over for et stort ansvar og næppe være i stand til at forklare, hvorfor de gjorde det. Den er forkert både i sin sociale sammensætning, i sin økonomisk-politiske mål-sætning og i sin bedømmelse. Det er en finanslov, som vil gøre det dårligere for de mange at eksistere, og det er en finanslov, der fastslår, at den økonomiske magt stadig væk skal ligge på de få hænder, at det stadig væk skal være tilladt at opkræve skat hos folke- og invalidepensionister, mens millioner med nulindtægter går ram forbi.

Det er et stort ansvar, og hvis man ikke vil tro det, så lad os vente og se i juni. Den politik, man gør sig til talsmand for i denne

finanslov, har lidt sammenbrud, før den vedtages.

På denne baggrund stemmer vi nej.

Flygaard (DR):

Det er rigtigt, at man skal gøre dagens gerning, men hvis man i sin iver for at gøre denne ikke får tid til at afstikke linjerne for en mere langsigtet politik, kommer der ikke nogen linje i regeringens politik, og derfor heller ikke nogen løsning på de økonomiske problemer, som det danske samfund står over for.

I den økonomiske oversigt er anført følgende: det er tydeligt, at en så stærk forringelse af bytteforholdet i sig selv udløser kræfter, der igen trækker økonomien mod ligevægt. De højere importpriser vil uanset pristalsreguleringen virke dæmpende på forbruget. Det ændrede konjunkturklima vil holde igen på investeringerne, og det øgede valutaforbrug vil tendere mod at stramme kreditforholdet. Men når forringelsen er så stærk, som tilfældet er, er dette en proces, som tager tid, og som uundgåeligt fører økonomien frem mod en situation præget af arbejdsløshed og utilfredsstillende kapacitetsudnyttelse.

Det er det, den økonomiske oversigt nu giver udtryk for, og det er på denne baggrund, jeg gerne vil spørge handelsministeren, om han deler denne vurdering. Og dernæst vil jeg gerne spørge, om han deler den opfattelse, at de løbende poster på betalingsbalancen svækkes, hvis kronen er overvurderet — og mener regeringen fortsat på denne baggrund at kunne føre en uændret valutapolitik? Jeg går ud fra, at handelsministeren deler den opfattelse, at en stram pengepolitik først og fremmest berører erhvervslivet gennem en nedsat investeringsaktivitet. Renten er for øjeblikket rekordhøj. Hvordan bedømmer regeringen muligheden for at få lempet pengepolitikken?

Jeg vil gerne stille handelsministeren 2 direkte spørgsmål: tror ministeren, at der kommer en udjævning af renteniveauet ved gennemførelsen af et friere internationalt kapitalmarked efter den 1. januar 1975? Mener handelsministeren at kunne opretholde det nuværende udlånsloft, som efter 1. januar 1975 vil betyde en yderligere diskriminering af danske pengeinstitutter over for udenlandske, fordi udenlandske pengeinsti-

[Flygaard.]

tutter må forventes i overvejende grad at få tilført udenlandsk kapital som indlånsmasse? Og lad mig runde af med det spørgsmål, om regeringen fortsat mener at kunne føre en selvstændig dansk pengepolitik.

Et samlet underskud på de løbende poster på betalingsbalancen på 7-8 mia kroner giver regeringen kuldegysninger, det kan man nemt sætte sig ind i. Men hvad agter regeringen at gøre? Jeg håber ikke, at man påtænker en frem og tilbage-politik, en såkaldt stop-and-go policy, der kun udskyder problemerne og gør dem større. Det så vi med den midlertidige importafgift. Finansministeren var forleden inde på den betragtning under behandlingen af forslaget om forhøjelse af selskabsbeskatningen, at det faktisk ikke havde nogen omkostningsfordyrende virkning. Ud fra den betragtning spurgte jeg finansministeren, om han så ikke fandt det logisk, at den omkostningsdæmpende ydelse heller ikke havde nogen prisdæmpende virkning. Jeg fik ikke rigtig noget svar fra finansministeren. Det forstår jeg for så vidt godt, men da finansministeren i går på ny var inde på spørgsmålet uden at argumentere helt igennem, synes jeg ærlig talt, at finansministeren skylder os et direkte svar på spørgsmålet.

Der var flere ting i hr. Christophersens udtalelser i går, som kan tolkes i retning af et ønske om at bevare regeringsmagten for venstre, og det er jo kun naturligt, så længe — skal vi sige 1.000 dage — der bliver gjort et reelt forsøg på at gennemføre en mere langsigtet politik, som gør det muligt for befolkningen at disponere på lidt længere sigt. Det har vi høj grad behov for.

Skæringsdatoer for momsrefusioner, usikkerhed omkring 2½ pct.-afgiften er bare enkelte eksempler på en politik, der er med til at skabe mistillid til folkestyret. Det kunne vi i høj grad fjerne ved ikke at sige ét og gøre noget andet.

Det må være helt klart, at valgets tale bl. a. på ét punkt pegede på, at vi skulle have en nedsættelse af indkomstskatten, som under de nuværende forhold er på vej til at blive den lille mands byrde. Der var også bred tilslutning til, at der gennemføres væsentlige socialt afbalancerede besparelser.

Vi skal i gang med det samme. Det kan

ikke være rigtigt, at besparelsesforslag i betydeligt omfang afvises med den begrundelse, at det drejer sig om udgifter, der har været afholdt sidste år og nu skal refunderes. Kan vi ikke få en række besparelser igennem i indeværende finansår, 1974-75, må vi selvfølgelig vente til 1975-76. Her synes jeg det må være en opgave for regeringen at oplyse, i hvilket omfang man skal være tidligt på færde for at gå gennemført besparelser, der så kan få virkning for finansåret 1975-76.

Retsforbundet vil meget gerne medvirke til gennemførelse af besparelser, der er socialt afbalancerede og derfor realistiske og derfor gennemførlige. Vi har fremlagt egne forslag i det politisk-økonomiske udvalg, men vi deltager meget gerne i en yderligere opklaring med det klart udtalte ønske at få gennemført mærkbare indkomstskattelættelser.

Vi ønsker ikke at deltage i gennemførelsen af uholdbare besparelsesforslag, hvor man skal spare et helt år, men kun have skattelettelse det sidste kvartal. På denne baggrund må det være naturligt, at der spørges: hvad er besparelsesgrundlaget for 1975-76, hvis den skattefrie grænse på 60.000 kr. skal opretholdes for dette år?

Den stærke stigning i ejendomsværdierne, både jord og bygninger, rejser efter vor opfattelse to centrale problemer, dels gennem en beskatning at få inddraget til samfundets bedste det afkast, som disse jordværdier rent faktisk giver, dels at få inddraget den gevinst, som debitor indkasserer under den nuværende stærke inflation.

Disse arbejdsfrie indkomster kan vi ikke være bekendt at samfundet giver afkald på. Når vi i dag i så høj grad taler om, at det skal kunne betale sig at arbejde, at man skal belønne flid og sparsommelighed, så forstår vi ikke rigtig, hvorfor man er så tilbageholdende med hensyn til at gennemføre en jordlovgivning, der sikrer samfundet udbyttet af de samfundsskabte værdier. Det kan nemlig ikke bestrides, at en jordrentesvarelse er uafhængig af den enkeltes indsats, dvs. man beskatter ikke den sidst tjente krone. Man skulle tro, at det netop måtte være et skattesystem, der var in, men sådan er det ikke. Skyldes det de gamles kamp mod de unge, de besiddendes kamp

[Flygaard.]

mod de besiddelsesløse? Man vægrer sig ved at tro det, men man frygter, at det er tilfældet.

Det står helt klart for os, at vi må have stoppet den tendens til vækst i antallet af offentligt ansatte, der ikke beforder den produktion, som vi til syvende og sidst alle skal leve af. Vi tror, at det er muligt endog at få vendt strømmen ved ikke at favorisere de boglige uddannelser på bekostning af de ikke-boglige uddannelser. Derfor ønsker vi en klar omlægning af uddannelsesstøtten, ligesom vi ikke ønsker flere investeringer i uddannelsessektoren, end rimeligt er. Vi ønsker også at medvirke til at få stoppet det efterspørgselspres, der udgår fra boligsektoren; de direkte såvel som de indirekte tilskud må ganske enkelt væk. Jeg skal ikke kunne angive den nøjagtige størrelse af denne subsidiering, men det er næppe meget galt, når jeg nævner et beløb af størrelsesordenen 6-7 mia. kr. Vi må have undskuddet væk på parcelhusområdet, ligesom rentesikringen må afvikles og boligsikringen på lejeområdet begrænses til de klart socialt betingede tilfælde. En generel forhøjelse af den skattefrie bundgrænse vil efterhånden gøre behovet for socialt betingede boligsikringer mindre. Det skal i denne forbindelse siges ganske klart, at en langsigtet boligpolitik snarest må gennemføres. Det er lige så klart, at der skal en rimelig overgangsperiode til, f. eks. 8 år. Vi kan ikke fortsætte med at leve på den illusion, at vi kan tillade os en højere boligstandard, end de realøkonomiske og samfundsmæssige forhold betinger, blot ved at vi subsidierer hinanden.

På det sociale område er det vor klart udtalte opfattelse, at vi må af med den almindelige fordelingspolitik, således at der bliver mulighed for at føre en egentlig socialt betinget politik.

Også på det trafikale område bliver vi nødt til at prioritere vores ønsker. Vi kan ikke få alt det, vi har lyst til. Vi bliver nødt til at vælge.

Et generelt ansættelsesstop er udtryk for en kortsigtet politik, der snarest må afløses af en mere langsigtet politik. Der påhviler regeringen en stor opgave. Det samme kan man sige om folketinget. Der må bringes orden i Danmarks hus.

Op så skal jeg her til slut sige om retsfor-

bundets almindelige stilling til finansloven, at det er med betænkelighed, vi anbefaler at stemme for finanslovsforslaget, fordi vi synes, at den har ikke alene et betydeligt antal skønhedspletter, men også, under henvisning til hvad vi tidligere har fremført, områder, som vi har meget svært ved at acceptere. Når vi alligevel vil anbefale at stemme for finanslovsforslaget, skyldes det den betragtning, at vi ikke synes, at noget samfund, heller ikke det danske, skal stå uden en lovgivning, der sikrer mulighed for at føre samfundet videre, og så er det vore intentioner, at vi i den kommende tid vil prøve at påvirke finansloven og den økonomiske lovgivning i den retning, som vi nu synes at udviklingen bør gå.

Med disse bemærkninger skal jeg gentage, at retsforbundet vil stemme for finanslovsforslaget her ved tredje behandling.

Johan Nielsen (S):

Der er tradition for, at de færøske medlemmer ved behandlingen af finanslovsforslaget gør rede for, hvad der er sket i det færøske samfund i årets løb. Denne tradition bliver jeg i nogen grad fritaget for, fordi rigsombudsmanden på Færøerne har lavet en beretning om, hvad der er sket på Færøerne, og jeg ved, at hvert enkelt medlem i dette høje ting har fået beretningen.

Når De nu har siddet og læst denne beretning for Færøerne, hvorfor skal jeg så fortælle Dem, hvad den indeholder?

Vi kan i store træk sige, at det færøske samfund har gået den samme gode udvikling igennem, som det har været inde i i de sidste år. Vi kan sige, at det færøske samfund, som kun tæller små 40.000 mennesker, har eksporteret for en lille halv milliard kroner, og hvad der er endnu bedre, vi har, hvad vi, som er medlem af dette høje ting, drømmer om, et ret pænt overskud på betalingsbalancen. Det vil sige, at vi tilsyneladende deroppe kan den svære kunst at bruge mindre, end vi tjener.

Vi kan se, at vi har fået udbygget vort vejnet yderligere, at vi har fået lavet nogle store broer, som forbinder øerne, at vor fiskerflåde yderligere er blevet udbygget, moderniseret og forøget. Vi kan se, at Færøerne i øjeblikket er et godt samfund med høj levestandard, måske et af de allerbedste samfund i verden. Det er vi glade for, og det

[Johan Nielsen.]

har også dette høje ting sin del af æren for. Der er selvfølgelig mange grunde til, at det går godt for os deroppe. En af hovedgrundene er selvfølgelig den, at vi er velsignet med et så ualmindelig godt menneskemateriale. Mange af de problemer, som man har her, har vi slet ikke haft. Ungdomsproblemer og ungdomskriminalitet er, hvis det overhovedet findes, kun i en meget spød vorden. Vi har nogle fiskere, som er væk fra deres kone og børn i måske 11 af de 12 måneder, og det sker år efter år. Det kan vi ikke noksom være taknemlige for. Jeg tror ikke, der findes nogen anden nation i verden, som kan opvise noget lignende.

Men selvfølgelig er hovedgrunden til, at det færøske samfund er et godt samfund, den, at vi har et udmærket samarbejde mellem Danmark og Færøerne. Samhørigheden mellem Danmark og Færøerne gør, at vi har kunnet lave det, som vi har lavet på Færøerne, og det er langt de fleste færinger enige om. Vi er også taknemlige for det, men ikke sådan, at vi står og bukter med hatten i hånden, for vi er i den lykkelige situation, at vi kan gøre noget til gengæld. Jeg kan ikke stå her og tælle op på kroner og øre, hvem der har mest fordel ud af samhørigheden, Danmark eller Færøerne, men jeg kan påvise, at mellem 1/3 og 1/4 af samtlige skibsofficerer i den danske handelsmarine er færinger, og det er i hvert tilfælde et meget, meget vægtigt bidrag til samhørigheden. Jeg kan også påvise, at næsten samtlige skibsofficerer på de moderne skibe i Grønland er færinger, og jeg vil næsten vove at påstå, at det bliver umuligt at udbygge det grønlandske fiskeri til et moderne havfiskeri, sådan som man har udbygget det færøske, uden om Færøerne. Her har færingerne gjort nogle erfaringer, som de med glæde vil lade komme andre til gode.

Når jeg understreger dette så stærkt, er det, fordi der har lydt en røst herfra om, at Færøerne og færingerne skal være utilfredse med tingenes tilstand. Det passer ikke. Jeg er ked af, at min kollega, hr. Patursson, ikke er her i dag, for så er jeg nødt til at tage fløjlshandskerne på; i modsat fald havde jeg måske taget nogle helt andre handsker på. Men når han ikke er her, er han ikke i stand til at forsvare sig, og så skal jeg bare under-

strege, at han repræsenterer kun en meget lille minoritet på Færøerne, en lille minoritet, som er utilfreds med tingenes tilstand, og som formentlig ville være utilfreds med alt, undtagen hvis de selv fik magten. De råber op om en frihed, som minder mig meget om den, at man skal stå frem, så skal man tage sine bukser ned selv, og så skal man stå bukket pænt og stille, mens man får kløene. Den frihed bryder vi os ikke om på Færøerne. Vi ved udmærket godt, at vi ikke er autonome på alle områder på Færøerne, men vi er tilfredse, det store flertal af os er tilfreds med det, vi har. Det er let for mig at påpege, at der findes masser af lande i verden, hvor man er autonome, men hvor man har tilstande, som vi ikke bryder os om. Hos os på Færøerne kan ingen blive landsforvist, fordi vi gør noget, som ikke behager landsstyret. Hos os på Færøerne kan ingen blive fængslet, fordi man har en anden mening, og man kan stå og skælde Danmark ud også fra denne høje talerstol uden at risikere noget ved det. Se, det er en frihed, som vi færinger skatter, og som flertallet af os er glad for.

Derfor er det et forkert billede, som både fjernsyn og visse aviser giver, når de giver hr. Patursson lov at udtale sig alene og fremstille det, som om han repræsenterer Færøerne og flertallet af færingerne,

Jeg ved godt, at der er problemer. Energifikrisen er jo fælles for alle os, som lever i den vestlige del af verden, og den rammer os hårdt, fordi vi har et erhverv, som er meget udsat, vi skal jo bruge olie til skibene. Begrænsningen af fiskefelterne rammer os også, og for øjeblikket har vi problemet med, hvor meget vi kan få lov til at fange af sild i Nordsøen.

Men som jeg sagde til lagmanden forleden dag, er jeg meget fortrøstningsfuld, hvad det spørgsmål angår, for min erfaring igennem mange år her i dette høje ting er, at vi bliver særdeles vel behandlet fra dansk side. Man har altid løst vore problemer, så vi har haft grund til at være tilfredse, og derfor stoler jeg også på, at problemet med Nordsøsilden vil blive løst til vor tilfredshed, så meget mere som man ved, at vi kun har fiskeriet, og når vi har opnået de fine resultater, som jeg har nævnt, er det, fordi vi har kunnet udnytte vore muligheder. Derfor overlader jeg trygt dette problem i danskerens hænder.

[Johan Nielsen.]

Vi har andre problemer. Vi har problemet med udbygningen af statshospitalet og åndssvageforsorgen, men vi forstår den vanskelige økonomiske situation, som Danmark er i i øjeblikket, så vi vil prøve at beherske vor utålmodighed.

Der har været talt om, at færingerne bliver diskrimineret. Jeg vil understrege så kraftigt som muligt, at det passer ikke. Jeg har haft mange forskellige arbejdspladser i Syddanmark. Jeg har været sømand, og jeg har arbejdet på en af landets største redaktioner, jeg har arbejdet i radiohuset, jeg har arbejdet i statens ligningsdirektorat, og jeg har aldrig nogen sinde mærket, at nogen så ned på mig, fordi jeg var færing. Jeg er lige ved at sige tværtimod, det har i mange henseender været en fordel for mig at være færing, så jeg vil understrege, at når det har været fremme i pressen, må det bero på misforståelser.

Ib Christensen (DR):

I det politisk-økonomiske udvalg brugte vi mange uger til en teknisk gennemgang af de forskellige forslag, der kom, til besparelser fra forskellige partiers side, en helt nødvendig anvendelse af tiden, men så meget større var skuffelsen, da vi kom til det øjeblik, hvor vi var stort set klar til den politiske beslutningsproces og der så pludselig blev indgået dette forlig. Jeg skal ikke forlænge diskussionen nu ved at tage det op, men kun konstatere, at det dannede den politiske spærring for, at dette ting gennemfører besparelser i et omfang, som der i virkeligheden var flertal for.

Der var en anden hindring, og det var den rent tidsmæssige. Det er jo således, at mange af de besparelsesforslag, der forelå, ikke kunne gennemføres simpelt hen på grund af tidnød, og det har vel ikke så megen interesse heller i det finansår, vi nu starter den 1. april, at bruge tid og kræfter på at justere denne finanslov; anstrengelserne må koncentrerer om den langsigtede udgiftspolitik, således som også adskillige ordførere har været inde på.

Jeg forstår på regeringen, at den nu er frit stillet efter 1. april 1975, og det skulle give mulighed for, at partier, der vil spare mere end det, der nu bliver sparet, får indflydelse.

Jeg takker venstres ordfører, hr. Christophersen, for de venlige ord om den saglige kvalitet af retsforbundets spareforslag, men jeg kunne i og for sig godt tænke mig at få uddybet, hvori de politiske hindringer for, at venstre kunne acceptere dem alle, bestod. Jeg kunne forstå på hr. Christophersen, at der var politiske grunde til, at man ikke kunne acceptere alle retsforbundets spareforslag.

Det, jeg imidlertid først og fremmest gerne vil have svar på fra regeringens side — og jeg vil sætte pris på, om statsministeren vil svare derpå — er, om statsministeren på regeringens vegne vil bekræfte, at den straks vil medvirke til nu i resten af denne samling i det politisk-økonomiske udvalg at foretage ikke en teknisk, for den er stort set afsluttet, men en politisk gennemgang af de forskellige spareforslag, der er stillet fra forskellige side, en politisk gennemgang afsnit for afsnit af disse spareforslag sammenholdt med den finanslov, der formentlig bliver vedtaget her i tinget i dag, med henblik på den langsigtede udgiftsreform. Tekniske og tidsmæssige problemer har jo i væsentligt omfang — foruden de politiske, der har været afgørende — hindret, at besparelserne fik det rette omfang, men jeg har også indtryk af, at selv under normale forhold, når ikke et valg kommer imellem og mange nye partier kommer ind, er det uendelig vanskeligt for folketinget at foretage tilstrækkelig dybtgående besparelser. Jeg tror derfor, det er en simpel nødvendighed, at man foretager denne politiske gennemgang, og at det sker i det politisk-økonomiske udvalg, og jeg vil gerne bede regeringen bekræfte, at den er villig dertil. Jeg har indtryk af, at den er villig hertil, men jeg tror også, det vil være værdifuldt, om regeringen her bekræfter det.

Finansministeren (Anders Andersen):

Det vil vel være naturligt, at jeg starter med nogle bemærkninger om det finanslovsforslag, som vi har til behandling, nemlig budgettet for 1974-75.

Man kan vel sige, at forslaget er præget af tre forhold: den kraftige inflation, forsøgene på at bremse op for den offentlige udgiftsstigning og forsøget på at dæmpe prisstigningerne.

Den vældige stigning i priserne, som forudses for 1974, trækker med sig en opgang i

[Finansministeren.]

pengeindkomsterne gennem udløsning af dyrtidsportionerne. Man må vist også sige, at de hurtige prisstigninger i november, december og januar har kvalt forhåbningerne om, at vi kan undgå at få, som det også har været nævnt af flere af ordførerne, de 3 dyrtidsportioner efter julipristallet.

Det vil sige, at inflationen er forløbet så hurtigt, at vi uden ydelse måtte have regnet med 4 portioner til efteråret. Det er inflationsbestemte stigninger, der springer i øjnene på budgettet. På indtægtssiden gælder det for forbrugsafgifterne, at over tre fjerdedele af den samlede stigning i provenuet fra 1973-74 til 1974-75, som er på ca. 2 mia kr., skyldes prisstigningerne på de momsbelagte varer. For kildeskatt m. v. viser budgettet en vældig provenustigning på ca. 10,6 mia kr. fra indeværende til det kommende finansår, og heraf er kommunernes andel ca. 3,7 mia kr. Her gælder det i endnu højere grad, at væksten skyldes den hurtige opgang i pengeindkomsterne i både 1973 og 1974, en stigning på omkring 17 pct. om året, mens der kun i begrænset omfang er tale om virkninger af ændrede beskatningsregler. Disse provenustigninger forekommer altså for langt hovedpartens vedkommende trods uændrede skattelove.

På udgiftssiden må staten så igen aflevere det inflationsbestemte merprovenu til inflationsbestemte udgifter, til pris- og lønstigning. Lovreserven på 10,2 mia kr. skal ud over at dække de overenskomstmæssige lønstigninger også dække de 6 dyrtidsportioner, som man må regne med udløses gennem 1974, og de dertil svarende prisstigninger på statens udgifter til køb af varer og til anlægsudgifter m. m.

Jeg deler hr. Heinesens vurdering, at statens nettoudgifter viser stagnation fra 1973-74 til 1974-75, når man ser bort fra disse udgifter til pris- og lønstigninger og også fra den engangsudgift, som den omkostningsdæmpende ydelse er.

Vi er hermed nået til virkningerne af sparepolitikken, hvor der i forhold til det i forvejen reducerede finanslovsforslag er gennemført yderligere besparelser — det har været nævnt, og man kan vel også sige, at der har været kritik af, at de er for små — på godt 700 mill. kr. Jeg har med interesse noteret, at der fra de fleste sider er vist in-

teresse for yderligere besparelser også i det kommende finansår, altså i 1974-75. Jeg kan i hvert fald sige, at det er regeringens hensigt at føre en meget nøje kontrol med udgifterne i det kommende finansår.

Budgettet viser nu et overskud på drifts-, anlægs- og udlånsbudgettet på godt 3,7 mia kr. mod et forventet overskud for indeværende finansår på knap 5,5 mia kr. Det vil altså sige, at kasseoverskuddet samtidig viser en nedgang fra 3,9 mia kr. til knap 1,5 mia kr. I forbindelse med denne nedgang må det tages i betragtning, at der formodentlig inden længe vil blive vedtaget en bunden opsparing, og at der så til efteråret vil blive opkrævet godt 1 mia kr., som ikke registreres på statens budget, idet pengene ikke skal indbetales i statskassen, men henføres på de pligtige opspares egne kontoer i pengeinstitutterne.

Må jeg knytte den bemærkning til, at fru Grethe Philip havde nogle venlige bemærkninger til regeringen bl. a. om vores sparepolitik, eller skal vi sige manglende sparepolitik, og gjorde den betragtning gældende, at det ikke var nogen langsigtet politik, der her var lagt op til. Det er rigtigt, heri er jeg enig med fru Grethe Philip. Men det har regeringen heller aldrig sagt. Regeringen har sagt, at man inden for de første hundrede dage ville gennemføre den kortsigtede politik og derefter tage den langsigtede politik op, og vi er i gang med at se på den langsigtede politik. Derfor glæder det os — det tror jeg at kunne sige på regeringens vegne — at der fra stort set alle sider, måske med forskellige motiveringer, efter de udtalelser, der er fremsat her i folketinget i formiddags og vel også i går, er vilje til ikke alene at gå videre med kortsigtede besparelser på statens udgiftsområde, men også at gå ind i overvejelser om den mere langsigtede udgiftspolitik.

Jeg skal så gøre nogle bemærkninger om de økonomiske problemer, som også har været berørt fra flere sider. Det er rigtigt, som det er sagt, at det fremgår med al ønskelig tydelighed af den økonomiske oversigt, at vi står over for økonomiske problemer af en størrelse, som vi vel ikke tidligere har været præsenteret for. Vi har hidtil anset prisstigninger på 7-8 pct. om året for at være for store. Jeg mindes tidligere debatter her, hvor man har peget på det urimelige i,

[Finansministeren.]

at vi havde prisstigninger, der lå oppe på et sådant niveau, og nu må vi altså konstatere, at prisstigningerne tegner til at blive ikke 7-8 pct., men omkring 14 pct. i indeværende år, altså også i det kommende finansår.

Der har været bred enighed om, at underskuddet på betalingsbalancens løbende poster, som i 1973 var på knap 3 mia kr., måtte nedbringes gradvis. I stedet må vi nu se i øjnene, at det i 1974 vil vokse til mere end det dobbelte.

Det er velkendt, og det har været nævnt mange gange, men jeg tager det med for at få en helhed ind i billedet, at det er de enorme prisstigninger på energien og på andre råvarer, der slår igennem her, og at regeringens muligheder — det vil jeg gerne understrege med henblik på de kritiske bemærkninger, der har været fremført — for at afbøde disse uheldige virkninger har været yderst begrænsede både af økonomiske og politiske grunde. Af økonomiske grunde, fordi Danmark i højere grad end så godt som alle andre vesteuropæiske lande er afhængig af sin energiimport og i særdeleshed af olien, som er den energikilde, der repræsenterer langt den største del af vort energiforbrug.

Regeringens muligheder er også begrænsede af politiske grunde, idet vort forslag om at lade de 3 dyrtidsportioner erstatte af en skattefri udbetaling af 1.000 kr. til hver lønmodtager i hvert fald på længere sigt ville have sikret en langsommere prisstigning, end vi nu må indstille os på. Jeg nævner ikke dette for at lægge op til en fornyet debat herom, men det kunne måske være en sidebemærkning til hr. Haunstrup Clemmensens bemærkninger om, at vi ikke ville være med til at føre indkomstpolitik, hvad de konservative i allerhøjeste grad ville.

Hvor var de konservative henne, da regeringen fremlagde dette forslag? Det synes jeg de konservative skulle tage op til eftertanke, når man nu retter så stærke angreb på regeringen for manglende vilje til at føre indkomstpolitik.

Vi har fået et forlig om den omkostningsdæmpende ydelse, og det skal der ikke rokses ved, men vi har også fået ny anskuelighedsundervisning i, hvad der sker, når pengeindkomsterne sættes hurtigt i vejret.

Skatten og priserne tager det meste. Det er et emne, som jeg for øvrigt skal vende tilbage til senere.

Vi må altså indstille os på i 1974 at bære den stærke prisstigning og rekordunderskuddet på betalingsbalancen, som det økonomiske sekretariat har anslået til disse nævnte knap 7 mia kr., men hertil skal lægges valutaudgifter til afdrag på gamle lån og lån til u-landene, så der bliver behov for at skulle dække et samlet underskud på disse områder på 7-8 mia kr., som skal finansieres for hovedpartens vedkommende ved låneoptagning i udlandet.

Jeg tror, vi må erkende, at dette underskud vil melde sig, selv om der på alle områder føres en meget forsigtig økonomisk politik. Det gælder for statens udgifter, hvor det finanslovsforslag, vi har til tredje behandling, viser en realnedgang i de rammebelagte udgifter, og hvor stigningstakten i de løvbundne udgifter, tilskud til drift af offentlige institutioner og lignende, er langsommere end i de foregående år. Det vil sige, at der er sket ting på disse områder, trods de stærke udtalelser, der er kommet under denne debat, som det nok alligevel er værd at hæfte sig ved. Det er klart, at man kan diskutere, om der er sket nok. Jeg mener personlig, at vi selvfølgelig skal videre frem, at der skal ske mere på disse områder i de kommende år. Det gælder ikke alene de statslige områder, det gælder også de kommunale budgetter, hvor regeringen i samarbejde med de kommunale organisationer er ved at gennemgå og gennemføre en begrænsning af de kommunale investeringsbudgetter for 1974-75 med et betragteligt beløb. Det ligger ikke helt fast endnu, men skal vi sige, at det er i størrelsesordenen 700 mill. kr. i forhold til kommunernes budgetoverslag.

Samtidig opretholdes indtil 1. oktober igangsættelsesstoppet for alle offentlige investeringer, såvel statens og kommunernes som de selvejende institutioners, og der fastholdes en meget forsigtig og beløbsmæssig begrænset dispensationspraksis.

Jeg nævner her sådan i enden af hinanden en række af de ting, som skulle være med til at bremse op for den udvikling, jeg nylig har peget på. I denne forbindelse synes jeg også, det bør nævnes, at de lønforhandlinger, vi for nylig har afsluttet med de offent-

[Finansministeren.]

ligt ansatte, også vidner om en vis forsigtighed, kan jeg vist godt sige, fra regeringens side med hensyn til udgifter, men jeg vil ikke mindst understrege, at disse forhandlinger også blev ført i en ånd, der viste, at de offentligt ansatte forstod de økonomiske problemer, som samfundet stod over for, og det er der grund til at hæfte sig ved.

På det pengepolitiske område finder den stramme økonomiske politik udtryk i den uændrede videreførelse af udlånslofterne for pengeinstitutterne — det må man beklage — og i det høje renteniveau, som vi opererer med på det boligpolitiske område, i kvotering af boligbyggeri og begrænsning af adgang til at opnå realkreditfinansiering.

Vi må nok se i øjnene, at der til dels som følge af den økonomiske politik vil indtræde en afdæmpning af den økonomiske aktivitet her i landet i løbet af året, og det er vigtigt, at vi gør os klart, at vi ikke har nogen mulighed for at ændre denne udvikling, når det valutariske finansieringsbehov selv med en stram økonomisk politik løber op på de nævnte ca. 7½ mia kr. Det er ensbetydende med, at vi ikke formår at finansiere en stærkere produktionsstigning herhjemme end de ca. 3 pct., der er forudset for 1974.

Samtidig må vi gøre os klart, at det store underskud på betalingsbalancen ikke er noget isoleret fænomen for 1974. Jeg tror ikke, der er nogen, der gør sig nogen forestilling om, at man vil være i stand til at gennemføre en så stærk stramning, at man for det kommende finansår på én gang kan få bortelimineret dette store betalingsbalanceunderskud. Men det er nødvendigt, at vi får vendt dette underskud til et overskud, så vi kan få, jeg havde nær sagt penge til rådighed til afdrag på den store gæld, som vi efterhånden pådrager os.

Den første betingelse for en heldig gennemførelse af denne tilpasning er, at vi ikke blot for 1974-75, men også for 1975-76 fastsætter og opretholder beskedne mål for stigningen i den indenlandske efterspørgsel, og tilpasningen må foregå ved, at vi frigør

arbejdskraft til eksportproduktion. Vi har ofte drøftet netop dette problem, og jeg tror, det er vigtigt, hvis vi skal arbejde os ud af de problemer, vi er inde i, på den mest hensigtsmæssige måde, at denne målsætning fastholdes og underbygges i den politik, som vi tilrettelægger.

Det er vel i denne forbindelse naturligt at starte med de offentlige udgifter og boligbyggeriet, som tilsammen dækker en tredjedel af den indenlandske efterspørgsel, og som i høj grad kan styres eller i hvert fald påvirkes gennem de økonomisk-politiske beslutninger. På disse områder må vi indstille os på en meget langsom udvikling i de kommende år.

Dette indebærer for statsbudgettet, at besparelser, der er gennemført for 1974-75, må videreføres i de følgende år, og de må forøges sådan, at den stærke vækst, som nu foreliggende budgetoverslag viser, fjernes. Her er jeg enig i de betragtninger, som hr. Heinesen var inde på. Dette indebærer med andre ord, at vi nu må gennemføre en sparekampagne på budgetoverslagene for finansårene 1975-76 til 1977-78.

Når de offentlige udgifter skal begrænses, er det ikke tilstrækkeligt at skære i udgifterne til drift og anlæg af statens institutioner. Det er nødvendigt tillige at finde sparemuligheder også på de lovbundne tilskud, og vi behøver vel ikke at skjule for hinanden, at dette nok er nogle af de politisk omfendtlige områder, der i så tilfælde må ind i vurderingen.

Det er også nødvendigt at inddrage de kommunale udgifter, som dækker over 1/3 af de samlede offentlige udgifter. Regeringen vil allerede i næste uge optage forhandlinger med de kommunale organisationer om begrænsning af de kommunale udgifter i de kommende finansår.

Vi må her vinde videre frem end til den årlige fastlæggelse af investeringsrammer og lånelofter og opnå sikkerhed for, at alle dele af de offentlige udgifter bærer deres del af tilpasningsbyrden.

Regeringen stiler efter til september at

[Finansministeren.]

kunne forelægge flerårige budgetter for hele den offentlige sektor for folketinget som grundlag for beslutninger om skatteudskrivningen i 1975. En foreløbig retningslinje for den samlede offentlige sektor i det kommende år må formentlig blive uændrede investeringsudgifter målt i faste priser og en vækst i driftsudgifterne på kun nogle få procent.

For boligbyggeriet vil det vel blive nødvendigt at undgå en ny bølge af igangsættelser. Vi har efterhånden rig erfaring for, at de stærke udsving i påbegyndelserne af nyt boligbyggeri skaber utryghed både hos de ansatte og hos virksomheder i bygge- og anlægssektoren, og de gør sig stærkt gældende på baggrund af prioriteringsvilkårene og dermed i leje- eller renteudgiften for de pågældende familier. Det er vigtigt, at vi skaber baggrund for en stabil boligrytme både af hensyn til dem, der er beskæftiget i boligsektoren, og af hensyn til en begrænsning af det totale boligbyggeri. Jeg vil skønne, at 40.000-45.000 boliger er det, som kan forsvares, selv om vi skal have løst vores betalingsbalanceforhold, og det er vel også det, der vil være nødvendigt.

Som nævnt dækker de offentlige udgifter og boligbyggeriet ca. 1/3 af den indenlandske efterspørgsel og de private erhvervsinvesteringer omkring 1/6. Det er regeringens opfattelse, at der ikke må lægges hindringer i vejen for disse investeringer, der medvirker til at fremme danske virksomheders konkurrenceevne og skaber nye arbejdspladser.

Vi så naturligvis helst, at erhvervenes kreditbehov kunne tilgodeses gennem en omfattende lempelse af kreditpolitikken. Vi må nok erkende, at som hele situationen ligger, vil det ikke være muligt, eller jeg skulle måske sige forsvarligt, på nuværende tidspunkt at gennemføre en sådan omfattende lettelse. Vi har vel også visse erfaringer for, at hvis man gennemfører en sådan lettelse, kan det medføre, at en del af disse nye kreditmuligheder bruges til forbrugskredit og derfor vil virke uheldigt i forhold til den øjeblikkelige økonomiske situation.

Den sidste halvdel af den indenlandske efterspørgsel er det private forbrug. Også her bliver det nødvendigt at sætte beskedne målsætninger for de kommende år. Den reelle købekraft må kun gå i vejret med nogle

få procent om året. Det betyder igen, at hvis pengeindkomsterne bliver ved med at stige hurtigt, vil priserne følge efter, men så vil også skatterne sættes hurtigt i vejret, og her vender vi tilbage til den anskuelsesundervisning, som jeg nævnte til at begynde med at jeg ville kommentere lidt nærmere.

Vi har efter lønforhøjelserne her i marts set avisartikler, der beskriver det, som næsten alle lønmodtagere vil opleve i disse måneder: pengeindkomsterne går i vejret med betydelige beløb, men når skatten er trukket og prisstigningerne har taget deres, er der meget lidt tilbage til den enkelte lønmodtager. En sådan situation virker naturligvis som et irritationsmoment for den enkelte lønmodtager, men det alvorligste ved denne hurtige opgang af pengeindkomsterne er, at den kan være medvirkende til, at der skabes arbejdsløshed.

I de foregående år er omkostningsniveauet gået hurtigere i vejret herhjemme end i de lande, vi skal konkurrere med, og denne udvikling synes at ville fortsætte i 1974. Det er mere alvorligt, når en sådan hurtig omkostningsstigning finder sted indenlands på et tidspunkt, hvor der er en vis afdæmpning i efterspørgselspresset på de udenlandske markeder, og hvor det derfor er mere nødvendigt, at vi er tilstrækkelig konkurrencedygtige.

Der blev fra hr. Brusvangs og også fra anden side nævnt nogle skatteproblemer, og jeg synes, det er rigtigt at omtale dem i forbindelse med disse spørgsmål. Det ville være ønskeligt at få gennemført en skattereform, det ville være ønskeligt at få gennemført en større privat opsparing her i landet. Jeg kan kun sige, at vi fra regeringens side fuldt og helt deler disse ønsker, og at vi netop med hensyn til skattereform er gået i gang med et arbejde for at finde frem til en mere hensigtsmæssig beskatning af indtægterne.

I de kommende måneder skal regering og folketing træffe beslutning i økonomisk-politiske spørgsmål, der binder udviklingen gennem resten af 1974 og ind i de følgende år. Det er nødvendigt, at vi ved enhver af disse beslutninger gør os klart, om vi fremmer tilpasningsprocesserne tilstrækkeligt, om vi er forsigtige nok med vore beslutninger om fremtidige forøgelse af den indenlandske efterspørgsel. Jeg nævner dette, for der er vel grund til at understrege, at i den

[Finansministeren.]

alvorlige situation, som er erkendt fra alle sider, må man gøre sig klart, at enhver forøgelse af statens udgifter ved indkomstoverførsler vil betyde et skridt i den forkerte retning i form af et øget forbrug. Jeg nævner det, fordi jeg tror, det er vigtigt, at man lægger sig det på sinde, hver gang man drøfter lovgivningsområder af den ene eller den anden karakter her i folketinget.

Vi er nødt til på den økonomiske baggrund, vi har, at tage meget hensyn til disse betalingsbalanceproblemer, og vi er nødt til på baggrund af den inflation, vi har, også at overveje, hvordan det vil være muligt at fastholde en tilstrækkelig høj beskæftigelse i de kommende år og samtidig få reduceret underskuddet på vor betalingsbalance. Jeg tror, at det vil kræve samarbejde, et samarbejde naturligvis mellem regering og folketing, men også et samarbejde med arbejdsmarkedets parter. Jeg tror, jeg bliver nødt til at understrege, at vi har et fælles ansvar for, at inflationen ikke løber videre i et tempo, som vil være u hensigtsmæssigt for produktion og beskæftigelse. Vi må være parat til gennem den lovgivning, der gennemføres her i folketinget, alvorligt at prøve at løse de økonomiske betalingsbalanceproblemer, som ligger foran os. Vi er fra regeringens side parat til at gå ind til disse opgaver, vi er fra regeringens side parat til at påtage os et medansvar for løsningen af disse problemer, men det har været sagt mange gange, at regeringen er lidt smal, og med de 22 mandater, vi har, kan vi desværre ikke selv gennemføre det; ellers var det jo så enkelt at bebrejde regeringen, at den ikke gjorde det. Vi må i denne forbindelse appellere til, at folketinget som sådant medvirker til en forsvarlig og saglig løsning af disse problemer.

Må jeg så kun sige et par bemærkninger til en enkelt af ordførerne. Det var hr. Ib Christensen, der til sidst rettede et spørgsmål til statsministeren, og jeg skal på statsministerens vegne kun sige, at vi naturligvis er parate til i det politisk-økonomiske udvalg at drøfte de problemer, som hr. Ib Christensen rejste.

Jeg har med disse bemærkninger ikke bevæget mig ind på, skal vi sige en svartale til de enkelte finanslovsordførere, men forsøgt at redegøre for regeringens opfattelse af

de presserende problemer i forbindelse med finanslovsforslaget. Vi kan fortsætte debatten om, hvorvidt der er sparet nok eller for lidt på indeværende finanslovsforslag, men jeg tror også, man må erkende, at om vi havde sparet et par hundrede millioner kroner mere eller mindre — de fleste ville jo sige mere — havde det ikke løst alle de problemer, som vi står overfor. Det vigtigere er efter min opfattelse, at der nu her i folketinget vil være et tilstrækkelig bredt, ansvarsfuldt forum til at gå videre med løsningen af de økonomisk-politiske opgaver, som ligger foran os, og det er det, der skal bane vejen for, at vi igen kan skabe rimelige vilkår, også på vores betalingsbalance.

Økonomi- og handelsministeren (*Nyboe Andersen*):

Hr. Flygaard stillede mig nogle spørgsmål, jeg gerne vil svare på.

Han spurgte først, om jeg kunne dele den vurdering, der findes i den økonomiske oversigt, og som går ud på, at en stærk forringelse af bytteforholdet i sig selv udløser nogle selvregulerende kræfter. Svaret er ja. Jeg kan dele denne vurdering; der er sådanne selvregulerende kræfter, men det er også rigtigt, som der står, at en proces af den art tager sin tid. Jeg forstod nærmest på hr. Flygaard, at han gerne havde set, at kronens værdi blev inddraget i disse selvregulerende kræfter ved en flydende kronekurs eller måske ved en devaluering. Det vil jeg meget stærkt advare imod. Jeg tror ganske bestemt, at et fald i kroneværdien internationalt ikke vil være til gavn for vores betalingsbalance, simpelt hen fordi de inflationskræfter, den inflationsmekanisme, der desværre virker her i landet, er så kraftig og vores udenrigshandel omfatter så stor en del af hele vor omstævnning, at resultatet ville blive en voldsom forstærkelse af inflationen, som meget hurtigt ville opæde de fordelagtige virkninger, som det kunne have på betalingsbalancen på grund af prisforskydningerne.

Vort mål valutapolitisk er klart det at fastholde samarbejdet med de fire EF-lande, vi samarbejder med inden for det, der er tilbage af den såkaldte valutaslange, og samarbejdet med Norge og Sverige, der jo er tilknyttet dette samarbejde. Jeg betragter det som en meget væsentlig styrkelse, et

[Økonomi- og handelsministeren.]

meget væsentligt sikkerhedsnet under vor valutapolitik, at vi deltager i dette samarbejde.

Så var hr. Flygaard inde på nogle betragtninger over pengepolitik og renteutvikling og gik åbenbart ud fra som noget givet, at vor obligationseksport skulle frigives pr. 1. januar 1975. Det vil jeg gerne sætte et spørgsmålstegn ved. Det er rigtigt, at sådan er aftalen i tiltrædelsesaftalen med EF, men det er også sådan, at der er mulighed for at blive undtaget derfra, hvis vi ønsker det. Situationen til nytår eller henimod nytår kan meget vel være sådan, at vi må anse det for uønskeligt at lukke vort obligationsmarked fuldstændig op, og jeg tror, at det er noget, som man fra andre EF-landes side vil have forståelse for. Vi må sige — desværre kun — at i den inflatoriske udvikling, vi er inde i i Europa, er tendensen til frie kapitalbevægelser ikke nær så stærk, som den under mere rolige forhold ville og skulle have været, men det er et spørgsmål, regeringen endnu ikke har taget stilling til.

Ej heller har vi taget stilling til, hvor længe udlånsloftet hensigtsmæssigt bør fortsætte ud over de kommende måneder, og jeg kan ikke svare på, hvordan udlånsloftets skæbne vil være efter 1. januar 1975. Jeg håber naturligvis på, at det ikke skal blive en meget langvarig form for regulering.

Hr. Flygaard spurgte videre, om der kan føres en selvstændig dansk pengepolitik, og dertil er svaret vel, at det kan der kun med visse begrænsninger. Sådan vil det altid være, når der er en forholdsvis fri international omsætning. Det renteniveau, vi kan have her i landet, er der en minimumsgrænse for, som er bestemt af det internationale renteniveau, der som bekendt er meget højt i øjeblikket, og af nødvendigheden af for os at måtte låne i udlandet, således som vor betalingsbalancesituation er.

Jeg har hermed besvaret hr. Flygaards spørgsmål.

Socialministeren (Jacob Sørensen):

Der blev stillet et par spørgsmål under debatten i går til mig, og jeg vil gerne benytte lejligheden til at svare herpå.

Det første spørgsmål er fra hr. Ib Larsen, der spurgte, om jeg ville medvirke til, at der

blev iværksat en undersøgelse i forbindelse med, at der kan ydes sociale ydelser til personer, der har en indkomst på 70.000-80.000 kr. årligt. Jeg må svare, at jeg finder ikke anledning til at iværksætte en sådan undersøgelse separat, idet det er almindelig kendt, at vi i en række love har fastsat, at ydelser, som også kan kaldes sociale, ydes uanset modtagerens indkomst. Jeg kan her nævne folkepension til 67-årige og derover og børnetilskudsordningen, og også visse andre ordninger ydes uanset indtægten. Skulle der en ændring til dér, ville det betyde, at der skulle ændres i grundlaget for disse love og i den øjeblikkelige fordelingspolitik, og det mener jeg sådan set ikke der er anledning til at gøre separat. Men hvis man kommer ind i en alvorlig drøftelse af en udgiftsreform i det hele taget, vil det problem, som hr. Ib Larsen har nævnt i går, naturligt høre hjemme dér.

Fru Hanne Reintoft stillede mig et par spørgsmål i anledning af ændringerne i socialministeriets budget. Det første var, om den omstændighed, at man nedsætter skønnet for, hvad der er behov for til betaling af invalidepensionerne, med 40 mill. kr., skal være udtryk for, at der er indført eller givet ordre til at indføre en skærpet praksis for tildeling af invalidepension. Dertil må jeg naturligvis svare, at det er der ikke. Når vi nu vurderer det således, at der vil være brug for 40 mill. kr. mindre, så skyldes det alene, at man nu er nærmere det år, hvor det skal være gældende, og derfor har jeg bedre økonomisk mulighed for at vurdere, hvad behovet måtte blive, og baggrunden er nok den, at den stigende linje for nye ansøgninger om invalidepension ville være vedvarende. Men det har i det sidste år vist sig, at tilgangen af nye ansøgninger er mindre end i det foregående år, således at der kan konstateres en nedadgående linje. Og ligeså med hensyn til, om nedsættelsen af bevillingen til husmoder-afløsning og hjemmehjælp var foranlediget af, at man forudsatte en højere betaling fra modtagerne. Det er naturligvis heller ikke tilfældet. Ændringen er alene sket, fordi man nu kan skønne ud fra det, der er brugt i 1973-74, at behovet er mindre, end man regnede med, da budgettet blev udarbejdet.

Må jeg i øvrigt sige i anledning af, at fru Hanne Reintoft, hr. Knud Jespersen og enkelte andre nævnte ordet nedskæringer i

[Socialministeren.]

forbindelse med ændringerne i skønnet, hvad angår det sociale budget, at der naturligvis ikke er tale om ændring af ydelserne. Der er tale om en anden vurdering af, hvor mange ydelser der vil være behov for, end den, der forelå ved budgettets udarbejdelse, og jeg beder da også om, at man lægger mærke til, at for folkepensionens område forudser vi en stigning på 100 mill. kr. Der er altså alt i alt ikke tale om ændring af ydelser, som pensionister eller andre vil få, men alene om en anden vurdering af, hvor stort behovet vil være ifølge de gældende regler.

Formanden:

Vi går derefter til anden omgang.

Heinesen (S):

Jeg skal her i anden runde kun gøre nogle ganske få bemærkninger til enkelte af de øvrige ordførere.

Hr. Lindholt broderede på temaet: hvad du evner kast af i de nærmeste krav. Det er også, hvad vi uden noget som helst sagligt bidrag fra fremskridtspartiets side har præsteret ved at spare godt 3 mia kr. i forhold til budgetoverslaget. Hvad var fremskridtspartiets bidrag? Hvad var det, fremskridtspartiet evnede at kaste af i de nærmeste krav? Det var at postere 7 mia kr. på en konto, som burde have haft kontobetegnelsen 00, konto for overdrivelser og fantasifulde ideer, som ikke lader sig praktisere. Og hvad var fremskridtspartiets bud på en løsning af inflationsproblemet og betalingsbalanceunderskuddet? Ja, dér fortalte hr. Lindholt os, at man skulle nedskære det offentlige forbrug med 8 mia kr. — fremskridtspartiet kan ikke forklare andre end sig selv, og måske knap nok det, hvordan det skal gøres, men det skal jeg lade ligge — og så skulle man ved hjælp af disse 8 mia kr. nedsætte skatterne og herigennem forøge det private forbrug nogenlunde tilsvarende. Hr. Lindholt tror altså, at en nedskæring af det offentlige forbrug med 8 mia kr. og en forøgelse af det private forbrug er, hvad der vil standse inflationen og betalingsbalanceunderskuddet. Jeg er sikker på, at den tro er hr. Lindholt ene om, og den misunder ingen ham.

I har misforstået det hele, hører man så

gang på gang hr. Lindholt sige. Men når man så stiller helt konkrete spørgsmål til forståelse af fremskridtspartiets sparepolitik, sådan som jeg gjorde det ved debatten om ændringsforslagene i går, hvad sker der så? Der sker ikke en lyd. Man får aldrig svar på noget som helst af det helt konkrete, som man har spurgt om. Jeg tror, fremskridtspartiets vælgere ventede en helt anden virkelighedsnær og reel arbejdsindsats for at løse problemerne end den samlebandsproduktion af flyvetanker, som fremskridtspartiet har iværksat. Jeg tror, alle i folketinget beklager, at partiet på denne måde har valgt at sætte sig selv uden for alvorligt arbejde.

Jeg skylder hr. Haunstrup Clemmensen en tak for hans vurdering af fremskridtspartiet i almindelighed og hr. Lindholts særprægede indsats her i dag i særdeleshed. Den savnede intet i klarhed og styrke. Jeg er helt overbevist om hr. Haunstrup Clemmensens indstilling — det har jeg nu altid været — og jeg håber, at den breder sig til alle dele af det konservative folkeparti.

Hr. Brusvangs tale her i dag havde virkelig vingefang. Der var næsten ingen grænser for, hvad hr. Brusvang kunne gabe over. Hr. Brusvang tog således hovedæren for firepartiforliget. Det er måske lidt ubeskedent, men dog nogenlunde forståeligt, når man betænker, at centrum-demokraterne har lagt blæk til partiets underskrift på dette forlig. Men når hr. Brusvang også vil tage æren for S-R-forliget om boligpolitikken, så må jeg sige til hr. Brusvang, at så er han ude at plukke blomster, som han ikke har sået. Men hvis hr. Brusvang også vil underskrive S-R-boligforliget, som han var så glad for var kommet til verden, så kan vi jo altid se, om der kan blive til en blomst.

Hr. Brusvang syntes, at forliget kunne have været langt mere fornuftigt, og jeg forstod, at hr. Brusvang glædede sig meget til at slutte langt mere fornuftige forlig med socialdemokratiet og andre partier i fremtiden. Det var en udtalelse, jeg lidt bedre ville have kunnet forstå, hvis jeg havde nogen erindring om, at centrum-demokraterne havde udfoldet en meget energisk og en meget glørværdig indsats for at præge forliget i en anden retning end den, det fik. Jeg har ikke nogen sådan erindring, men der kan naturligvis være noget, jeg har overset.

[Heinesen.]

Hr. Brusvang havde i det hele taget mange brød i ovnen i dag. Han forsøgte at placere centrum-demokraterne som et meget sparevrigt parti. I så henseende gjorde hr. Brusvang sig næsten mere kongelig end kongen. Jeg synes, hr. Brusvang skulle erindre sig hr. Erhard Jakobsens mange udtalelser om spareproblemer både i forbindelse med valgkampen og senere hen her i salen. I disse udtalelser slog hr. Erhard Jakobsen nærmest sig selv til ridder på at gå imod besparelser. Jeg synes, at centrum-demokraterne skulle finde en linje også i dette spørgsmål.

Hr. Brusvang havde kun haft kort tid til at udarbejde sin tale, sagde han. Det kunne man ærlig talt godt høre, især da hr. Brusvang begyndte at fabulere om socialdemokratiets interne konflikter. Jeg tror, at den del af hr. Brusvangs indlæg i farten må være hentet fra den foredragsbeholder, som hr. Brusvang anvender helt derude, hvor svarerne vender. Jeg tror, vi alle forstår, hr. Brusvang havde en vanskelig opgave i dag, men næppe, at den var så vanskelig.

Lindholt (FP):

Ja, hr. Brusvang havde en vanskelig opgave i dag, men det havde hr. Heinesen så sandelig også. At tænke sig, at hr. Heinesen, ordføreren for det parti, som har ansvaret, eller i hvert fald den overvejende del af ansvaret, for det uføre, som samfundet er bragt ud i i dag, anvender sit ordførerskab til at kritisere et nyt parti, der har siddet i folketinget i 3-4 måneder, i 100 dage, som man taler om. Det bliver oven i købet nævnt, at de fleste besparelsesforslag er dem, der er anført under budgetreguleringskontoen. Nu har jeg ikke seddet og læst i alle de mange Rigsdagstidender og Folketingstidender, men så vidt jeg ved, er det en konto, der er indbragt i budgettet på initiativ af socialdemokratiet. Men nu kan den vel ikke bruges mere, hvis der er andre, der vil benytte sig af den. Under denne budgetreguleringskonto er i øvrigt alle de besparelsesforslag, som vi er fremkommet med, nøje specificeret, lige så vel specificeret som det radikale venstres og som det konservative folkepartis besparelsesforslag. Men det er muligt, at hr. Heinesen ikke har læst dem.

Med hensyn til hr. Haunstrup Clemmensens bemærkninger må jeg jo forstå det sådan, at han med sin klare afstandtagen fra fremskridtspartiets besparelsesforslag nu har villet sige farvel til de sidste vælgere inden for det konservative folkeparti. Vi i fremskridtspartiet byder også disse vælgere velkommen hos os. Men ikke nok med det. Vi byder også medlemmer af det konservative folkepartis folketingsgruppe velkommen til et samarbejde, hvis der skulle være nogle, der har en noget anden politisk stemmeføring end den, hr. Haunstrup Clemmens lagde for dagen.

Slutstenen, kulminationen, på de mange forhandlinger, der har været ført vedrørende finanslovsforslaget, er endelig kommet i dag. Og hvad hørte vi så? De sædvanlige flokler om, at vi nu hen ad vejen skulle se at få besparelsesforslagene op at stå og vi skulle nedbryde gamle tabuer og lignende snak. Meningene skulle jo dog være den, at vi nu måtte se at gå sammen i et fornuftigt og realistisk samarbejde, således at vi kunne få gennemført nogle af besparelsesforslagene. Jeg sætter min lid til, at vi i finansudvalget, hvor der jo i hvert fald hersker en fordragelig og god tone under et godt lederskab, skulle kunne finde frem til en grundig behandling af alle de forslag, der kommer, og lad det så ligge, om de kommer fra kommunisterne eller fremskridtspartiet eller det radikale venstre. Det er jo dog ikke det, der er afgørende. Det afgørende måtte jo være, om der var muligheder for netop at prøve på at få gennemført disse besparelser. Og vil man ikke anerkende, at disse besparelser skal bruges til skattenedsættelser, så må man dog i det mindste give mig ret i, at de er nødvendige for at få det offentliges forbrug sat ned. Det har i hvert fald også inflationsfremmende tendenser, at man bliver ved med at øse pengene ud gennem statskassen.

Vel, men skulle det ske, at der ikke er andre, der vil gå ind i en fornuftig forhandling med fremskridtspartiet om det, ja, så siger vi: får vi ej med andre gå, så får vi vel ensom gå.

Til dem her i salen, som kunne tænke sig at stemme for finanslovsforslaget, som det foreligger nu, vil jeg sige, at når I når frem til 1. april 1975, så vil I ikke kunne genkende det, I stemte for i dag, for det bliver i hvert fald tvingende nødvendigt allerede i

[Lindholt.]

løbet af det kommende finansår at gøre noget ved det.

Formanden:

Jeg beder de ordførere, der ønsker at få ordet i anden omgang, om at melde sig.

Christophersen (V):

Jeg har kun nogle enkelte bemærkninger at gøre i denne omgang.

Jeg vil først sige et par ord til hr. Ib Christensen og til hr. Flygaard. Hr. Flygaard var jo i går inde på det samme emne, som jeg har forstået hr. Ib Christensen i dag har været inde på, nemlig hvordan det nu kunne være, når vi i øvrigt mente, at retsforbundets spareforslag var sagligt fornuftigt stillet op, at man da ikke kunne gennemføre dem. Hvad var det, der skilte regeringens og retsforbundets opfattelse? Jeg må måske så lige præcisere, at de venlige ord om retsforbundets spareplan jo skal ses på baggrund af, hvad især det politisk-økonomiske udvalg, men også finansudvalget, fra anden side er blevet præsenteret for i retning af, hvad man nærmest kunne kalde for makværk. Bemærkningerne gik således først og fremmest på den tekniske udformning, og jeg vil godt gentage her, at jeg syntes, den var fornuftig og overskuelig. Men det er klart, der er betydelige politiske forskelle, og jeg skal blot som et eksempel herpå nævne, at når man fra retsforbundets side ønsker besparelser på forsvarsområdet, og når man ønsker at fjerne det fornuftige samarbejde, der gennem mange år har været mellem staten og erhvervslivet med henblik på produktivitetsfremme, eller når man ønsker at foretage betydelige forhøjelser af en lang række takster og afgifter, så er det altså, det kan være vanskeligt at finde et berøringspunkt. Men det er, som jeg sagde i går, mere en politisk forskel, end det er en forskel, der begrundes i, at de forslag, retsforbundet kom med, skulle være teknisk umulige.

Jeg vil måske også godt gøre den bemærkning til retsforbundet, når jeg nu endelig bliver spurgt, at det jo er bemærkelsesværdigt, at vi ikke ved denne lejlighed har hørt så meget om de indtægtsforøgende forslag, partiet på et vist tidspunkt var fremme med. Så vidt jeg erindrer, skulle

folkepensionsbidraget øges med et par milliarder kroner og ejendomsskatterne ligeledes med et par milliarder kroner, men det har vi jo hørt meget lidt om i sidste omgang af diskussionen om statsfinanserne.

Jeg har så et par bemærkninger til fru Grethe Philip, som ikke rigtig kunne forstå, hvordan jeg kunne mene, at det, som nu var blevet resultatet af de økonomiske aftaler i henseende til stramhed og effektivitet, kunne svare til det oprindeligt planlagte. Jeg vil godt om dette spørgsmål sige, at naturligvis er der væsentlige forskelle på det, som er blevet resultatet af forhandlingerne, og det, der kom som regeringens udspil. Men man må dog ikke glemme, at for det første gennemføres altså besparelser på omkring 1.550 mill. kr. ud af de 2,9 mia kr., der var planlagt.

For det andet sker der så det, at den begrænsning af husholdningernes efterspørgsel, som var tilsigtet med forslag til vel 750 mill. kr., med forslag om at begrænse børnetilskud og uddannelsesstøtte osv., nok glider ud, men det erstattes jo af de efterspørgselsbegrænsende virkninger af en bunden opsparring på 1,1 mia kr.

Tilbage bliver altså af besparelser eller af efterspørgselsbegrænsninger, der ikke gennemføres, dem, der skulle være opnået ved, at kommunernes refusioner blev indskrænket, idet kommunerne jo efter regeringens oprindelige dyrtidsforslag ikke skulle have haft udgifterne til dyrtidsregulering refunderet. Og det er klart, at den begrænsning forsvinder, når kommunerne påføres disse udgifter. Men over for det må man så altså stille, at der er gennemført et ansættelsesstop, som ikke var inde i de oprindelige planer; og for så vidt angår dyrtidstilskuddet holdt op mod den omkostningsdæmpende ydelse bliver udgifterne til de to forslag jo stort set de samme, nemlig knap 2 mia kr. Det er altså det, der får mig til at sige, at i det væsentlige må man mene, at det sigte, der lå i det oprindelige udspil, er fastholdt, selv om det er klart, at sammensætningen af den økonomiske politik, de enkelte elementers størrelse og vægt, har ændret sig, siden forhandlingerne blev indledt.

Så må jeg blot til sidst til hr. Lindholt sige, at den budgetreguleringskonto, hr. Lindholt nævner, er en meget ny opfindelse, og jeg må egentlig sige, at jeg, sådan som

[Christophersen.]

forhandlingerne i år er forløbet om finanslovsforslaget, er ved at blive lidt betænkelig ved, at vi overhovedet opererer med dette begreb. Det blev indført under sidste års arbejde med finanslovsforslaget, og dengang havde budgetreguleringskontoen et ganske klart afgrænset formål. Det var en konstruktion, som venstre og det radikale venstre fik ind i finansloven, og det, der var hensigten, var, at man her kunne postere de besparelser, man ønskede at opnå ved at begrænse lovbundne udgifter. Der lå altså i denne budgetreguleringskonto et sparebeløb, som nøje skulle modsvares af specificerede ændringer i grundlaget for bestemte lovbundne udgifter.

Nu er budgetreguleringskontoen ved at blive noget andet, dels er den kommet op i nogle helt andre størrelsesordner, dels er der jo i realiteten ikke tale om specifikationer. For nogle partiers vedkommende gemmer budgetreguleringskontoen store generelle nedskæringer på 5 pct. over næsten hele linjen på statsbudgettet. For fremskridtspartiets vedkommende gemmer den endnu større og endnu mere uspecificerede besparelser, der går på, at man skal foretage generelle lønreduktioner for offentligt ansatte, og at man skal foretage generelle rationaliseringer.

Jeg vil sige, det var egentlig ikke tankegangen bag denne budgetreguleringskonto, at folketinget og de enkelte partier ligesom kunne unddrage sig forpligtelsen til konkret at anvise, på hvilke konti de ville foretage besparelser. Det var ikke hensigten, da den blev indført sidste år, og sådan som forløbet af arbejdet med finanslovsforslaget har været, og sådan som ændringsforslagene fra forskellige partier er kommet til at se ud, må jeg sige, at jeg efterhånden er lidt betænkelig ved, at vi indførte dette begreb. Der ligger i budgetreguleringskontoen, sådan som den er blevet anvendt i år fra visse partiers side og specielt fra fremskridtspartiets side, en forflygtigelse af det ansvar, folketingets partier har for nøje at konkretisere deres hensigter på det statsfinansielle område.

Grethe Philip (RV):

Det er altid en stor fornøjelse at lytte til hr. Johan Nielsen, når han tager ordet. Til denne kirkens mand kan jeg jo nok have lov

til at sige, at jeg finder, at han er en gudbenådet taler. Men han er også en særdeles god talsmand for Færøerne og god til at forklare os, hvordan situationen ser ud deroppe.

I de ændringsforslag, der blev stillet af fremskridtspartiet, indgik også et forslag om nedskæring af bevillingerne til investeringsfonden for Færøerne. Vi er nogle stykker her i salen, der har været oppe på Færøerne, bl. a. har finansudvalget besøgt Færøerne nogle gange igennem de senere år, og jeg tror, vi alle har været dybt imponerede af den indsats, vi har set fra færingernes side deroppe. Jeg kan forsikre hr. Johan Nielsen for, at det i det radikale venstre ikke kostede os nogen overvindelse at nedstemme det spareforslag, der var fremme, og at vi i det radikale venstre i øvrigt traditionen tro tværtimod ønsker at fortsætte den bistand, der hidtil er ydet henedefra med henblik på en videreudvikling af det færøske erhvervs-
liv.

Jeg var i mit første indlæg inde på spørgsmålet om, hvorvidt forligspartnerne alle havde et medansvar for, at lovreserven kunne holdes. Ingen har senere ytret sig herom, men jeg vil dog gerne tage emnet op igen, for det er jo faktisk sådan, at der efter at forliget er sluttet, er blevet fremsat forslag — jeg tænker her på kristeligt folkeparti — om en formindskelse af skatterne, et forslag, der går ud på, at pensionister ikke skal beskattes, altså noget, der vil føre til et formindsket skatteprovenu. Der er desuden fra socialdemokratisk side fremsat et forslag om en ekstraydelse til pensionister, som vil betyde en forøgelse af udgifterne.

Jeg skal ikke her tage stilling til de to forslag. Jeg ser meget vel, at der kan argumenteres for forslagene hver for sig, men vi kan jo ikke komme uden om, at det forringer den finansielle situation, og vi kommer ikke uden om, at i hvert fald det ene af forslagene direkte forringer den lovreserve, der står til disposition for andre forslag. Derfor ville det være af værdi her at vide, om forligspartnerne var indstillede på, hvis de fremsatte forslag enten om et ringere skatteprovenu på ét område eller om en forøget udgift på et andet område, at føle sig forpligtede til at fremsætte forslag om besparelser af et tilsvarende omfang.

Hr. Christophersen tog noget af det op, som jeg havde været inde på, vedrørende

[Grethe Philip.]

spørgsmålet om det sigte, som regeringen oprindeligt havde med sine kombinerede forslag, om man kan sige, at man ikke alene sigter på det samme, men også med sine nye forslag opnår den samme forbedring af den økonomiske situation, på samme måde griber ind over for de vanskeligheder, som vi alle sammen ser. Og jeg forstår, at hr. Christophersen var i den lykkelige situation, at han måtte konstatere, nu da brikkerne var faldet på plads, at vel var det ændrede midler, man satte ind på, men det var såmænd nogenlunde hip som hap. Det samlede resultat var det samme.

Jeg skal ikke her på dette sene tidspunkt afværke økonomiministeren en udtalelse om, hvorvidt han har den samme opfattelse af resultatet, men ærlig talt tvivler jeg meget på det. Jeg ville tro, at han ligesom jeg siger, at dette var det, det var politisk muligt at komme igennem med, men at man må erkende, at den indsats, der gøres over for henholdsvis inflationen og betalingsunderskuddet, er blevet betydeligt begrænset i forhold til det, man oprindeligt havde håbet på.

Hr. Christophersen kom med nogle ord til fremskridtspartiet om budgetreguleringen, og hvad der oprindeligt havde været meningen med at indføre denne post. Det var jo, som det blev sagt, venstre og det radikale venstre, der sammen sidste år ønskede at stille nogle forslag til ændringer af de lovbundne ydelser, og det kunne teknisk kun lade sig gøre i form af en budgetregulering. Jeg kan fuldstændig tilslutte mig de betragtninger, der blev fremført fra hr. Christophersens side. Jeg vil kun yderligere tilføje, at når hr. Lindholt i en enkelt bemærkning ligesom fik draget det radikale venstre med ind i en parallelisering og sagde, at vi jo også havde en budgetreguleringskonto, og man fors tod, at der var en stor lighed imellem det, vi havde gjort, og det fremskridtspartiet havde gjort, så vil jeg da gerne pege på, at der ikke i de forslag, vi stiller, på noget område er uspecificerede poster på

henholdsvis 1,2 mia kr. og 1,8 mia kr., sådan som man finder det hos fremskridtspartiet.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at selv om vi kan have betænkeligheder ved visse dele af det finanslovsforslag, der fremsættes, så vil vi da gerne tage vor andel af det ansvar, der ligger i finanslovsforslaget, for en videreførelse af det demokratiske samfund, sådan som det fungerer i store grundtræk, og dette må føre til, at vi vil anbefale, at finanslovsforslaget, som det nu foreligger, vedtages.

Haunstrup Clemmensen (KF):

Jeg har først to bemærkninger til hr. Poul Dam. Den første bemærkning er en tak. Den anden er det modsatte. Jeg synes, hr. Poul Dam med rette i dag optrådte som sprogfornyer. Jeg håber, han kommer ind i Den store danske Ordbog ved først givne lejlighed ved at vælge at kalde det forlig, der er indgået mellem 4 partier her i salen, et „småpolitisk“ forlig. Jeg synes, det ramte, og ramte virkelig eleganc og godt, og jeg synes, at det vil være noget, vi skulle huske på ved senere lejligheder, hvis lige så småpolitiske forlig skulle blive indgået.

Men når denne tak er overbragt, vil jeg gerne føje til, at jeg på det andet område synes, hr. Poul Dam ramte aldeles ved siden af, nemlig i sin omtale af forsvaret. Nu ved jeg godt, at hr. Knud Jespersen skulle tale hurtigt efter, og at man skal passe på i den konkurrence, der er på disse områder, ikke at blive for bleg og for blegroed, men jeg synes alligevel nok, at det var at drive spøgen vidt, når man sagde, at der jo i virkeligheden ikke var nogen i dette land, der troede på nytten af forsvaret. Hr. Poul Dam blev måske en smule bekymret over sin egen skygge og føjede så til: i hvert fald kun en forsvindende lille minoritet.

Jeg gør opmærksom på, at der med et meget stort flertal i dette ting igennem en meget lang årrække er givet tilslutning til den udenrigs- og sikkerhedspolitik, som dette land står for. Jeg tror, hr. Poul Dam

[Haunstrup Clemmensen.]

har så meget respekt for det danske demokrati — det ved jeg han har — at når et så stort flertal i det danske folketing går ind derfor, så kan det ikke være et udtryk for, at bogstavelig talt ingen i den danske befolkning tror på nytten af det danske forsvar. Jeg synes også, de udtalelser, der faldt, var en noget ejendommeligt hilsen at sende til det hjemmeforsvar, der om få dage har 25 års jubilæum, og hvor i hvert fald 70.000 danske borgere viser deres vilje til og deres tro på det danske forsvar.

Hr. Knud Jespersen erindrede om, når vi var så bekymrede for 1973' økonomiske resultater, at det var et EF-år; så skulle vi vel åbenbart have ansvaret for, det var EF's skyld, at det år var gået så dårligt. Jeg skal lige for god ordens skyld sige til hr. Knud Jespersen, der jo er en velbegavet mand, at han ikke kan undgå at vide — det var ment som en venlighed — at der i hvert fald er sket en forøgelse af den danske valutaindtægt med mindst 3 mia kr. i kraft af vort EF-medlemskab, med andre ord: havde vi ikke været medlemmer, havde vi været stillet endnu ringere, end vi blev.

Må jeg endelig gøre nogle få bemærkninger til finansministeren, der, synes jeg, sådan måske en lille smule vredt gjorde nogle bemærkninger om, hvor det konservative folkeparti var henne i spørgsmålet om indkomstpoltik, fordi både fru Grethe Philip og jeg og andre havde givet udtryk for, at vi mente og mener, at indkomstpoltik snart må føres. Men til spørgsmålet om, hvor det konservative folkeparti var henne, vil jeg gerne bemærke, at mig bekendt var der nu heller ikke så forfærdelig mange andre partier, der følte, at der lige var ramt plet med det, regeringen kom med i sit oplæg på dette område. Man må vel vænne sig til også fra regeringens side, at man godt kan være tilhænger af indkomstpoltik — og det er det konservative folkeparti — uden at være tilhænger af den konkrete form, som regeringen havde valgt, med de åbenlyse ulemper, som vi gjorde rede for både fra denne talerstol og i folketingets politisk-økonomiske udvalg.

Vi var villige til at forhandle om andre løsninger. Vi syntes ikke, det forligresultat, der blev opnået, var godt; på nogle områder syntes vi endda, at det var et direkte tilba-

geskridt i forhold til tidligere muligheder, og det er jo ikke kun det konservative folkeparti, der ser sådan på det. Jeg vil så nødig have, at der skal blive alt for mange „bad feelings“, hedder det vist på udenlandsk, i den anledning.

Jeg ved ikke, om finansministeren har haft tid til at læse Fyens Stiftstidende for i går, det har han vel næppe. Men dér har en i hvert fald i venstrekredse tidligere højt anset nationaløkonom, hr. Johannes Bøggild, givet udtryk for, hvordan han vurderer dette forlig. Han karakteriserer det som en tiendedel borgerlig politik og ni tiendedele socialdemokratisk politik. Han gør opmærksom på, at både regeringen Hartling og regeringen Anker Jørgensen valgte de dårligst tænkelige metoder til løsning af de økonomiske problemer.

Så voldsomt vil vi andre slet ikke svinge os op, men jeg beder om, at man ikke bliver alt for vred på os, hvis vi giver udtryk for det, der er vor saglige opfattelse, nemlig at det forlig ikke var godt, at det ikke løste vore problemer, og jeg gør opmærksom på, at de besparelser, der her nu gennemføres, er utilstrækkelige efter det konservative folkepartis opfattelse.

Til sidst skal jeg bringe en tak til hr. Lindholt. Jeg har da åbenbart ikke levet helt forgæves i det danske demokratis historie, for jeg synes, at den stemmeføring, hr. Lindholt anvendte, var knap så aggressiv i denne omgang som den var i den første. Når hr. Lindholt så også lærer at være mindre aggressiv i sin sprogbrug, så vil måske et og andet være vundet. Når der tales om, at alle vi andre bruger „de sædvanlige floskler“, så er det en kender, der udtaler sig, og så er det én, der er på hjemmebane på dette område, men det var måske klogere, om man holdt sig til de saglige synspunkter, politiske modstandere gav udtryk for.

Brusvang (CD):

Må jeg først sige tak til finansministeren for den venlige bemærkning om det forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger sigtende på at få trækprocenten ned, som mit parti har fremsat. Vi er godt klar over, at regeringen ikke på indeværende tidspunkt kan tage stilling til detaljer i dette forslag, men alene dette, at vi kan komme i

[Brusvang.]

gang med en seriøs drøftelse af, hvad der kan gøres for at få trækprocenten ned, er vi meget taknemlige for.

Må jeg dernæst til hr. Heinesen sige, at jeg synes, han havde større vanskeligheder ved at forstå mig i dag, end egentlig nødvendigt er. For hvad er det, der er vor opfattelse med hensyn til det forlig, der har været afsluttet? Det er jo ikke dette, at vi har påstået, at vi har skrevet enkelthederne i det forlig. Vi påstår, at vi, fordi vi selv gik med, har skabt forudsætningerne for, at dette forlig blev afsluttet, og vi er parat til at vedstå ansvaret, ikke bare for de politiske forudsætninger for, at der blev lavet et 4 parti forlig, men også for, at det overhovedet kunne blive en politisk realitet.

Hvad angår vort kendskab til indholdet og vor medvirken, vil jeg gerne sige til regeringens chef, at vi har følt, at den orientering, vi fik under forhandlingernes forløb, var fuldt loyal og tilstrækkelig, så vi føler os ikke på nogen måde sat udenfor i dette spil. Tilsvarende vil jeg da også gerne sige om det forlig eller oplæg til forlig, som er lavet mellem socialdemokraterne og de radikale, at det er selve dette, at socialdemokratiet finder nye græsgange og ikke, som før i tiden, bare forhandlede med SF, vi er taknemlige for. Men at vi dermed skulle have sagt ja til indholdet af det forlig, der er slutet imellem socialdemokraterne og de radikale, er meget forkert. Det er en misforståelse hos hr. Heinesen. Vi har på det skarpeste taget afstand fra indholdet af dette forlig. Vi har udtrykkelig sagt, at det stadig væk er alt for dyrt for parcelhusejerne. Vi har i pressemeddelelser gjort opmærksom på, at der er en række problemer, der ikke er løst ved det pågældende forlig. Det er bl. a. spørgsmålet om bopælens geografiske placering, om man bor i et område, hvor husene er relativt højt vurderet, eller hvor de er relativt lavt vurderet. Det er bl. a. spørgsmålet om den tilfældige virkning af standardfradraget for de huse, der ligger over 200.000 kr. i vurdering, hvor det kan medføre store urimeligheder. Vi har altså meget skarpt taget afstand fra det materielle indhold af forliget, men vi er da glad for, at socialdemokratiet er begyndt at snakke med andre partier.

Hr. Erhard Jakobsen har gjort sig til rid-

der, siger hr. Heinesen, af, at han ikke ville spare. Nej, han er en ærlig mand, som samtidig er realistisk. På det tidspunkt, vi fører valgkamp, kan han godt se, at det er helt udelukket, og det, at vi ved dette finanslovsforslag skulle komme igennem med væsentlige besparelser viser jo, at han havde ret. All right, der er nået de 1.500 mill. kr. i forliget, men ellers ikke meget derudover. Men det, der er det afgørende, og der er ingen uoverensstemmelse mellem hr. Erhard Jakobsen og mig som ordfører for partiet i dette spørgsmål, er, at det nu er realistisk at tale om, at vi, når vi har et helt år til næste finanslovsforslag skal vedtages, han gå i dybden med de ting, og så håber vi altså at kunne få et samarbejde også med socialdemokratiet om disse besparelser.

Dernæst var det ikke en uartighed fra min side at tale om de interne vanskeligheder i socialdemokratiet. Vi ved alle, at disse spændinger er der. Vi ved også, at skal vi komme lykkeligt igennem med væsentlige besparelser, så skal vi have socialdemokratiet med, men i øjeblikket kunne vi ikke få socialdemokratiet længere end hertil. Det vil altså sige, at enhver konflikt, der er i et stort parti, et parti, som vi nødvendigvis må have med ved alle store løsninger, er en konflikt, som angår os alle, og derfor mener jeg, at det er berettiget at omtale dette forhold her. Det kan godt være, jeg har rørt ved et ømfindtligt forhold — den meget skarpe reaktion fra hr. Heinesen tyder jo herpå — men jeg mener altså ikke, at vi kan tillade os at lukke øjnene herfor. Det er en brydningsproces, hvor vi måske nok skal lade socialdemokratiet være noget i ro, men jeg er overbevist om, at noget af det, jeg her har sagt, rammer noget, der er centralt og rigtigt.

Poul Dam (SF):

Jeg har først et par bemærkninger til hr. Haunstrup Clemmensen, som tilsyneladende med tilslutning citerede Johannes Bøggilds betragtninger om, at forliget bestod af en tiendedel borgerlig politik og ni tiendedele socialdemokratisk. Jeg er ikke enig i denne vurdering. Jeg mener, at forliget måske består af en tiendedel borgerlig politik og en tiendedel socialdemokratisk, og så er der otte tiendedele mangel på politik tilbage.

Det andet, jeg ville nævne, var hr. Haun-

[Poul Dam.]

strup Clemmensens undervisning af mig med hensyn til, at et stort flertal i dette land havde støttet en udenrigs- og sikkerhedspolitik. Det har jeg opdaget, det har der været adskillige afstemninger der har belært mig om. Det var heller ikke det, jeg sagde. Det, jeg nemlig er fuldt overbevist om, er, at man af den ene eller den anden politiske grund mener det rigtigt at støtte denne udenrigs- og sikkerhedspolitik, uden at der hertil svarer en indre overbevisning om, at det danske militær i sig selv er nogen som helst nytte til. Måske håber man på NATO. Det gør man vistnok. Måske mener man, at man står bedre i omverdenens øjne, hvis man giver tilslutning til denne udenrigspolitik. Men tro på dansk militær eksisterer ikke i denne sal. Det har jeg for god tillid til mine kollegers intelligens til at kunne tænke mig.

Så sagde finansministeren noget, som jeg ikke helt forstod. Så vidt jeg opfattede det, sagde finansministeren, at hvis vi fik et økonomisk tilbageslag til efteråret, så var der ingen mulighed for fra det offentliges side at gøre en indsats for at fremme produktion og beskæftigelse, for det havde man ingen mulighed for at finansiere. Hvis jeg har forstået det rigtigt, betyder det så, at regeringen er indstillet på at lade tingene gå deres skæve gang og at lade landet blive kastet ud i arbejdsløshed uden at gøre en virkelig alvorlig indsats imod det?

Knud Jespersen (DKP):

Jeg har først et par bemærkninger til finansministeren. Det blev gentaget nu her i slutningen af første runde, at det, der faktisk er den store uhyggelige fare for alle ting, er dyrtidsportionerne. Jeg ser også, at nogle af dagens aviser har bemærkninger, der går på, at nu har venstre måske fået tillid til, at man kan likvidere disse dyrtidsportioner. Jeg synes, det er helt urimeligt, at man bliver ved, og jeg vil gerne spørge finansministeren: er det seriøst at påstå, at det er dyrtidsreguleringer, der, selv om de koster 2 mia kr., alligevel automatisk tilbagefører 1 mia kr., er årsag til prisstigningerne? Var det ikke mere rimeligt at fastslå, at over for en prisstigning af den rækkevidde, som vi er vidne til, er selve dyrtidsordningen faktisk i dag kun et termometer og

endda et dårligt termometer, der viser, hvor svaghederne er, hvad det er, der er problemerne, men som på ingen måde kan føre til, at man erklærer, at det er termometrets skyld, at patienten er blevet syg?

Jeg synes, det er helt urimeligt, at man fortsætter på den måde, men jeg forstår godt, at det også er som et forsvar for det forlig, man indgik, og hvor alle, også økonomisk saglige, ved, at de 2 mia. kr., man har foræret arbejdsgiverne, ikke vil rokke ved priserne, det viser erfaringerne jo for øvrigt også. Jeg ved godt, at man kan påstå, at de ville være steget endnu voldsommere, men det er og bliver kun en påstand.

Så er der spørgsmålet om ansvaret for inflationen. Det skal jo findes helt andre steder. Når vi ved, at værdistigningerne på jord og fast ejendom udgør mere end 40 mia kr. på et år, når vi ved, at disse værdistigninger belånes, så ved vi også, at man trækker en del pengemidler ud til forbrug, som ikke har en produktiv baggrund. På den baggrund skal man jo også pumpe betalingsbalanceunderskuddet i vejret.

Og så må jeg nok også gøre et par bemærkninger til hr. Haunstrup Clemmensen. Når vi taler om, at det er opgørelsen over et fællesmarkedsår, så hænger det jo ikke bare sammen med, at EF her bærer alle synderne, men også med det, at den fællesmarkeds politik, der føres i Danmark, jo er en, der befrier mange fra selvstændige handlinger både handelsmæssigt, udenrigspolitisk og i den økonomiske politik. Jeg bed da også mærke i, at økonomiministeren understregede, at vi er jo et af de få lande, der stadig væk klammer os til valutasamarbejdet i fællesmarkedet, og at det skal fortsætte. Samtidig er man også klar over, at det kan give store vanskeligheder, når også de større lande, England, Frankrig og andre, melder sig på lånemarkedet, sådan som det er bebudet i går.

Hr. Haunstrup Clemmensen tager grundlæggende fejl, hvis han tror, at vi tror, at det er Bruxelles, der har siddet og lavet alle de mærkværdigheder, der har ført til dårlige resultater. Jeg tror snarere, at folketingsflertallet har handlet ud fra den opfattelse, at sådan troede de nok man gerne ville have man skulle gøre i Bruxelles. Jeg er nemlig alvorligt bange for, at man nogle gange søger at komme direktivforslagene i

[Knud Jespersen.]

forkøbet, fordi så bærer det dog præg af en vis form for selvstændighed, selv om det er og bliver kun et skyggespil i denne forbindelse. Fællesmarkedspolitikken må holde for i denne sag, fordi der er så mange dokumenterede kendsgerninger. For øvrigt nævnedes jeg også, hvis hr. Haunstrup Clemmensen hørte efter på det tidspunkt, at de 3 mia. kr., som er tilført landbruget, i virkeligheden skulle være en forbedring, men samtidig har vi jo en anden side, betalingsbalanceunderskuddet, idet importen er overordentlig stærkt forøget.

Man kommer altså ikke uden om at finde en form, hvorunder man kan regulere og bringe noget af denne udenrigshandel under kontrol og erstatte følgagtighed over for fællesmarkedet med en selvstændig handelspolitik. Det er det, der gemmer sig bag tingene.

Man taler fortsat om en skattereform, det kan man jo også godt gøre, men jeg synes, at det er blevet bekræftet, at vi skal have en skattereform, og den skattereform, vi også i går pegede på ved første del af finanslovsforslagets sidste behandling, var simpelt hen en reform, der garanterede løntagernes første 30.000 kr. skattefrie, og som samtidig betød, at man kunne sænke trækprocenten et langt stykke op imod de 100.000 kr. Det forudsætter stadig væk, at vi beskatter et faktisk fortjeneste, at vi ophæver de ekstraordinære afskrivningsbestemmelser, og at der føres en helt anden slags økonomisk politik. Det, vi lægger an efter, er en omfordeling af byrderne. Alt for længe og alt for tålsomt har det danske folk, de, der skaber værdierne, stort set været ene om at bære byrderne, stort set været ene om at holde for, når der skulle spares, arbejdes mere, og også været dem, der oftest blev svejet af dette ting.

Vi føler, at det også sker i dette finanslovsforslag, og derfor vil jeg gentage: vi agter ikke at tage noget medansvar, vi tror ikke på de løsninger, man påstår skulle findes deri, og det synes da også kun at være et spørgsmål om ord, for alle har erkendt, at vi måske ikke kunne klare den alvorlige situation, vi befandt os i. Det kan vi ikke, hvis vi anvender traditionelle midler, hvis vi fastholder tabuerne, og da finanslovsforslaget gør det, må jeg understrege, hvad vi sagde

tidligere, at vi agter at stemme imod dette finanslovsforslag.

Flygaard (DR):

Til finansministeren har jeg et par enkelte bemærkninger. Når finansministeren pegede på regeringens forslag til en indkomstpoltisk løsning, synes jeg dog lige det bør understreges, at det var en løsning på meget kort sigt, fordi den jo slet ikke gav nogen anvisning på, hvorledes problemerne skulle løses efter den 1. april 1975. Vi nærer vist alle et ønske om at få en skattereform. Ønskerne kan gå i lidt forskellig retning, men vi er nok mange, der ser hen til, at regeringen kommer med et udspil, som virkelig kan danne grundlag for en skattereform. Man kan vel stort set godt sige, at siden statskatteloven af 1922 blev vedtaget, har det været lapperier på et bestående system. Der har ikke været tale om så forfærdelig megen nytænkning.

Jeg vil gerne takke handelsministeren for besvarelsen af de spørgsmål, jeg stillede. Jeg vil også gerne specielt takke for oplysningen om de intentioner, regeringen har på det pengepolitiske område, og om, at man endnu ikke på alle områder har taget bestik, har besluttet sig til, hvad det er, man vil gøre. Det forstår jeg for så vidt godt, fordi det kan være vanskeligt at træffe en sådan afgørelse.

Jeg vil gerne sige, at det, vi fra retsforbundets side ønsker, ikke er nogen devaluering. Vi ønsker, at valutaen gøres flydende. Må jeg forstå handelsministeren i hvert fald indirekte således, at han accepterede det synspunkt, at hvis kronen af en eller anden grund skulle være overvurderet, så indebærer det i sig selv et tilløb til underskud på de løbende poster på betalingsbalancen? Når vi diskuterer de valutariske problemer, er det jo ikke så meget problemerne de europæiske lande imellem, som det er problemer i relation til de lande, der ligger uden for Europa.

Jeg vil meget gerne sige tak til hr. Christophersen for de oplysninger, han gav om, hvori uenigheden imellem venstre og hr. Christophersen på den ene side og retsforbundet på den anden side består. Det er da rigtigt, at vi ikke her har taget hele retsforbundets forslag, som det blev forelagt i politisk-økonomisk udvalg, op til behandling,

[Flygaard.]

men det er min opfattelse, at det er tingets medlemmer bekendt, så derfor skal jeg ikke her trætte med en nærmere redegørelse for det.

(Kort bemærkning).

Heinesen (S):

Jeg skal blot sige tre ting til hr. Brusvang.

Den første er, at socialdemokratiet ikke førte boligforhandlinger alene med SF, men igennem et helt år førte endog meget intense drøftelser med hele fem partier om boligpolitiske spørgsmål.

Det andet, jeg gerne vil sige til hr. Brusvang, er, at de spændinger og de konflikter, som hr. Brusvang taler om, forlod socialdemokratiet sammen med hr. Erhard Jakobsen og sammen med hr. Brusvang.

Og det tredje, jeg vil sige til hr. Brusvang, er, at nogle gange kan årsagen til et svar være, at man rammer rigtigt. Det kan også være, at man rammer helt forkert. Det var det sidste, der var tilfældet.

(Kort bemærkning).

Haunstrup Clemmensen (KF):

Jeg er nødsaget til at sige til hr. Poul Dam, at hans sidste indlæg ikke efter min mening bragte yderligere klarhed over, hvordan det kan tænkes, at et medlem af dette ting mener, at det store flertal af kollegerne i folketinget, der i en årrække har stemt for bevillinger til det danske forsvar, i virkeligheden skulle gøre det mod bedre vidende. Der er, senest for ganske nylig, foretaget meningsmålinger, der viser, at et betragteligt flertal i den danske befolkning mener, at vi bør have et forsvar. Så jeg mener stadig, det er en simpel pligt at protestere mod en så udfordrende udtalelse, der slet ikke ligner hr. Poul Dams øvrige debatform, at der bogstavelig talt ikke er nogen i dette folketing, der tror på det danske forsvar. Jo, jeg er sikker på, at det flertal, der er i dette ting, der har stemt for disse bevillinger, ikke gør det til pynt eller af mere eller mindre tilfældige grunde, men fordi de tror på værdien af dette samarbejde inden for Atlantorganisationen.

Anker Jørgensen (S):

De afstemninger, der fandt sted i går, viste, at der ikke i folketinget er nogen egentlig samlet opposition imod de fire partier, der til sidst fandt sammen i et forlig. Jeg synes også, det var interessant at konstatere, at alle afstemningerne var klare. Der var en sikker majoritet for de beslutninger, vi traf. Det kan godt overraske lidt, når man ved, at valget den 4. december 1973 gav et særdeles opsplittet folketing. Det var en opsplitning af folketinget, som samtidig betød, at de fem gamle partier — og dér var SF også med — alle sammen gik meget stærkt tilbage, og det er naturligvis en ringe trøst for socialdemokratiet, der fik et nederlag ved dette valg, at tilbagegangen i gennemsnit for alle partierne var lige stor. Vi må derfor erkende, at der går en utilfredshedsbølge igennem befolkningen. Derfor de nye partier og derfor vel også den lave stemmedeltagelse ved det kommunevalg, vi netop har overstået.

Jeg tror, at noget af forklaringen er, at vi alle sammen, altså befolkningen, ligesom har skruet forventningerne særdeles meget i vejret i de senere år. Man har accelereret stærkere, end den i forvejen stærkt accelererede udvikling kunne bære. Jeg tror derfor, at til trods for store fremskridt er der altså alligevel skabt utilfredshed. Man kunne måske lidt højtideligt kalde det de utilfredsstillede forventningers revolution.

Om vort velfærdssamfund må vi vel nok konstatere, at det ikke virker tilfredsstillende, ikke virker fornuftigt og hensigtsmæssigt på alle områder. Vi må også notere os, at til trods for at megen lighedsbestræbelse er udfoldet, er der stadig adskillige ulighedstendenser i samfundet, og nogle har især mulighed for at snyde sig uden om de fælles forpligtelser til det fælles samfund. Alt dette irriterer og irriterer voldsomt, og så nytter det, det må jeg erkende, ikke så forfærdelig meget at fortælle befolkningen, at vi stadig og helt afgjort, socialt, økonomisk og velfærdsmæssigt, i virkeligheden ligger i toppen.

Socialdemokratiet er jo folketingets største parti, og som sådant føler vi også i opposition et helt afgørende ansvar for den politik, der føres her i folketinget og dermed i det danske samfund. Da statsminister Poul

[Anker Jørgensen.]

Hartling i sin tiltrædelsestale erklærede, at nu skulle der føres den nødvendige politik, og ligesom antydede, at dette skulle klares i løbet af hundrede dage, ja, så lød det flot. Men vi ved alle sammen, at det var urealistisk. Vi må også sige, at en regering, der hviler på et spinkelt grundlag, har en ganske særlig pligt til at befordre et samarbejde og ikke til at spille med musklerne. Men regeringen fremlagde en lang række forslag, der bogstavelig talt var taget lige ud af venstres valgprogram. De var for fleres vedkommende socialt ensidige, og de var også provokerende over for lønmodtagerne. Med den behandling, som forslagene fik i tinget, måtte naturligvis en række af disse forslag simpelt hen falde bort. Andre blev totalt ændret. Derfor har jeg lov at sige: regeringens spinkle grundlag til trods lagde man ikke op til et samarbejde, der dog efterhånden blev etableret.

Det har fra en af ordførernes side været sagt, at socialdemokratiet skulle have et hovedansvar for det uføre, vi er kommet ind i. Så er jeg nødt til at grave en lille smule i historien. Vi havde en forholdsvis gunstig valutastatus ved udgangen af 1972. Et underskud, som fra VKR-regeringens tid havde været på 4 mia kr., var bragt ned til bare 700 mill. kr., men vi ved også, at i løbet af 1973 kom de stærkt stigende råvarepriser og ikke mindst de stærke prisstigninger på olieprodukter. Dette var baggrunden for, at noget skulle gøres økonomisk, og det opsplittede folketing var i særlig grad grundlag for, at socialdemokratiet også mente det nødvendigt og rigtigt at gå ind i et forlig, og det bidrog vi på afgørende vis til. Folketinget kunne nemlig ikke efter valget den 4. december omgående erklære, at det ikke kunne arbejde. 10—11 partier havde nok skabt forvirring, men det havde også skabt yderligere forvirring i befolkningen, hvis resultatet havde været, at et nyt valg var blevet udskrevet.

Den voldsomme prisstigningsbølge, som vi vitterlig er inde i, og som det meste af Europa jo er inde i, er desværre en udvikling, som vi kun har begrænsede muligheder for at hindre. Det, der pludselig er sket, er vel, at en række u-lande, der tidligere har fået for lidt for deres råvarer, nu ligesom tager revanche. Vi må nu vente, at vort

hjemlige erhvervsliv holder mest muligt igen på omkostninger og prisstigninger, og at det bl.a. udnytter de offentlige tilskud til det formål, som de er givet til, nemlig at holde priserne nede. Det er en ting, som vi alle må være meget opmærksomme på.

Jeg mener også, det er nødvendigt her at pege på EFs arbejde på at tilvejebringe en fælles energipolitik. Med møje og besvær lykkedes det i København på topmødet at opnå enighed om nogle retningslinjer for en energipolitik. Vi ved, det ligger tungt i øjeblikket, men i virkeligheden er flere af vore og Europas problemer knyttet hertil.

Må jeg lige sige om dette med at spare, at det jo er noget vi alle er enige om, og socialdemokratiet har ganske stærkt bevist, at vi også er villige til at gå ind i denne problematik. Jeg modtog for nogen tid siden et brev fra en folkepensionist, der skrev til mig: I skal bare spare på børnetilskuddene, og I skal bare spare på uddannelsesstøtten, og så er der i øvrigt behov for at sætte pensionerne op.

Se, den går naturligvis ikke. Alle befolkningsgrupper må passe på ikke at vurdere tingene for lokalt. Vi må forstå, at der er forskellige grupper i forskellige situationer, der har brug for en særlig støtte. Jeg mener også, at pensionister i almindelighed i høj grad forstår dette.

Jeg vil godt lige udtale tilfredshed med, at det forlig, som vi indgik med regeringen og med venstre, var et forlig, der i høj grad bar præg af de forslag og ideer, som vi havde fremsat som regering, og som vi agtede at fremsætte med henblik på skattepolitikken.

En anden side af de økonomiske problemer, vi nu står over for, er jo boligbyggeriets finansiering. Socialdemokratiet og det radikale parti har i fælleskab udarbejdet et forhandlingsoplæg. Som det måske huskes, lagde socialdemokratiet under forhandlingerne med regeringen og med venstre særlig vægt på, at de radikale blev inddraget i forhandlingerne, netop fordi vi ønskede et samarbejde på så bredt et grundlag som muligt. Vi er forundrede over, at regeringen afviste dette, fordi vi mener, at regeringen derved undsagde en tidligere samarbejdspartner, som man havde ført blokpolitik med.

Hundrede dage er jo gået, siger man, si-

[Anker Jørgensen.]

den regering kom til. Vi må sige, at regeringen ligesom tager hovedæren for, at det er gået så relativt godt, som det er gået. Vi mener ikke, det er rimeligt. Jeg vil gerne sige til statsminister Hartling, at han er i den heldige situation, at han har en bedre opposition end den opposition, som den tidligere regering havde. Hvordan fremtiden vil forme sig, kan vi ikke sige noget bestemt om, men de næsten tusind dage, som er blevet bebudet, håber jeg ikke bliver til Tusind og én Nats Eventyr. Det afhænger helt af regeringen selv. Socialdemokratiet går ind i et sagligt oppositionsarbejde, men vi er ikke regeringens sikkerhedsnet.

(Kort bemærkning).

Hilmar Baunsgaard (RV):

Første del af hr. Anker Jørgensens indlæg synes jeg kalder på en kommentar fra min side, idet hr. Anker Jørgensen udtalte sådan lidt forundring over, at der var blevet så stor en opbakning ved de afstemninger, der fandt sted i går om ændringsforslagene til finanslovsforslaget, bag det forlig, der var indgået af de 4 partier.

Da det i alt væsentligt var det radikale venstre, der var årsagen til, at der blev en stor opbakning, vil jeg gerne sige: det radikale venstre fulgte i går den tradition, vi altid har fulgt, at når et flertal her i tinget har vedtaget en lovgivning, så er vi medvirkende til at tilpasse finanslovens enkelte afsnit til den lovgivning, et flertal i folketinget har vedtaget. Men hverken hr. Anker Jørgensen eller regeringen skal misforstå denne afstemning og tro, det er en begyndende anerkendelse af det økonomiske forlig, for det er det ikke.

Den halvårsoversigt, som økonomiministeren forleden dag forelagde i PØ-udvalget, og som siden er omdelt til tingets medlemmer, viser punkt for punkt, at det økonomiske forlig, der er blevet indgået, knap nok har påvirket den generelle samfundsøkonomiske situation og på intet punkt har bedret den. Derfor må man konstatere, at det økonomiske forlig, der blev indgået, ikke har ydet noget bidrag til den opretning af samfundsøkonomien, som er nødvendig. Det skulle siges, for at man ikke skulle misforstå den afstemning i går.

Jeg vil gerne slutte med at sige til hr. Anker Jørgensen, at det mest interessante ved det forlig, der er indgået, er vel at bemærke, hvor travlt regeringspartiet har med at fortælle, at det ikke er deres politik. Jeg lagde mærke til i dag, at centrum-demokraterne har lige så travlt med at fortælle, at det var socialdemokratiets skyld, at man ikke undgik det, som mange ikke kan lide, og fik nogle flere besparelser i stedet. Jeg synes, socialdemokratiet skulle registrere den samarbejdsvilje og den vilje til at tage ansvaret for det, man er fælles om, der er kommet til udtryk fra de to partier.

Glistrup (FP):

De sidste to indlæg her fra talerstolen er jo blevet et oplæg til en status over den 100 dages periode, det 100 dages mareridt, der nu rinder ud. Hr. Anker Jørgensen sagde med rette, at oppositionen havde været god, men det kunne jo ikke være nogen ros til hr. Anker Jørgensens parti, for hr. Anker Jørgensens parti har just ikke været opposition i den periode. Hr. Anker Jørgensens parti har vel haft større indflydelse, end socialdemokratiet har haft i den sidste halve snes år, på dansk politik igennem det økonomiske forlig, der fuldstændig overskygger det, som i øvrigt er sket inden for denne 100 dages periode.

Når man skal se på, hvordan resultatet er blevet, kan man jo tage den 30—40 siders rapport, vi nu har fået, om, hvordan Danmarks økonomiske status er blevet, efter at man har lavet dette forlig. Heraf fremgår det jo aldeles klart, at den er i hvert tilfælde ikke blevet den mindste smule bedre. Det har under ingen omstændigheder påvirket situationen til det gode, at man nu strør disse 1,9 mia kr. i gaver ud til tilfældige dele af befolkningen og forlanger, at andre dele af befolkningen, når efteråret og vinteren kommer efter den hårde inflationsperiode, skal til at indbetale 1,1 mia kr. efter et tilfældigt grundlag, nemlig efter hvad indkomsten har været i 1973. Det har i hvert tilfælde ikke hjulpet noget.

Så kunne man spørge, om det er blevet værre. Når man læser de betragtninger, som indeholdes i de lange redegørelser, vi har fået, kan man utvivlsomt sige, at det er blevet væsentligt værre med disse indgreb. Der er smurt sminke på, i form af at man går ud

[Glistrup.]

fra, at lagrene i Danmark vil blive brugt i de kommende måneder, og at man derigennem kan klare sig med så lille et valutaunderskud som 7,5 mia kr. Det er ganske usandsynligt, at man kan ligge nede på dette lave niveau ved at bruge af lagrene i en periode, hvor vi må regne med en inflation, som af regeringen anslås til 14 pct. og af den større ekspert hr. Knud Jespersen anslås til 18—20 pct. Vi må se i øjnene, at man vil gøre lige det stik modsatte, man vil forsøge at indkøbe flere realværdier, indkøbe flere lagre. Vi må se i øjnene som det mest realistiske, at 7,5 mia kr. i valutabalanceunderskud i det kommende år snarere er for lavt skønnet end for højt skønnet.

Og så glider vi jo videre ud i det derefter følgende år. Der er ikke nogen som helst grund til at tro, at den politik, der er gennemført her, vil lette noget som helst. Der er ikke nogen som helst grund til at tro, at vi, når vi kommer til vinterens overenskomstforhandlinger, på basis af den inflationsstigning, som vi er inde i i øjeblikket, ikke får yderligere benzin til bålet, hvorved vi får yderligere inflation i 1975 og 1976.

Derfor skal tingene gribes an efter en helt anderledes metode end de traditionelle småfriseringer og udviklinger i dårlig retning, som har præget de nu forløbne 100 dage. Det bekymrede mig meget, at det største partis ordfører her i salen overhovedet ikke har forstået, hvad det går ud på, når hr. Heinesen kunne komme og sige: ja men de detaljerede spareforslag, fremskridtspartiet har fremlagt, med 30 mia kr. på årsbasis, kan jo ikke hjælpe noget som helst, idet det private forbrug blot vil blive så meget større. Jo, hr. Heinesen, det er de gamle politiske partiers fundamentale misforståelse, at de tror, det ikke kan hjælpe noget. Netop ved at lette skattetrykket her i landet, så det virkelig batter noget, kan vi opnå et fornuftigt resultat af de overenskomstforhandlinger, som skal foregå i den kommende vinter. Netop ved at lette skattetrykket så drastisk og kolossalt kan vi opnå, at der bli-

ver produceret mere i Danmark, at de økonomiske kræfter i Danmark bliver anvendt bedre, og den fortørnelse, som hr. Anker Jørgensen gav udtryk for over, at der er nogle der unddrager sig deres samfundsmæssige forpligtelser, kan løses ved, at ingen skal svare indkomstskat.

Det er nemlig den eneste realistiske og mulige løsning på det problem, Der er ikke nogen som helst grund til at tro, at man i en verden i en sådan udvikling som den, vi lever i i øjeblikket, med så mange internationale udvekslinger, med så megen specialisering, kan nå frem ad den gammeldags skovl- og spadevej, som hr. Anker Jørgensens og hans partis forslag imod nulindkomsterne er udtryk for. Der er ingen anden vej, end at Danmark som det første land indser, at vi skal afskaffe indkomstskatten, og tiden er knap, før valutakassen rinder ud, før vi kommer frem til at overenskomsterne skal forhandles i den kommende vinter.

Når vi så skal i gang med at løse problemet, så er der kun én eneste nøgle til at få produktionen sat i gang, til at få fremmet den udvikling, vi taler om, og den nøgle hedder offentlige besparelser, drastiske nedskæringer. Derfor har fremskridtspartiet fra første dag i tinget fremsat præcise forslag. I går hørte vi f. eks. fra fru Grethe Philip, at vi kom for sent med vore forslag. Vi var tværtimod det parti, der var først ude. Vi krævede i december folketingsindkommet meget hurtigt. Vi har dag for dag fremlagt konkrete spareforslag, vi havde — modsat alle andre partier — et præcist oplæg over, hvordan vi ville lave udgiftsfordelingen og foretage udgiftsnedskæringen, på et tidspunkt længe forud for valget. Det er aldeles forkert at sige, vi ikke har haft præcise oplæg.

Fordi disse præcise oplæg til en vis grad står under § 23, kommer hr. Heinesen og siger, at dem kan man ikke regne med. Det er selvfølgelig aldeles forkert. Ingen har været i tvivl om, hvor og hvor realistisk fremskridtspartiet vil spare, således at vi virkelig kan få denne skattelettelse på 30

[Glistrup.]

mia kr. fra næste år. Men tiden er kort, for får vi ikke gang i disse besparelser nu, så får vi at vide, at vi kan ikke nå at opsigse lokaler og personale og foretage indskrænkninger som der er tale om. Derfor er det nu her med det samme vi skal begynde at diskutere offentlige udgifter 1975—76 og 1976—77, så vi kan nå det mål. Og det skal ikke bare være en almindelig studiekreds, det skal — som fremskridtspartiets oplæg hele tiden har været — være præcise realistiske besparelser, hvor vi ikke er nervøse for alle disse pressionsgrupper, som man er så bange for i dette ting. Det er det, vi må indbyde til, at vi straks, når vi mødes her den 2. april, sætter ind med at få basis for nedskæringer i den størrelsesorden.

Kan man ikke indse det, så må vi i hvert tilfælde indse, at vi skal ikke gå den forkerte vej, som tinget nu går ved at vedtage en finanslov, der viser måske 20 pct.s, måske 25 pct.s stigninger sammenlignet med den gamle. Vi er et fremskridtsparti, vi går frem skridt for skridt, og når fremskridtspartiet har ingået en aftale, så dækker den alle vore 27 mandater, og der er ingen grund til at begynde at sige, at vi er et særlig spedalsk parti, som man ikke kan forhandle med, fordi man i andre situationer, hvor vi ikke har aftaler med andre partier, kan se, at vi stemmer forskelligt. Der er al mulig grund til at bygge de kommende 1.000 dages politik på fremskridtspartiet.

Formanden:

Der er foreløbig indtegnet yderligere 7 talere. Hr. Ib Christensen har ordet. Det er korte bemærkninger næsten alle sammen.

(Kort bemærkning).

Ib Christensen (DR):

Det fremgik af hr. Anker Jørgensens tale, at det er socialdemokratiet, der har hovedæren eller hovedskylden for det forlig. Medens de øvrige tre forligspartnere i større eller mindre omfang vasker deres hænder, så tog hr. Anker Jørgensen nu næsten hovedæren eller hovedskylden for dette forlig, og det er virkelig en interessant konstatering, lige efter at vi har fået den økonomiske halvårsoversigt, der viser, at den økonomiske effekt af dette forlig er så minimal, at den faktisk

ikke kan måles. Der er jo endda, ved vi, de økonomer, der siger, at det er langt mere skadeligt end gavnligt.

Hvad med den sociale effekt ved at tage 1,9 mia kr. af skatteydernes penge og give til erhvervslivet, til arbejdsgiverne, som ikke har bedt om dem, ikke har ønsket dem, nærmest har frabedt sig dem? Er det også socialdemokratiets hovedære, at netop det element, som jo er ret fremtrædende, kommer ind i forliget? Og tvangsopsparing, som rammer folk hårdt, er den særlig social?

Socialdemokratiet burde lære så meget af valget den 4. december, at det burde vide, at langt og dybt ind i socialdemokratiets traditionelle vælgerkorps er der et ønske om at bringe de offentlige udgifter ned, at gøre det på en socialt forsvarlig måde, men at bringe dem ned. Denne ubegrænsede vækst kan ikke fortsætte, der må spares mere, og det er også et socialt synspunkt at spare, hvis det vel at mærke sker i overensstemmelse med retsforbundets forslag, hvor man foretager en social beregning af de rigtige besparelser.

Hvad har socialdemokratiet bidraget med hensyn til den økonomiske sanering, når vi tænker på den inflationskilde, som oppustning af jord- og ejendomsværdierne er? Socialdemokratiet har intet bidraget. Da retsforbundet for nylig kom med et beskedent forslag om at forhøje den amtskommunale grundskyld, hvad gjorde socialdemokratiet da? Socialdemokratiet var med til sammen med de borgerlige partier at stemme det ned. Jeg synes, socialdemokratiet burde besinde sig, og jeg beklager, at der ikke var meget perspektiv i hr. Anker Jørgensens indlæg. Hr. Anker Jørgensen burde i de kommende dage bekendtgøre, hvad socialdemokratiet nu ønsker, efter at det er helt oplagt, at dette forlig ingen problemer løser, men tværtimod skaber nye.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Det var med nogen forbavselse, jeg hørte hr. Anker Jørgensens tale. Da forliget blev indgået, vil jeg erindre om, da nævnede jeg, at vi ville ikke påtage os dommerens byrde og bestemme, om det er venstres eller socialdemokratiets hovedinteresser, der er afsmittet heri, men én ting kunne vi slå fast, og

[Kund Jespersen.]

det har kendsgerningerne vist, at det var i alt fald ikke den arbejdende befolknings interesser i vort land. Den sag er helt ligetil: jeg skal ikke gentage, hvad jeg har sagt tidligere på dagen.

Jeg vil godt føje til, når hr. Anker Jørgensen siger, at socialdemokratiet er et parti med ansvar, at så burde dette parti have påtaget sig det ansvar, vi pegede på efter den 4. december, ikke sådan at vi havde fejret 100 dage med regeringen Hartling, men sådan at vi havde fejret en periode, hvor de, der kom fra arbejdervælgerne, fandt nye løsninger i fællesskab, ikke sammen med storkapitalen, men imod den, ikke sammen omkring sociale begrænsninger, men for udvidelse af de sociale rettigheder. Jeg synes, det er en lidt kedelig måde, man har påtaget sig et ansvar på.

Lad mig også føje til, at det er en besynderlighed, at vi hånes, vi, der af vidt forskellige grunde var i opposition til dette forlig, idet man her ad bagvejen søger at luske ind, at forligspartierne, det er i virkeligheden de førende, det er kernekarlene i dansk politik. Det tror jeg ikke på.

(Kort bemærkning).

Morten Lange (SF):

Jeg skal gerne tillemppe forretningsordenen og gøre bemærkningen kort. Min bemærkning drejer sig om den afstemning, vi snart skal foretage — håber jeg. Det finanslovsforslag, vi her behandler, går elegant uden om alle de økonomiske problemer, vi ser, og derfor må vi se i øjnene, at det løser heller ikke nogen af problemerne. Det er ikke venstres politik, det har regeringen selv sagt. Det er heller ikke socialdemokratiets politik, selv om hr. Anker Jørgensen prøver at nærme sig det. Jeg har egentlig indtryk af, at det nærmest er hr. Hilmar Baunsgaards politik, selv om han prøver på at lægge alt ansvar fra sig — bortset fra tillem্পningen. Vi har altså en situation, hvor der ikke er meget styr på noget som helst.

Socialistisk folkeparti har stemt for mange tvivlsomme finanslovsforslag, altid med bekymring. Vi vil ikke stemme for det finanslovsforslag, der her er til afstemning. Det fremviser ingen tegn i retning af at lægge en linje, der bekæmper inflationen,

det peger henimod det største underskud, dette land nogen sinde har haft, kort sagt: det løser ikke nogen som helst af de problemer, som vi skal have redskaber til at løse i en finanslov. Det kunne vanskeligt have været gjort dårligere.

Det er ikke så sært, for det er nødvendigheden af en socialistisk politik, der trænger sig på, og den kan man jo ikke forlange, at regeringen Hartling skal give sig til at føre.

Dette skulle være en kort og præcis motivering for, at socialistisk folkeparti — i modsætning til hvad vi som regel gør — denne gang virkelig må sige, at her vil vi simpelt hen ikke tage noget medansvar, et medansvar vi ville have, hvis vi stemte for en sammenstrøket finanslov uden mål og uden noget som helst klart sigte.

(Kort bemærkning).

Jens Møller (KrF):

Der tales og skrives meget om befolkningens manglende tillid til politikerne. Når man følger denne debat og ser, hvordan selv ledende politikere kan vende og dreje kendsgerningerne efter eget ønske, og især når man hører, hvordan de udtaler sig, som om de andre politikere enten var idioter eller uhæderlige personer, så er det vel ikke så sært, hvis det somme tider kan knibe med tilliden ude i befolkningen. Jeg skal gerne medgive, at forliget ikke er så ideelt, som det kunne være, men der er dog ingen tvivl om, at det vil gavne noget, at det er et skridt på vejen, og det har i hvert fald udført mere end de partier, der har holdt sig udenfor, for de har i hvert fald ikke udrettet noget som helst.

(Kort bemærkning).

Grethe Philip (RV):

Hr. Glistrup vil gerne have, at der skal dannes en myte om, at man i fremskridtspartiet meget hurtigt kom frem med det store omfattende spareforslag, som man havde lovet vælgerne. Jeg står her med to papirer i hånden, det ene fra politisk-økonomisk udvalg, dateret den 8. februar med fremskridtspartiets overgangsbesparelser. Det andet er en forligsaftale mellem venstre og socialdemokratiet dateret med den samme dato, 8. februar. Disse to datoer taler for sig selv.

Finansministeren (Anders Andersen):

Må jeg først sige til hr. Haunstrup Clemmensen, at hvis hr. Haunstrup Clemmensen har fået den opfattelse, at jeg var vred, så er det nok en misforståelse. Jeg er normalt aldrig vred, somme tider måske lidt bestemt, men der er jo forskel på at være bestemt og så at være vred. Jeg vil i hvert fald gerne starte med at rive hr. Haunstrup Clemmensens ud af den vildfarelse. Jeg kunne nu slet ikke tænke mig at være vred på netop hr. Haunstrup Clemmensen. Jeg kunne snarere måske have lidt medlidenhed med hr. Haunstrup Clemmensen og det konservative folkeparti, i særdeleshed på baggrund af den argumentation, der nu føres fra hr. Haunstrup Clemmensens side.

De konservative, siger hr. Haunstrup Clemmensen, vil gerne være med til at føre indkomstpøolitik, men de vil ikke være med til at erstatte dyrtidsportionerne med de 1.000 kr. De ville heller ikke være med til den omkostningsdæmpende ydelse. Netop med hensyn til den omkostningsdæmpende ydelse så erindrer jeg en tidligere konservativ finansminister, der var med til at gennemføre en omkostningsdæmpende ydelse, så den skulle da ikke have ligget de konservative så fjernt, hvis man havde tænkt lidt på fortiden i så henseende.

Men hvad vil de konservative egentlig på det område? Hvad er det for en indkomstpøolitik, man vil føre i den givne situation? Jeg ved ikke, om det står folketinget klart. Det står i hvert fald ikke mig helt klart. Men det kan være, det kan komme til at stå klart. Man taler om besparelser, det taler vi alle sammen om, men besparelserne som sådan kunne vel ikke løse de prisstigningsproblemer, som vi stod over for, og den indkomstpøolitik, som man ønsker at lægge op til, måtte jo indebære en begrænsning af prisstigningerne.

For venstres vedkommende står vi helt bag det forlig, der er gennemført. Det skal der ikke være nogen tvivl om. Vi har måttet vurdere situationen sådan, at der her i folketinget ikke kunne skabes flertal for andre forlig end det, der blev gennemført, og jeg har også den opfattelse, at dette forlig, på trods af hvad der er sagt her i dag, vil være et vigtigt led i en mere fornuftig økonomisk udvikling, end vi ellers ville have stået over for.

Jeg nævnte i går — og jeg vil gerne erindre om det, for jeg ved, man hurtigt glemmer her i folketinget — at da man gennemførte prisstoppet, blev der fra mange sider sagt: det får ingen virkning, det er kun en skueret, priserne vil såmænd stige ligefuldt. Vi kan på nuværende tidspunkt konstatere, at det fik virkning. Nu er det blevet sagt, at den prisdæmpende ydelse vil ingen virkning få, priserne vil stige ligefuldt. Jeg er helt sikker på, at vi også vil kunne konstatere, at den prisdæmpende ydelse vil få en væsentlig indvirkning på udløsning af dyrtidsportioner, og hvis bare den forhindrer én, så har det jo sin værdi. Det tror jeg alle må kunne acceptere. Vel, det vil fremtiden vise. Jeg gør kun opmærksom på, at der er ikke ydet nogen særlig store bidrag fra anden side til løsning af de problemer, man står over for — altså ikke anden løsning end gennem de foreslåede besparelser.

Nu hørte vi hr. Glistrup tage ordet her og køre den sædvanlige tale frem. Jeg har nu en fornemmelse af, hr. Glistrup, at befolkningen efterhånden bliver træt af at høre på disse evindelige argumenter, som der ikke ligger nogen saglige forslag bag ved, og som jo vil ødelægge hele den nuværende samfundsstruktur, hvis de skulle gennemføres med øjeblikkelig virkning eller senest fra 1. januar 1975. Jeg vil gerne have gjort det helt klart, at vi ønsker ikke fra regeringens side at lægge navn til en så letsindig politik. Det skal der ikke være nogen som helst tvivl om, og det skal hr. Glistrup og fremskridtspartiet også være klar over, men deri ligger ikke, at vi ikke ønsker at lægge navn til en fornuftig udgiftspøolitik fremover; det er vi, som jeg nævnte i mit første indlæg, allerede i gang med.

Hr. Poul Dam har nok misforstået mig, hvis han troede, jeg sagde, at man stod magtesløs over for arbejdsløshedsproblemet. Det blev netop understreget i mit første indlæg, at det, som vi måtte tilrettelægge som noget væsentligt, var at flytte arbejdskraften fra de områder, hvor der blev brug for mindre arbejdskraft, over til eksportindustrien, over til erhvervslivet for at arbejde os ud af disse problemer. Men jeg tror også, hr. Poul Dam vil forstå, at i en situation, hvor vi må forvente en vis afmatning, en situation, hvor vi opererer, på nuværende tidspunkt i hvert fald, med et betalingsba-

[Finansministeren.]

lanceunderskud på omkring 7 mia kr., med et totalt underskud på imellem 7 og 8 mia kr., så er vores operationsmuligheder begrænsede i forhold til den situation, der ville foreligge, hvis vi ikke havde et sådant betalingsbalanceunderskud. Det var det, jeg gerne ville have understreget. Vi vil fra regeringens side naturligvis med hensyn til beskæftigelsen søge at tilrettelægge forholdene sådan, at hvis der bliver ledighed i visse områder, kan arbejdskraften derfra overflyttes til mere produktive områder.

Til hr. Knud Jespersen vil jeg sige: ja, det er jo det sædvanlige, hr. Knud Jespersen: hvad kommer først, prisstigningerne eller dyrtidsreguleringen? De kommer i hælene på hinanden, de forcerer hinanden frem — så kan jeg overlade til hr. Knud Jespersen selv at afgøre, hvad der kommer først. Hr. Knud Jespersen ved, at når vi får en dyrtidsregulering, så kommer der en prisstigning som følge af en sådan dyrtidsregulering, og så udløser det en ny dyrtidsregulering. Tror hr. Knud Jespersen, at det er til fordel for hele den økonomiske udvikling, og tror hr. Knud Jespersen ikke, at det i forbindelse med en særlig udvikling på det omkostningsmæssige område ville være hensigtsmæssigt også at kunne føre en politik, der begrænsede disse voldsomme prisstigninger?

Jeg tror, jeg skal nøjes med disse bemærkninger. Jeg tror i og for sig heller ikke, der kan komme meget mere nyt frem. Vi har vist gennemtrævet disse problemer og kan jo fortsætte diskussionen i den kommende tid. Jeg mener, at det finanslovforslag, der nu ligger til vedtagelse, bærer præg af en indsats fra de 4 politiske partiers side, som vi kan være bekendt.

(Kort bemærkning).

Flygaard (DR):

Til finansministeren ville jeg blot sige, at indkomstpolitiske løsninger jo normalt ikke løser nogen problemer. De udskyder i bedste fald løsningen af disse problemer, men gør dem i mange tilfælde større. Derfor synes jeg nok, at finansministeren skulle fare med en vis lempe, når han er så stolt af disse indkomstpolitiske løsninger, som venstre har medvirket til.

(Kort bemærkning).

Haustrup Clemmensen (KF):

Det skal slet ikke være en polemisk bemærkning, kun den korte meddelelse til finansministeren, at det konservative folkeparti har ikke brug for nogen medlidenhed, hverken fra finansministeren eller fra regeringen eller fra partiet venstre. Jeg mener i øvrigt, at partiet venstre måske også nogle gange har været ude for valgmæssige tilbageslag. Det er oven i købet blevet regeringsparti på trods deraf. Vi har ikke brug for venstres medlidenhed.

Statsministeren (Poul Hartling):

Jeg har bedt om ordet for at gøre et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Anker Jørgensen. Men inden jeg gør det, vil jeg sige et par ord til det ærede medlem hr. Poul Dam, som sagde, at det danske militær i sig selv ikke er nogen nytte til, og som gentog det lidt senere. Jeg forstår måske godt, hvorfor hr. Poul Dam sagde dette, jeg forstår måske også, hvorfor han havde brug for at sige det to gange. Men det skal nu alligevel siges også fra regeringens side, at det synspunkt må vi bestemt afvise. Når hr. Poul Dam sagde, at en tro på dette — at det skulle være nogen nytte til — eksisterer ikke blandt intelligente mennesker, så vil jeg sige, at det er jo altid lidt betænkeligt, når man skal svøbe sin argumentation ind i den slags tilføjelser, altså: hvis du er uenig med socialistisk folkeparti i almindelighed og hr. Poul Dam i særdeleshed, så er du ikke intelligent. Derfor vil jeg sige til hr. Poul Dam uden overhovedet at inddrage hans intelligens i argumentationen, at det er regeringens opfattelse, som det er et stort flertals opfattelse her i folketinget, at det danske militær som led i den alliance, som vi hører til i, er uundværligt, er nødvendigt, og jeg vil også gerne sige, at det hjemmefærd, som nu holder jubilæum, er et uhyre værdifuldt element i det forsvarssystem.

Hr. Anker Jørgensen sagde, at regeringen fremlagde den 8. januar 1974 sine forslag lige ud af venstres valgprogram, og fjøede til: man lagde ikke op til et samarbejde, som dog kom i stand. Det er rigtigt, og det er forkert. Det er rigtigt, at vi fremlagde forslag lige ud af venstres valgprogram. Det lagde jeg heller ingen skjul på den 8. januar,

[Statsministeren.]

og jeg mener, det er hæderligt og rigtigt, at en regering fremlægger det, som den mener er rigtigt og nødvendigt. Anderledes kan det ikke være. Men at vi ikke lagde op til et samarbejde, det er ikke rigtigt. Jeg må måske have lov til at citere de sidste sætninger af regeringserklæringen. De lyder sådan, fortrykket sp. 116:

„Derfor lægger regeringen sine forslag frem til forhandling. Ingen skal være i tvivl om, hvilken politik venstre anser for at være den rigtige og nødvendige. Men regeringen erkender naturligvis den parlamentariske situation. Intet resultat kan nås uden forhandling. Den er regeringen rede til og indbyder til. Men det må for denne regering som for enhver regering være afgørende, at den politik, der bliver flertal for, har et sigte og en effektivitet, som regeringen kan tage ansvar for.“

Jeg synes for øvrigt stadig væk, at det er ganske udmærket sagt. Det siger i alt fald det, som er rigtigt, at vi lagde vores politik frem, ja, men at vi indbød til forhandling ud fra en realistisk erkendelse af den situation, der nu engang er her i folketinget.

Den anden bemærkning, jeg har til hr. Anker Jørgensen, tager sit udgangspunkt i, at det ærede medlem hr. Anker Jørgensen sagde, at vi havde talt om den nødvendige politik, for nu skulle problemerne klares i løbet af 100 dage. Det er ikke helt korrekt. Det er rigtigt, at vi talte om den politik, der var nødvendig i de 100 dage, men vi understregede gang på gang, at det naturligvis var den politik, der drejede sig om de kortsigtede, aktuelle problemer, og at der var langsigtede problemer, som man ikke kunne klare på 100 dage, og som ingen kunne drømme om at klare på 100 dage. Det ved vi alle herinde, og det skal jeg ikke prøve på at gå mere i enkeltheder med, men bare sige, at det er oplagt, at de egentlige, store problemer i dansk økonomi, de store vanskeligheder, vi står over for, og som er blevet forstærkede, ikke mindst af den prisudvikling, der har været på råvarer, især olie, disse problemer må løses over længere sigt og kunne ikke klares i løbet af 3 måneder. Der var noget, der skulle klares i løbet af 3 måneder, og det var 3 ting, også det står i regeringserklæringen. Det første punkt var

et prisstop, det andet var dyrtidsportionsforslaget, og det tredje var finansloven.

Flere ærede medlemmer af tinget har taget forligets virkning op. Hr. Hilmar Baunsgaard sagde, at det økonomiske forlig har jo ikke bedret den økonomiske situation. Hr. Glistrup sagde, at situationen var ikke blevet bedre. Hr. Ib Christensen sagde, at den økonomiske effekt kan ikke måles. Hr. Morten Lange, at denne finanslov går elegant uden om de økonomiske problemer, den bekæmper jo slet ikke inflationen, og det kunne ikke være gjort dårligere. Jeg må måske lige minde hr. Morten Lange om, at det finanslovsforslag, der skal vedtages her om lidt, er den tidligere budgetminister hr. Heinesens finanslovsforslag. Vi har forbedret lidt på det ved fælles arbejde. Vi har beskåret det; hr. Heinesen sagde med 3 mia kr. — sådan kan man godt stille det op — vi kan også være mere beskedne og sige med 1.550 mill. kr., men det er dog i sin struktur, i sit grundlag, et finanslovsforslag, som den forrige regering lagde frem, og jeg forstår altså, at hr. Morten Lange bedømmer det sådan, at det kunne ikke være gjort dårligere.

Den hovedlinje, som er gået gennem de indlæg, jeg her har nævnt, var, at det økonomiske forlig har ikke bedret den økonomiske situation. Jeg er enig med hr. Jens Møller, der siger, at det har dog i alt fald gavnet noget. Jeg siger ikke, at det har gavnet noget i dette øjeblik, for det er der ikke noget af det, der har kunnet, ud over prisstoppet, som måske har en meddelagtighed i, at sidste måneds prisstigning kun var 0,6 point — måske, det er svært at måle. Den omkostningsdæmpende ydelse sigter jo på, hvad der skal ske i de kommende måneder, og man kan vel sige, at den tager toppen af inflationen. Det er jo et forslag, som meget ligner det, hr. Hilmar Baunsgaard selv stillede, og som vi i fællesskab gennemførte i en tidligere periode. Finansloven, som skal vedtages nu, og som jo er en hjørnesten i forliget om, at der skulle ske besparelser, også den gælder jo først fra mandag; den gælder for det kommende år. Det er altså ikke helt rimeligt at sige, at situationen er uændret efter dette forlig. Det er klart, situationen er uændret efter dette forlig i dette øjeblik, men situationen ville i de kommende måneder være blevet ringere, hvis ikke man

[Statsministeren.]

havde gennemført dette kortsigtede forlig.

Jeg synes, at hr. Anker Jørgensen havde ret i sin bedømmelse af afstemningerne i går, og jeg vil også sige for regeringens vedkommende, at vi er tilfreds med, at folketinget har kunnet arbejde, og at det lykkedes sammen med tre andre partier at skabe et forlig; det vil jeg gerne takke forligspartierne for. Vi er også tilfredse med, at et flertal i folketinget i går ved ændringsforslagene fulgte det op, sådan at man kan sige, at der hele tiden var et stort flertal i midten for disse forslag. Jeg synes, de fire partier kunne være tilfreds med den afstemning i går — måske ikke med dens længde, men med dens resultat.

Det er første kapitel i en bog. Det første kapitel er ikke hele bogen, men det er klart, at hvis det første kapitel ikke skrives færdigt, så kommer der heller ikke nogen følgende kapitler og ikke nogen bog. Nu skrives de sidste linjer i dette første kapitel med finanslovens vedtagelse og med den bundne opsparings vedtagelse i næste uge. Derefter kommer så de følgende kapitler, og jeg fornyr regeringens indbydelse til et samarbejde, som er nødvendigt her i folketinget, hvis vi skal nå de resultater, som skal nås. Det bliver opgaven i de kommende måneder.

(Kort bemærkning).

Lindholt (FP):

Befolkningen er træt af, at partierne svigter deres valgløfter. Det er det, der er sagen. De er trætte af at have en venstre-regering, som gik til valg på skattenedsættelser og på besparelser på det offentliges budget. Befolkningen er træt af, at regeringen bliver ved med at føre en socialdemokratisk politik. Befolkningen må med rette spørge: hvornår får vi en liberal politik? Det var dog det, der var meningen med et parti, som kalder sig Danmarks liberale parti.

(Kort bemærkning).

Knud Jespersen (DKP):

Jeg vil gerne have lov til at sige til finansministeren, at jeg synes, der er mange ting der viser, at jeg har ret i min bedømmelse.

Finansministeren var venlig over for mig og sagde, at vi kunne jo vurdere, hvad kom først: de kom som kæder i en proces. Men hvis vi tager pristallet, så kan vi jo hurtigt se, at det, der afløses på pristallet, det udløser dyrtidsportioner. Jeg har dokumenteret det, det har jeg ikke tid til at gentage nu, og det skulle heller ikke være nødvendigt. Men om vi nu forestiller os, at det var så nødvendigt at komme af med dyrtidstillægget, så er forudsætningen ene og alene, at der indføres et prisstop, hvorved befolkningen ikke rammes af prisstigninger. Så ville man kunne spare dyrtidsreguleringen. Men hvis man afskaffer dyrtidsreguleringen, så er vi ikke alene bange for, at priserne vil stige, så er vi sikker på, at de vil stige med raket fart.

Jens Foged (V):

Det er almindeligt her ved finanslovdebattens afslutning, at finansudvalgets formand resumerer tallene, som de foreligger efter vedtagelsen af ændringsforslagene. Da det ærede medlem hr. Lysholt Hansen er forhindret i at være til stede, skal jeg som næstformand kort resumere de tal, der nu efter afstemningen i går står i finansbudgettet.

Statsbudgettet for 1974—75 balancerer nu med 65.522.028.700 kr.

Drifts- og anlægsbudgettet, der var forelagt med indtægter på 63.328.563.700 kr., er nu efter afstemningerne ændret til 65.122.684.600 kr.

Udgifterne, der i lovforslaget var ansat til 57.285.912.900 kr., er efter afstemningerne ændret til 61.383.156.300 kr. Kasseoverskuddet, der var forelagt med 3.544.984.600 kr., er ændret til 1.441.862.100 kr.

Jeg skal med de her ændrede tal indstille finanslovforslaget til vedtagelse.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslaget

vedtoges med 116 stemmer mod 41; 1 medlem stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om at bringe rigsadvokatens cirkulære nr. 144 af 15. juli 1969 i overensstemmelse med gældende ret [af Inge Krogh m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXX) findes i tillæg A. sp. 1855, fremsættelsen i tidenden sp. 2286).

Forslaget sattes til forhandling.

Formanden:

De, der forlader salen, gør det forhåbentlig i nogenlunde stilhed.

Justitsministeren (*Nathalie Lind*):

Rigsadvokatens cirkulære af 15. juli 1969 blev udsendt samtidig med, at der i straffelovens § 191 blev indført en skærpet strafferamme på indtil 6 års fængsel for den groveste narkotikakriminalitet. Cirkulæret blev forelagt et folketingsudvalg, der behandlede straffelovens § 191, og er optrykt som bilag til folketingsudvalgets betænkning.

Cirkulæret er udtryk for den principielle holdning til den strafferetlige behandling af narkotikaproblemet, som regeringen og folketetinget fastlagde i 1969, og som blev bekræftet her i folketetinget i 1970—71. Hovedsynspunktet er, at forbrug af narkotika er et lægelig-socialt problem, ikke et problem, der er egnet til at løses gennem straf. Den politimæssige og den strafferetlige indsats må koncentrereres om at hindre importen og udbredelsen af stofferne, og i overensstemmelse med disse synspunkter giver rigsadvokatens cirkulære bl. a. anvisning om, at der i reglen ikke vil være anledning for politiet til at indlede undersøgelse med henblik på at pålægge strafansvar for en besiddelse, der udelukkende er til eget forbrug. Konstaterede tilfælde af forbrug bør normalt afgøres med en advarsel i forbindelse med, at stofferne søges konfiskeret. Politiet skal henvide den pågældende til behandling, hvis der skønnes at være anledning hertil.

De retningslinjer, der er givet i dette cirkulære, er — og jeg fristes til at sige: naturligvis — ikke i strid med loven om euforiserende stoffer fra 1955. Det fremgår af forarbejderne til 1955-loven, at hensigten med loven ikke var at kriminalisere brugen af euforiserende stoffer som sådan. Forbuddet

mod besiddelse er, som anført i cirkulæret, navnlig begrundet i retstekniske hensyn; en besiddelse vil ofte være indikation for en udbredelse, som ikke lader sig bevise.

Når det i det fremsatte forslag til folketingsbeslutning anføres, at cirkulæret skulle medføre, at retsforfølgning kun kan indledes, når der foreligger erhvervsmæssigt organiseret indsmugling eller handel med hash i et omfang, der overstiger 10—15 kg, ja, så må der simpelt hen foreligge en misforståelse af cirkulærets indhold. Det er — både efter cirkulæret og efter retspraksis — klart, at retsforfølgning vil blive indledt ved langt mindre mængder hash end 10—15 kg.

I en cirkulæreskrivelse, som rigsadvokatens udsendte i august 1971, og som på visse punkter uddyber og præciserer 1969-cirkulæret, er det oplyst, at Københavns politis uropatrolje normalt følger den praksis, at man ikke foretager videre efterforskning over for personer, der træffes med hashmængder, der ikke overstiger 5 g, når der i øvrigt ikke er grund til at tro, at den pågældende er forhandler. Har den pågældende større mængder på sig, vil der derimod blive indledt efterforskning, med henblik på om han må antages at være forhandler. Efter udsendelsen af rigsadvokatens cirkulæreskrivelse vil denne praksis også blive fulgt i andre politikredse.

Jeg ved ikke, hvordan misforståelsen er opstået, men de ord fra cirkulæret, der citeres i forslaget, vedrører ikke spørgsmålet om, hvornår retsforfølgning kan indledes, men noget helt andet; de vedrører spørgsmålet, om der skal rejses tiltale efter loven om euforiserende stoffer, hvor straffen kan gå op til fængsel i indtil 2 år, eller om der skal rejses tiltale efter straffelovens § 191, hvor straffen er fængsel i indtil 6 år.

Fru Inge Krogh har jo allerede tidligere over for mig rejst et spørgsmål, der berører det samme emne, og som jeg allerede nævnte i mit svar til fru Inge Krogh i januar måned i år, er det regeringens indstilling, at de principper for den politimæssige og strafferetlige indsats mod narkotikaproblemet, som har været fulgt, som jeg har refereret, siden 1969, fortsat bør fastholdes. De retshåndhævende myndigheders indsats på dette område må samles om at dæmme op for import og for udbredelsen, mens brugernes problemer må søges løst ad behandlings-